

Gazdasági Versenyhivatal

Beszámoló az Országgyűlés részére

a Gazdasági Versenyhivatal 1997. évi tevékenységéről és a versenytörvény alkalmazása során szerzett, a verseny tisztaságának és szabadságának érvényesülésével kapcsolatos tapasztalatokról

Budapest, 1998. március

A tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény 36.§-ának (2) c) pontja előírja a Gazdasági Versenyhivatal elnökének az Országgyűlés számára történő évenkénti beszámolás kötelezettségét.

E beszámoló a Gazdasági Versenyhivatal 1997. évi tevékenységéről szól, valamint arról, hogy a Gazdasági Versenyhivatalnak a versenytörvény alkalmazása során szerzett tapasztalatai szerint a verseny tisztasága és szabadsága miként érvényesül.

A beszámoló szövege a forrás feltüntetésével szabadon idézhető és hivatkozható.

Tartalom

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

I. ÁLTALÁNOS TAPASZTALATOK

1. A piaci viszonyok változása

Az állami beavatkozás hatásai

Az üzleti döntések hatásai

Nemzetközi folyamatok hatásai, globalizáció

2. A versenyszabályozás jogi háttérének változásai

A versenytörvény változásai

A szélesebb jogi környezet változásai

Az Alkotmánybíróság versenyt közvetlenül érintő határozatai

II. A GAZDASÁGI VERSENYHIVATAL ELJÁRÁSAI

1. A bejelentések

2. A versenyfelügyeleti eljárások

Generálklauzula

Fogyasztók megtévesztése, fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolása

Versenyt korlátozó megállapodások

Erőfölénnyel való visszaélés

Összefonódások ellenőrzése

Bíróságtól bírság kiszabására áttett ügyek

3. A bírósági felülvizsgálat tapasztalatai

4. Bírságbeszedési gyakorlat

III. EGYÉB VERSENYPOLITIKAI TEVÉKENYSÉG

1. Véleményalkotás a versenyt érintő kérdésekben

2. Jogszabályvéleményezési tevékenység

3. Nemzetközi kapcsolatok

IV. EGYÉB INFORMÁCIÓK

1. Ismeretterjesztő tevékenység

2. A hivatal működési feltételei

MELLÉKLETEK

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

Általános tapasztalatok

1997-ben nem történt olyan változás, amely a **piaci viszonyokat** oly radikálisan alakította volna át mint ahogy az a gazdasági átmenet első éveiben megfigyelhető volt. Az állami döntéseknek a **piaci szerkezetre** gyakorolt hatása gyengül, mivel a privatizáció és a külgazdasági nyitás legfontosabb, a piacok átrendezését eredményező lépései már korábban megtörténtek. A folytatódó privatizáció és a további kereskedelempolitikai nyitás természetesen a későbbiekben is hat - alkalmanként érdemben is hat - a piaci viszonyokra, ez a befolyás azonban nem hasonlítható a korábbihoz.

Az állam piaci viszonyokat alakító szerepének súlypontja a **piaci viselkedés** befolyásolására helyeződik át. Különösen fontos versennyel kapcsolatos felelőssége van az államnak a természetes illetve a kizárólagos jogokon alapuló monopóliumok szabályozásakor, de más, a versenyt befolyásoló előírások és magatartásszabályok, ideértve az etikai megfontolásokon alapuló rendelkezéseket is, szintén lényegesek.

Az államnak a gazdaság számos területéről való kivonulása konkrét módja sok esetben **versenysemlegességi problémákat** okoz amelyek például a hatósági és a versenyző tevékenységek keveredésében, vagy az azonos tevékenységet végző állami és nem állami tulajdonú vállalkozások eltérő lehetőségeiben jelennek meg.

A **üzleti döntéseken alapuló folyamatok** 1997-ben már nagyobb hatást gyakoroltak a piaci viszonyokra mint az állam döntései. Tovább folytatódott a nagyméretű kiskereskedelmi láncok térnyerése, és ennek következtében a koncentráció növekedése, amely azonban még nem érte el a versenypolitikai aggályok felmerüléséhez szükséges mértéket. Jelentősen megváltoztak a piaci viszonyok a gyógyszer-kereskedelemben (ahol további fúziók várhatók), számos élelmiszeripari ágazatban, így például a cukoriparban (itt is jelentős koncentráció figyelhető meg), és a kávé piacán. A verseny számára kedvezően alakult a piaci struktúra a bankszektorban a lakossági szolgáltatások piacán.

Magyarország mára olyan mértékben integrálódott az európai és a világgazdaságba, hogy nemzetközi vagy **globális folyamatok** is képesek erősen befolyásolni a magyarországi piaci viszonyokat. Az ilyen jelenségeket nemzeti szinten kezelni szinte lehetetlen, ezért külön versenypolitikai jelentősége van az EU versenyhatóságával való jövőbeli együttműködésnek.

A **versenyszabályozás jogi háttere** is változott 1997-ben. Az év elején hatályba lépett az **új versenytörvény**, amely a korábbinál jóval kifinomultabb módon kezeli a különböző tisztességtelen és versenykorlátozó piaci magatartásokat, és a korábbiaktól jelentősen eltérő

eljárási szabályokat tartalmaz. Megszületett öt, a versenytörvényhez kapcsolódó **csoportmentességi rendelet** is, amelyek a versenyt korlátozó megállapodások bizonyos csoportjaira vonatkozóan egyszerűsítik az eljárást. A versenytörvény érvényesítésével kapcsolatban gondokat okoz, hogy az **agrárrendtartási törvény** alapján egyes versenyt korlátozó megállapodások esetén a versenytörvény tilalma alóli mentesülés mechanizmusának működtetése anélkül van miniszteri hatáskörben, hogy a részletes eljárási, garanciális szabályok kialakítása megtörtént volna. Ugyancsak a versenyszabályozás **szélesebb jogi háttere** módosulásához tartozik a polgári törvénykönyv módosítása, a fogyasztóvédelmi törvény, és a reklámtörvény megszületése, valamint az Alkotmánybíróság néhány a verseny szabadságát, diszkriminációmentességét érintő határozata.

A Gazdasági Versenyhivatal eljárásai

A **bejelentés** új intézmény a magyar versenyjogban. Bejelentést bárki tehet, aki az adott ügyben személyesen érdekelt. A bejelentést követő vizsgálódás, esetleg meghallgatások után a GVH indokolt esetben hivatalból eljárást indít a kifogásolt magatartás jogszerűségének tisztázására. 1997-ben 630 bejelentés érkezett a GVH-hoz és ezek nyomán 112 versenyfelügyeleti eljárás indult. A tapasztalatok szerint az új rendszer alkalmas arra, hogy kiszűrje a verseny szempontjából nem releváns sérelmeket, ugyanakkor jelentős többletmunkát igényel a GVH vizsgálóitól. Ugyancsak új intézmény a szüneteltetés, amelyre csekély súlyú jogsértés esetén kerülhet sor, ha az eljárás alá vont vállalja a jogsértéstől való tartózkodást és kárveszély esetén megteszi a kár megelőzése érdekében szükséges intézkedéseket.

A **versenyfelügyeleti eljárások** 1997-ben az 1996-ról áthúzódó ügyek esetében a régi, az 1997-ben indult ügyek esetében az új versenytörvény alapján folytak. 95 ügy befejezése húzódott át 1997-re, míg 1997-ben 165 új eljárás indult. A Versenytanács összesen 39 marasztaló határozatot hozott, és 104.080 e Ft bírságot szabott ki (ebből 1.720 e Ft vált jogerőssé melyből 1.685 e Ft került befizetésre).

A régi törvény **generálklauzúljá** alkalmazási lehetőségét 16 esetben mérlegelte a Versenytanács, és 4 esetben alkalmazta is azt. Ezek az ügyek az új versenytörvény alapján már generálklauzula nélkül is megítélhetőek lennének.

A **fogyasztók megtévesztése**, illetve a **fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolása** tilalmával kapcsolatban a régi versenytörvény alapján 25 (ebből 12 marasztaló), illetve az új versenytörvény alapján 48 (ebből 14 marasztaló) versenytanácsi határozat született. Jellemző problémaként az ingyenes hirdetési újságok piacán zajló gyakran tisztességtelen eszközökkel folyó verseny, a csomagküldő kereskedelemben, az ingatlan cím közvetítésben, az időmegosztásos üdülőhasználati jogok („time sharing”) értékesítésében egyes vállalkozások

által alkalmazott megtévesztés, a környezetvédelemmel kapcsolatos időnként megtévesztő reklámállítások emelhetők ki. E tevékenységek egy részénél a mainál részletesebb szabályozásra lenne szükség a visszaélések elkerülése érdekében. Igaz ugyanakkor az is, hogy a versenyjog nem képes megvédeni azokat a fogyasztókat, akik a létező információk birtokában saját hibájukból döntenek rosszul.

Versenyt korlátozó megállapodásokkal kapcsolatban kizárólag az új versenytörvény alapján indultak eljárások. 5 versenytanácsi határozat született, ebből esetben indult az eljárás kérelemre, egy esetben pedig hivatalból, 2 eset volt horizontális, 3 pedig vertikális megállapodás. Érdemi döntés egyetlen olyan ügyben sem született, amikor a versenyt korlátozó megállapodás összességében káros hatással lett volna a társadalomra, s ezért szigorúan fel kellett volna lépni ellene. A megállapodás két esetben nem esett a törvényi tilalom alá (Sooters, Humán Rt/Humán Trade Kft), két esetben mentesült a tilalom alól (Opel Hungária, Caola/Unilever) egy esetben pedig feltételhez kötötte a megállapodás mentesítését a Versenytanács (Atompool).

Az **erőfölénnyel való visszaélés** tilalma miatt indult ügyek közül 1996-ról 17 ügy (ebből 4 marasztaló) húzódott át, 1997-ben pedig 28 ügy (ebből 4 marasztaló) indult. A GVH-nak fel kellett lépnie mind a verseny korlátozására irányuló, mind a fogyasztókkal szembeni egyoldalú előnyök megszerzésére irányuló magatartások ellen, de az utóbbi volt a jellemzőbb. A korábbi évekhez hasonlóan legtöbb kifogás a nagy közszolgáltató vállalatok és egyes pénzügyi szolgáltatásokat végzők magatartásával szemben érkezett, a marasztalt vállalkozások közül három már többször volt eljárás alá vont.

Az **összefonódások** iránti kérelmek száma folyamatosan nő. Öt 1996-ról áthúzódó, és 25 1997-ben érkezett engedélykérelmet bírált el a GVH. Azokban az esetekben amikor az összefonódás valóban engedélyköteles volt, a Versenytanács kivétel nélkül megadta az engedélyt. Az esetek egy részében a kialakult piaci viszonyokon nem változtatott a tranzakció, a többi esetben a piaci viszonyok változtak ugyan, de gazdasági erőfölény kialakulása vagy további erősödése nem fenyegetett, a tervezett fúziók révén ugyanakkor hatékonyabbá válhatott a résztvevő vállalkozások együttműködése és tevékenységeik megszervezése.

A korábbi évekhez hasonlóan 1997-ben is a versenytanácsi határozatok közel felét támadták meg az érdekeltek a bíróságon. A **bírósági megtámadások** mintegy kétharmada érinti a marasztaló határozatokat, jellemzően a nagyobb összegű bírságot kiszabókat. A Fővárosi Bíróságon a versenyfelügyeleti ügyek tipikus átfutási ideje egy-másfél év, míg a Legfelsőbb Bíróságot is megjáró ügyeknél átlagosan három év. A bíróság és a Versenytanács döntéseit a jogalap tekintetében nagyfokú jogalkalmazási harmónia jellemezte, míg a mérlegelésen alapuló bírság összegét a bíróság egyes esetekben csökkentette.

Egyéb versenypolitikai tevékenység

A GVH az Országgyűlés Gazdasági Bizottsága (GB) felkérésére elemzést készített egyes **természetes monopóliumok** vagy **kizárólagosságok versenypolitikai kérdéseivel** kapcsolatban. A GVH elemzésében a versenypolitikai szempontoknak a szabályozásokban való mainál lényegesen erősebb érvényesítését javasolta. Az elemzés megvitatása után a GB felkérte a kormányt a szóban forgó szabályozások áttekintésére és felülvizsgálatára, majd az egyes minisztériumoktól érkezett reakciók fényében 1998. márciusában visszatért a kérdésre és azzal kapcsolatban állásfoglalást fogadott el. A GVH 1997-ben is képviselte a versenypolitikai szempontokat a **privatizációs** döntések előkészítésében.

A GVH csaknem 400 olyan **jogszabály tervezet**et véleményezett, amelyekről az előterjesztők vagy alkotók úgy vélték, hogy azok érinthetik a hivatal feladatkörét illetve befolyásolják a piaci viszonyokat. Gyakori, hogy a piaci viszonyokra hatást nem gyakorló tervezetekkel keresik meg a GVH-t és az is előfordul, hogy fontos tervezeteket nem kapunk meg véleményezésre. Nem ritka, hogy a tervezetek hatáselemzés és deregulációs vizsgálat nélkül készülnek el. Visszatérő gond, hogy a hatósági, engedélyeztetési, felügyeleti díjak nagyságának meghatározása gyakorta nincs alátámasztva költségszámításokkal; hogy a hatósági jellegű szakmai feladatokat olykor gazdasági versenyben részt vevő vállalkozásokra bíznak és így versenysemlegességi problémákat okoznak; hogy időnként egy szervezeten belül keverednek egymással a hatósági, szabályozói, tulajdonosi, vállalkozói érdekek.

A GVH kiterjedt **nemzetközi kapcsolatokkal** rendelkezik. Az EU Bizottság IV. (Verseny) Főigazgatóságával rendszeres az együttműködés, részben az Európai Megállapodás végrehajtásával összefüggő feladatok, részben az EU-hoz történő jövőbeli csatlakozással összefüggő feladatok, részben pedig általános szakmai információcserék formájában. Ugyancsak fontos az OECD Versenyjogi és Versenypolitikai Bizottságával folytatott együttműködés. Ezen kívül a GVH részt vesz az UNCTAD és a WTO keretében folyó versenypolitikával foglalkozó munkában is.

I. ÁLTALÁNOS TAPASZTALATOK

Az alábbi áttekintés a Gazdasági Versenyhivatal (GVH) működése során szerzett tapasztalatokon alapul, mellyel szemben nem támasztható sem a tudományos reprezentativitás, sem a teljesség igénye.

1997-ben nem történt a piaci viszonyokat érintő radikális változás amely a gazdasági átmenet elején-közepén bekövetkezett átrendeződéshez hasonló mértékben alakította volna át a versenyt, a verseny feltételeit. Mostanra a gazdasági átmenethez kapcsolódó alapvető változások, átrendeződések túlnyomórészt lezajlottak. 1997-ben is folytatódott az a tendencia, hogy egyre kevésbé állami, növekvő mértékben magántulajdonosi döntéseken alapult az átalakulás. Az ország gazdasági nyitottsága és a világgazdaságba való integráltsága erősödésével párhuzamosan egyre erősebben hatnak a piaci viszonyok alakulására a Magyarországon kívül zajló nemzetközi folyamatok is.

Mindez nem jelenti azt, hogy az állami döntések hatása a piaci struktúrára a jövőben teljesen elhanyagolható lenne, hiszen több olyan terület van, ahol jelentős változások várhatóak az állam jövőbeli tulajdonosi és szabályozási döntései nyomán. Ezen kívül, az állam piaci szerkezetet átalakító szerepének gyengülése mellett, az államnak a piaci szereplők magatartása befolyásolásával összefüggő szerepe nem gyengül, sőt e szerep relatív fontossága még nő is. Ezen a téren különösen fontos felelőssége van az államnak a természetes és kizárólagos jogokon alapuló monopóliumok szabályozásában, de vállalkozások közötti versenyre ható más olyan előírások is fontosak, mint a közbeszerzésekkel, a különféle engedélyezésekkel, minősítésekkel, a vállalkozásokat törőmítő szervezetekkel kapcsolatos szabályok. Ugyancsak jelentősége van az etikai vonatkozású előírásoknak is. Valójában az államnak a piaci viselkedésre vonatkozó normák közé tartoznak a versenyszabályok és azok tágabb jogi háttere is, ahol 1997-ben érdemi változások történtek.

1. A Piaci viszonyok változása

Az állam beavatkozásának hatásai

Már az 1996. évről szóló beszámolómban foglalkoztunk azzal, hogy az állami döntéseken alapuló folyamatok piacokra gyakorolt hatása **gyengül**, mert az elmúlt években a privatizáció és a kereskedelempolitika liberalizálta a verseny feltételeit Magyarországon. Mindkét hatásra igaz az, hogy a gazdasági átalakulás éveiben meghatározó szerepük volt a piaci viszonyok alakulásában, a privatizáció során hozott döntések valamint a folyamatos és viszonylag gyors kereskedelempolitikai nyitás drasztikus piaci változásokat okoztak. 1997-ben ugyanakkor az ilyen állami beavatkozás jelentősége fontos ugyan, de átrendező hatásuk nem hasonlítható a korábbi évekéhez.

A **privatizáció** a végéhez közeledik, egyre kisebb a privatizálásra váró vagyon, miközben a magángazdaság vált meghatározóvá. A privatizáció „csúcs éveiben” számos esetben a privatizációs döntések komplett iparágak átszervezéséhez kötődtek, amely a piaci szerkezettel kapcsolatos közvetlen döntésekkel járt. Ehhez képest az utóbbi két évben a privatizációs akciók gyakorisága is csökkent és egyre ritkább, hogy egy privatizációs döntés a verseny feltételeire erős hatást gyakoroljon, ami természetes is. A privatizáció ugyanakkor még nem ért véget, és a jövőben is várható, hogy a privatizáció során időnként a versenyviszonyokra

érdemi hatást gyakorló akciókra kerül sor. Az általános tendencia tehát nem jelenti azt, hogy a privatizációval vagy akár az állami vagyonkezeléssel kapcsolatban ezentúl nem merülnének fel versenypolitikai kérdések.

Hasonló tendencia figyelhető meg a **kereskedelempolitikával** kapcsolatban. A Magyarországhoz hasonló, földrajzi és gazdasági értelemben egyaránt kis méretű országok esetében a kereskedelempolitika mindig fontos versenypolitikai tényező is egyben. Ez az összefüggés igen jól megfigyelhető volt a gazdasági átmenet első éveiben, amikor a gyors importliberalizáció az importverseny révén választási alternatívát kínált a magyar fogyasztóknak és versenykényszert, hatékonysági kényszert teremtett a hazai termelőknek. A fokozatos kereskedelempolitikai és külföldi működő tőkével szembeni nyitás eredményeként mára az ipari termékek nagy részénél a főbb kereskedelmi partnerekkel gyakorlatilag szabad kereskedelem valósul meg, és számos termékkel kapcsolatban a magyar fogyasztók az ország kis méretei ellenére hasonló helyzetben érezhetik magukat mint egy nagy belső piaccal rendelkező ország fogyasztói. A fenti tendencia a kereskedelem előtt álló korlátok további csökkentésével párhuzamosan folytatódik, a versenyre gyakorolt hatása azonban egyre kisebb. A fentiek ellenére néhány területen (például az élelmiszergazdaság) még nem beszélhetünk nyitottságról.

Különösen fontossá vált a piacon való **viselkedés** és a piacra való belépés állami szabályozása. Így 1997-ben kezdődött a kötelező gépjármű-biztosítás piacának liberalizálása. A pénzügyi szolgáltatásokba a Hitelintézeti törvény és a hozzá tartozó kormányrendeletek révén megnyugtatóan látszik rendeződni a hitelekkel kapcsolatos pénzintézeti tájékoztatási gyakorlat (pl. egységes hiteldíj mutató bevezetése), aminek segítségével a fogyasztók könnyebben jutnak egymással összehasonlítható információkhoz a különböző hitelkonstrukciókkal kapcsolatban. A következő néhány évben várhatóan néhány fontos iparágban, így a távközlés, az energia-termelés és -szolgáltatás valamint a közlekedés területén is érdemi hatást fog gyakorolni a versenyre az állami szabályozás, illetve az állami szabályozás változásai.

Az állami hatások általános gyengülése alapvetően összefügg az **államnak** a gazdaság számos területéről való **kivonulásával** is. Ez a kivonulás – amely Magyarország esetében valóban imponáló gyorsaságú és kiterjedtségű – általános értelemben versenypolitikai szempontból is kívánatos, hiszen a piacgazdaság kiépülésének feltétele, paradox módon azonban esetlegessége folytán sokszor negatívan hat a piaci viszonyokra. Az állam által hátrahagyott terep versenypolitikai szempontból sok esetben zavaros. Ez jelenik meg a gyógyszer árszabályozás megoldatlanságában, ahol nem világos, hogy a gyógyszerárak szabályozottak-e, s ha igen hogyan, vagy csak a gazdasági szereplők önkéntes, nem kikényszeríthető önkorlátozása működik. Ugyanez a hatás tapasztalható a szakhatósági, a különleges jogok alapján végzett vállalkozási, és a versenyző vállalkozási tevékenységek szétválasztásának hiányosságaiban amely versenysemlegességi problémákat okoz (ilyen helyzetet eredményezett például a minőségvizsgálati és a minőségtanúsítási rendszer átalakítása). Hasonló problémák merülnek fel évek óta és rendszeresen az állam tulajdonosi és szabályozási funkcióinak szétválasztatlansága miatt, valamint az önkormányzatok szintjén a közfeladatként végzett illetve a vállalkozási tevékenységek keveredése miatt.

Tapasztalataink szerint sorozatos **versenysemlegességi problémákat** vet fel az a helyzet, hogy az államnak lehetőségei vannak (és egyes kormányzati megnyilvánulások alapján szándékai is) arra, hogy a tulajdonában lévő vállalkozások reorganizációjára, talpra állítására, életben tartására saját forrásaiból vagy vállalkozói vagyonából forrásokat biztosítson, miközben az azonos piacon működő magáncégek erre nem vagy csak piaci feltételek mellett megszerzett pénzeszközök révén képesek. Az is előfordul ugyanakkor, hogy különböző okok

miatt az állam saját vállalkozói vagyonával kapcsolatban gyakran elmulaszt vagy nem megfelelő módon tesz meg olyan lépéseket, amelyeket viszont a magángazdaság szereplői megtesznek, mert a vállalati alkalmazkodási folyamatokhoz hozzá tartoznak. Mindkét jelenség csökkenti az állami vállalatok hatékonyságát és torzítja a tőke és az egyéb erőforrások allokációját.

Mindez arra hívja fel a figyelmet, hogy a piacgazdaság és a verseny normális működéséhez nem elég, ha az állam „általában véve” kivonul azokról a területekről, ahol a magángazdaság hatékonyabb, hanem arra is szükség van, hogy ez a kivonulás ne „felemás legyen”, hogy a versenyszféra és az állami szféra egyértelmű elhatárolódása megtörténjen mindenütt, ahol arra lehetőség van, hogy a tartós állami tulajdon üzleti típusú részét (ha marad ilyen) valóban üzleti alapon, a „szabályozó államtól” ténylegesen elkülönítve működtessék.

Az üzleti döntéseken alapuló folyamatok

A magántulajdonosi döntéseken alapuló folyamatok nem 1997-ben vették kezdetüket. Ezen kívül ezek a folyamatok nem okoztak olyan rövid idő alatt olyan drámai változásokat a piaci viszonyokra mint amelyeket néhány évvel korábban a gazdaságba való állami beavatkozások okoztak. Összességében mégis az mondható, hogy mára főleg a magántulajdonosi döntéseken alapuló folyamatok határozzák meg a versenyt a verseny feltételeit. Az üzleti döntéseken alapuló tendenciák közül versenypolitikai nézőpontból azok érdekesek, amelyek megváltoztatják a piaci szerkezetet, és piacra lépési korlátokat teremtenek vagy szüntetnek meg, így különösen fontosak a koncentrációs tendenciák, a vállalati felvásárlások, és a vállalatok közötti együttműködések. Az alábbiakban bemutatott tendenciák közül több olyan is van, amely már az előző években is megfigyelhető volt, és várhatóan későbbi beszámolóinkban is vissza-vissza kell majd térni rájuk, mint jellemző folyamatokra, miközben esetleg más újabb tendenciák is megjelennek majd.

Az 1996. évi tapasztalatainkról szóló beszámolóinkban is foglalkoztunk a nagy méretű **kiskereskedelmi láncok** és bevásárló központok térhódításával. Összegző megállapításunk az volt, hogy versenypolitikai szempontból ez a térnyerés önmagában nem aggályos, olyan természetes folyamatról van szó, amely a hatékonyság növelésén keresztül a fogyasztók számára pozitív hatású. Említettük ugyanakkor, hogy a kiskereskedelem egyre koncentráltabbá válik, és akár néhány éves távlatban szükségessé válhat, hogy versenyhivatali beavatkozásra (a mainál szigorúbb fúziókontrollra) kerüljön sor. Ez akkor lehet szükséges, ha a további koncentráció eredményeként a verseny már nem erősödne, hanem csökkenne. 1997-ben, bár ezt az állapotot nem értük el, jóval közelebb kerültünk hozzá. A GVH fúziós ügyei között több olyan is akadt, amelyben jelentős kiskereskedelmi láncok egymással való egyesüléséről volt szó (Skála/Centrum, SPAR/Super Közért, Csopak/Balaton Fűszért). A koncentráció tehát nem csupán olyan módon erősödik, hogy gyorsan nagy piaci részesedést kiharító szereplők jelennek meg, hanem olyan módon is, hogy a nagyméretű szereplők fuzionálnak egymással. Ezzel párhuzamosan a hagyományos kiskereskedelmi vállalkozások is alkalmazkodni látszanak az új kihívásokhoz azáltal, hogy beszerzési társulásokat szerveznek. Ez az utóbbi jelenség arra hívja fel a figyelmet, hogy az alkalmazkodóképes piaci szereplők sok esetben képesek megtalálni a megváltozott viszonyok közötti lehetőségeiket, és a versenytársak panaszaira nem feltétlenül azok állam általi megvédésével kell reagálni.

Jelentősen megváltoztak a piaci viszonyok a **gyógyszer-kereskedelemben** (igaz, itt részben az állami beavatkozás is hozzájárult ehhez), ahol a gyógyszerértári központok átalakulásával és nagykereskedelmi szereplőként való megjelenésével megnőtt a nagykereskedelemmel foglalkozók száma. A nagykereskedelemben ezen kívül új piacra lépők is megjelentek. Ennek

eredményeként a piac méretéhez képest viszonylag sok a gyógyszer-nagykereskedő, ami a jelenlegi szereplők között már megindult felvásárlási, fúziós folyamatok folytatódását vetíti előre. Ugyancsak ezen a területen figyelhető meg, hogy a nagykereskedelmi tevékenység és a gyártás között szorosabb kapcsolat vagy akár integráció alakul ki.

Az **élelmiszeriparban** mostanra egy sor területen erősödött a verseny. Ez annak ellenére történt, hogy az élelmiszergazdaságra nem áll az, amit korábban az importliberalizációval kapcsolatban mondtunk. Az élelmiszeriparban több területen azáltal nőtt a verseny és alakult át a piaci szerkezet, hogy a korábban regionális érdekeltségű vállalatok, a kapacitásfeleslegek kihasználása érdekében és a túlkínálat miatt értékesítési tevékenységüket hagyományos területükön túl, az ország egész területére kiterjesztették. Ennek hatására, bár a termelők száma országosan nem feltétlenül nőtt, a helyi fogyasztó (és természetesen a kereskedő) a piaci szereplők számának növekedését, a választási lehetőség kiszélesedését érezte. Ennek révén többnyire még az esetleges vállalati felvásárlások, összevásárlások ellenére is erősödött a verseny. A fenti séma illeszthető a söriparra, a húsiparra, a tejiparra.

Mára egyes élelmiszeripari ágazatokban jelentős koncentrálódás következett be, máshol megindultak a vállalatfelvásárlások és összevásárlások de még nem látszik erősnek a koncentrálódás, és végül vannak olyan területek, ahol az iparág jellege miatt hosszú távon is dekoncentrált piaci szerkezetre lehet számítani.

Jelentős változások zajlottak 1997-ben a **cukoriparban**. Itt további jelentős koncentrálódás következett be, és a piaci szereplők megkezdték a kapacitások leépítését. A korábban a keleti piacokra termelő konzervipar kiszolgáltatására viszonylag nagy kapacitásokkal rendelkező iparág a gazdasági átmenet éveiben jelentős többletkapacitásokkal és ennek következtében kapacitás-kihasználatlansággal küszködött. A piaci szereplők a kapacitásfelesleg problémáját (pontosabban a kapacitásfelesleg mesterséges fenntartását) több alkalommal is megpróbálták nem piackomform módon, vagy egyenesen a verseny kiiktatásával megoldani. Ennek egyik állomása volt a cukor árkartell 1992-ben, amely kartell működésének a GVH fellépése vetett véget. Úgy tűnik, hogy miután ezek a kísérletek kudarcot vallottak, a piaci szereplők most más módon igyekeznek megoldani a problémát. A cukoripar példája azt mutatja, hogy még nehéz helyzetben lévő iparágak esetében is a piaci szereplők panaszai dacára sem feltétlenül szükséges elfogadni a verseny korlátozását mint varázsszert, mert más eszköz is rendelkezésre állhat a gondok megoldására.

Ugyancsak nőtt a koncentráció a **kávés** piacon, ahol az egyik jelentős piaci szereplő (Nestlé) kilépett a magyar (kávés)piacról, míg másik két szereplő (Tchibo/Edusho) egy külföldi fúzió következményeként Magyarországon is fuzionált egymással. Ebben az iparágban szintén jelentős kapacitások állnak kihasználatlanul.

A **bankszektorban** a lakossági szolgáltatások területén erősödött a verseny, ahol újabb erőteljes piacra lépésekre illetve piaci terjeszkedési akciókra került sor. Továbbra is az OTP van a legerősebb pozícióban, korábbi domináns pozíciója azonban fokozatosan oldódik, ahogy az erős versenytársak (Posta Bank, Budapest Bank, és újabban az ABN AMRO Bank) fokozatosan teret nyernek. Ugyancsak a bankszektorral kapcsolatos tendencia, hogy a bankok fokozatosan valamennyi pénzügyi szolgáltatási piacon (banki szolgáltatások, biztosítás, nyugdíjpénztárak) meghatározó szereplőként megjelennek. Ez a jelenség azt eredményezi, hogy előbb-utóbb szinte valamennyi pénzügyi szolgáltatási területen azonos szereplőkkel találkozunk majd a fogyasztó. Egyértelmű az univerzalizálás felé való, részben a jogi szabályozást megelőző, haladás.

Az **iparban** 1997-ben nem történtek a versenyt érintő nagy változások. A legjellemzőbb tendencia, amely azonban már 1997 előtt kiteljesedett (igaz tovább folytatódott), az import és

a Magyarországra irányuló külföldi beruházások felszabadításával függ össze, és azt eredményezi, hogy a magyarországi szereplők nem egyszerűen a „magyar piacon” működnek. Ez abban az értelemben is igaz, hogy nem csak a magyar fogyasztókért versenyeznek, hanem a külföldi fogyasztókért is, és abban az értelemben is, hogy a magyar fogyasztókkal folytatott versenyben is nagyjából ugyanazokkal versenyeznek, akikkel a külföldi fogyasztókért folytatott versenyben. A kezdetben sok esetben csúcstechnológiai szigetként működő külföldi érdekeltségű vállalatok beszállítói hálózata (a remélnél lassabban) magyar vállalkozásokra is kiterjed, ami a jelzett tendencia hatását erősíti.

A nemzetközi folyamatok hatásai, globalizáció

Korábban már említettük, hogy a kereskedelempolitikai liberalizáció és a külföldi működőtőkére vonatkozó nyitás milyen mértékben változtatta meg a piaci viszonyokat Magyarországon. A legfontosabb ezzel kapcsolatban az, hogy ezek a folyamatok ma már annyira előrehaladtak, hogy annak ellenére, hogy Magyarország még nem tagja az Európai Uniónak, az ország bizonyos értelemben átlépett egy küszöböt a világgazdaságba és az európai gazdaságokhoz történő integráció tekintetében. Más szóval, a Magyarországon működő piaci szereplők mára olyan mértékben részeseivé váltak a nemzetközi munkamegosztás különböző formáinak, hogy lehetőségeiket, motívációikat, döntéseiket sok esetben az ország méreteinél nagyobb léptékben zajló regionális vagy éppen globális folyamatok határozzák meg. Mivel ezekkel a folyamatokkal kapcsolatban többnyire nem Magyarországon belül születnek meg a kulcsfontosságú döntések, e tendencia következménye az, hogy a magyarországi versenyfeltételeket külföldön hozott döntések, nemzetközi folyamatok is egyre erőteljesebben befolyásolják.

Mindez 1997-ben látványosan lecsapódott a GVH közvetlen munkájában is. Az elmúlt évben ugyanis több olyan fúziós eljárás folyt, ahol a fuzionáló felek voltaképpen külföldiek voltak, a fúzió voltaképpen külföldön döntetett el és zajlott, de magyarországi kereskedelmi vagy leányvállalati érdekeltség révén itt is versenyhivatali eljárást igényelt. Ilyen ügyek voltak a Ciba Geigy/Sandoz (Novartis) fúzió a gyógyszeriparban, a Bank Austria/CA fúzió a bankszektorban, a BP/Mobil szövetség az üzemanyag és kenőanyag forgalmazásban, vagy a kávécégek korábban már említett egyesülése.

Arra is akad példa, hogy valamilyen külföldi fúzió a magyar versenyszabályok alapján nem vált ugyan ki honi versenyfelügyeleti eljárást, hatást azonban gyakorol a magyarországi piaci szerkezetre illetve a verseny feltételeire. Ilyen volt 1997-ben az Ameritech meghatározó befolyás szerzése a Tele Danmark távközlési szolgáltatóban, amelynek eredményeként jelenleg az Ameritech valamennyi magyar mobil telefonszolgáltatóban, és ezen kívül a MATÁV-ban is (bár nem mindenhol meghatározó) érdekeltséggel rendelkezik. Egy másik példa a két nagy nemzetközi könyvvizsgáló cég fúziója, amely a versenytörvény alapján Magyarországon nem esne fúziókontroll alá, miközben nyilvánvalóan Magyarországon is befolyással van a piaci viszonyokra.

Ez a tendencia és az ilyen ügyek számának növekedése (amely a jövőben is várható) arra is felhívja a figyelmet, hogy a magyarországi piaci feltételek versenypolitikai befolyásolása a világgazdaságba szorosan integrálódott tevékenységek esetén sok esetben nem lehetséges pusztán magyar kormányzati vagy versenypolitikai eszközök révén. A jelenleg hatályos versenytörvény hatálya ugyan a hatáselven alapul, és a külföldi piaci szereplők külföldön hozott döntéseire elvileg ugyanúgy alkalmazható mint hazai vállalkozások itthon hozott döntéseire, ha a magyar piacon érvényesül ezek hatása. A gyakorlatban azonban nyilvánvaló, hogy egy olyan ügyben mint például a McDonnell Douglas/Boeing fúzió (amely a világ

minden országára és minden légitársaságára kihat beleértve Magyarországot és a magyar fogyasztók által használt légitársaságokat is) Magyarország vagy a GVH önmagában érdemben nem lenne képes befolyásolni a folyamatokat. Ebben az összefüggésben különös jelentőséggel bír az EU versenyhatóságával való együttműködés, és az **EU-hoz történő csatlakozás**. A csatlakozás után ugyanis Magyarország nem csak abban az értelemben válik részévé az EU-nak, hogy a magyar piaci szereplők is az egységes piacon tevékenykednek, hanem abban az értelemben is, hogy az EU versenyhatósága a magyar fogyasztók érdekeit is, a magyarországi versenyfeltételeket és piaci hatásokat is figyelembe veszi majd döntéseiben.

Eddig nem fordult elő, hogy hasonló esetek különösen erőteljes hatást gyakoroltak volna Magyarországra. Ha ez megtörténne, ilyen esetekre az EU-val kötött társulási megállapodás versennyel kapcsolatos rendelkezései és az ahhoz tartozó végrehajtási szabályok már jelenleg is lehetőséget biztosítanak a magyar versenypolitikai érdekek bizonyos fokú megjelenítésére.

2. A versenyszabályozás törvényi hátterének változásai

A versenytörvény változásai

Az ideai beszámoló olyan időszokról szól, amikor az előző évről áthúzódó ügyeket a **tisztességtelen piaci magatartás tilalmáról szóló 1990. évi LXXXVI. törvény** (továbbiakban régi versenytörvény) alapján, a tárgyévben érkezett bejelentéseket és kérelmeket pedig már a **tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény** (továbbiakban új versenytörvény) szerint kellett kivizsgálni és megítélni. E kettősség miatt szükségesnek tartjuk a régi és az 1997. január elsejétől hatályos versenytörvény összehasonlítását, néhány jellemző különbség kiemelését.

Az új törvény alanyi, tárgyi és bizonyos körben földrajzi **hatályának** megfogalmazása nem korlátozódik „a vállalkozó” magyarországi „gazdasági tevékenység”-ére, hanem kiterjed minden személy piaci magatartására, ha annak hatása lehet a magyarországi piaci versenyre. Ez lehetővé teszi többek között, hogy a piacon kizárólag befektetőként megjelenő piaci szereplő által végrehajtott vállalati összevásárlások koncentrációra gyakorolt hatását ellenőrizzük.

A régi törvény **generálklauzulája**, amely korábban – a versenyszabadság és tisztaság tiszteletben tartásának követelményén túl – általános jelleggel, az egész törvényre kiterjedően fogalmazta meg a tisztességtelen piaci magatartás tilalmát az új törvényben a „tisztességtelen verseny tilalmának” fejezetére szűkült, e tekintetben érvényesül hézagkitöltő szerepe, és megsértésének elbírálása egyidejűleg kizárólagosan bírósági hatáskörbe került.

A korábbi fogyasztók megtévesztésének tilalmára vonatkozó fejezet új tényállással bővült, amit a címének változása is jelez azzal, hogy a **fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolásának tilalmát** mondja ki. Új tényállás a fejezetben a fogyasztó választási szabadságát indokolatlanul korlátozó üzleti módszerek alkalmazásának tilalma. Változás még, hogy a fogyasztó megtévesztés tényállásában a jogsértés megállapításának már nem feltétele az, hogy a megtévesztés az áru kelendőségének fokozása érdekében történjen, viszont lényeges szűkítést jelent az, hogy a megtévesztésnek a versenyben kell relevánsnak lennie. Ily módon azok a fogyasztói félrevezetések, melyeknek a fogyasztó döntésére nincs kihatása, nem versenyjogi, hanem fogyasztóvédelmi vagy polgári jogi, továbbá etikai szabályokba ütköznek.

Általánossá vált a **versenykorlátozás tilalma**, függetlenül a megállapodás horizontális vagy vertikális jellegétől. A tilalom kiterjesztésének, valamint az egyedi mentesítés kérelemhez

kötésének egyenes következménye egyes sajátos – többségében vertikális – megállapodás típusok csoportmentességi rendeletek útján való automatikus mentesítésének szükségessége. További fontos változás, hogy a versenykorlátozó megállapodás tilalma a vállalkozások különböző szervezeteinek (társadalmi, szakmai szervezetek, köztestületek, egyesületek stb.) döntésére is kiterjed, ha az akadályozza, korlátozza vagy torzítja a versenyt, vagy ilyen hatást fejthet ki.

A törvény filozófiáját tekintve új elem az egymástól **nem független vállalkozások** kivételként való kezelése, ami versenykorlátozó megállapodásokon túl a koncentráció ellenőrzése során is érvényesül. Ebben az a piacgazdaság működését jellemző alapelv jut kifejeződésre, hogy a tulajdonhoz fűződő jogok csak a lehető legszűkebb körben korlátozhatók. A törvényi definíció szerinti nem független vállalkozásokat a törvény a verseny szempontjából egyetlen piaci résztvevőnek tekinti, tehát elismeri a tulajdonos(ok) irányítási jogát az üzletpolitika egyeztetésében is. Ennek egyenes következménye, hogy az e körbe tartozó vállalkozások közötti átstrukturálódások, irányítási vagy szervezeti változások sem tartoznak a fúzióengedélyezési szabályok hatálya alá.

A **gazdasági erőfölénnyel való visszaélés** elve változatlan, az erőfölény meglétének bizonyítása viszont módosult, amennyiben már nem kötődik törvényi vélelem a 30%-nál nagyobb piaci részesedés esetén a gazdasági erőfölény meglétéhez.

A vállalkozások szervezeti egyesülésének ellenőrzése az új törvényben a **vállalkozások összefonódásának ellenőrzése** címet kapta, ami lényegesen pontosabban fedi le a szabályozás alá vont műveleteket. A fejezet az összefonódás három alapesetét különbözteti meg: a összeolvadást és beolvadást, az irányítás megszerzését, valamint a koncentratív típusú közös vállalat létrehozását. Az ellenőrzés az engedélyeztetés előírásán keresztül valósul meg, melynek ismérvei között már nem szerepel a piaci részesedés, az engedélyezési kötelezettség kizárólag az előírt küszöbérték (évi 10 Mrd Ft nettó árbevétel) feletti összefonódásokat érinti. Ez a szabály egyszerűsíti a bejelentési kötelezettségről való döntést, ezáltal növeli a jogbiztonságot és következetesebben számonkérhető – következőképpen szankcionálható – az engedélyeztetés esetleges elmulasztása.

A korábbi törvény rendelkezéseitől jelentősen eltérnek az **eljárási szabályok**, melyek a közérdek védelmét helyezik előtérbe, egyúttal azonban továbbra is biztosítják a bejelentők és a kérelmezők érdekérvényesítési lehetőségeit is. A leglényegesebb eljárásrendi módosítás az, hogy a hatályos törvény szerint csupán a versenykorlátozó megállapodásokkal és a vállalkozások összefonódásával kapcsolatos mentesítési illetve engedélyezési eljárásokban van lehetőség kérelem benyújtására, és ilyenkor kötelező is az eljárás lefolytatása, amennyiben a kérelmezők az eljárási díjat befizették. Egyéb esetekben – eljárási díj mentes – bejelentést lehet tenni, s szükség esetén az érintettek meghallgatását követően hivatalból indul a versenyfelügyeleti eljárás, amennyiben a GVH hatáskörébe tartozó versenyjogsértés lehetősége fennáll és közérdekből indokolt az eljárás lefolytatása. A bejelentésen túl változatlanul a GVH saját észlelései nyomán is indulhatnak hivatalból eljárások a törvényi feltételek teljesülése esetén. Teljesen új jogintézménye a törvénynek a versenyfelügyeleti eljárások szüneteltethetősége, amennyiben a törvényben foglalt feltételek fennállnak, azaz a sérelmezett magatartás a verseny szabadságát vagy tisztaságát csekély fokban veszélyezteti és az eljárás alá vont vállalat a jogsértéstől való tartózkodást, a jogkövető magatartást, továbbá kárveszély esetén megteszi a kár megelőzése érdekében szükséges intézkedéseket. A szüneteltetés hatékony eszköz lehet a vállalkozók jogkövető magatartásban való érdekeltiségének megteremtésében. Ekkor ugyanis nincs érdemi marasztalás, hanem utóvizsgálat lefolytatása után dől el, hogy az eljárást megszüntetik vagy pedig folytatódik (ha

a vállalásait, illetve a szabott feltételeket az eljárás alá vont nem teljesítette). Ez utóbbi esetben bírság kiszabására is sor kerülhet.

A szélesebb jogi környezet változásai

A kormány 1997-ben öt csoportmentességi rendeletet fogadott el. (50/1997.(III.26.) Korm. rend. a biztosítási megállapodások egyes csoportjairól, 53/1997.(III.26.) Korm. rend. a kizárólagos forgalmazási megállapodások egyes csoportjairól, 54/1997.(III.26.) Korm. rend. a kizárólagos beszerzési megállapodások egyes csoportjairól, 246/1997.(XII.20.) Korm. rend. a franchise megállapodások egyes csoportjairól, és 247/1997.(XII.20.) Korm. rend. a gépjárműforgalmazási megállapodások egyes csoportjairól).

A csoportmentességi rendeletek a versenytörvényt egészítik ki. Lényegében olyan feltételeket írnak le, amelyeknek ha egy – az adott tárggyal foglalkozó, például egy gépjármű forgalmazásról szóló – versenyt korlátozó megállapodás megfelel, akkor az vélelem szerint szükségképpen megfelel az új versenytörvény 17.§-ában foglalt mentesítési kritériumoknak. A rendeletek tehát a versenytörvény rendelkezéseit képezik le. A csoportmentességi rendeletek automatikus mentesülési lehetőséget biztosítanak a szóban forgó megállapodások számára, mivel a versenytörvény lehetővé teszi, hogy a felek maguk állapítsák meg, hogy megállapodásuk megfelel-e valamely csoportmentességi rendelet előírásainak.

A csoportmentességi rendeletek jelentőségét az adja, hogy – ahogy erről már volt szó – a versenyt korlátozó megállapodásokra vonatkozó tilalom a korábbinál szélesebb körre terjed ki (a vertikális megállapodásokra is), és a mentesülési lehetőségek is szűkültek, ezen kívül az új versenytörvény 17.§-a alapján történő egyedi mentesülést csak a GVH állapíthat meg versenyfelügyeleti eljárásban. Ezek a változások/szigorítások a verseny javát szolgálják. Ugyanakkor igen nagy számban születnek az üzleti életben olyan, formálisan a versenyt korlátozó megállapodások, amelyek azonban megfelelnek a mentesítési kritériumoknak. A csoportmentességi rendeletek révén az egyébként összességében nem ártalmas megállapodások külön eljárás nélkül is mentesülnek a szigorú törvényi tilalom alól.

Az eddig megszületett rendeletek egy kivételével (biztosítási megállapodások egyes csoportjairól) vertikális megállapodásokkal kapcsolatosak, előkészítés alatt áll ezen kívül három másik rendelet, amelyek közül kettő horizontális együttműködéssel (szakosodási megállapodások egyes csoportjai, illetve kutatási fejlesztési megállapodások egyes csoportjai), egy pedig vertikális együttműködéssel (technológia transzfer megállapodások egyes csoportjai) foglalkozik.

A versenytörvényben foglalt, a versenyt korlátozó megállapodásokkal kapcsolatos szabályok érvényesülése szempontjából fontos gondnak látjuk, hogy abban a körben, ahol az eljáró hatóság nem a GVH nem látszik megnyugtatóan biztosítottnak, hogy valóban a közérdek szempontjából is előnyösnek minősíthető megállapodások mentesüljenek csupán a versenykorlátozás tilalma alól. A hatályos versenytörvény újrafogalmazta a versenykorlátozó megállapodásokra vonatkozó szabályok és az **agrárrendtartási törvény** vonatkozó rendelkezéseinek egymáshoz való viszonyát anélkül, hogy a lényegét érintő módosítást vezetett volna be a korábbi szabályokhoz képest. Ennek megfelelően az agrárrendtartás keretében megvalósuló azon versenykorlátozások esetében, ahol irányár vagy mennyiségi korlátozás meghirdetése történik, a földművelésügyi miniszter feladata annak biztosítása, hogy a versenykorlátozásból fakadó előnyök haladják meg annak hátrányos hatásait. Ez esetben mentesül csak az ilyen versenykorlátozás a versenytörvényben foglalt tilalom alól. Nem foglalkozik a törvény az ezen túli, más módokon megvalósuló versenykorlátozások esetére érvényes versenyfelügyeleti hatáskörökkel, eljárásrenddel. Amennyiben például a

terméktanács nem irányarat hirdet meg, vagy mennyiségi korlátozást határoz meg, hanem ezektől eltérő módon – például területfelosztással vagy kizárólagos forgalmazási utak kijelölésével – korlátozza a versenyt, akkor már a GVH hatáskörébe tartozna annak elbírálása, hogy a versenytörvényi szabályok alapján ez milyen megítélés alá esik. A hatályos szabályozásból következően a különféle formákban megvalósuló versenykorlátozások esetén más-más hatóság (miniszter, GVH, ügyészség), más-más rendelkezések, eljárási szabályok alapján jár el.

További sajátossága az agrárrendtartási törvény szabályozási megoldásának, hogy a versenykorlátozó megállapodások tilalma alóli mentesítés, mentesülés mechanizmusának működése anélkül van miniszteri hatáskörben, hogy az erre vonatkozó részletes eljárási, garanciális szabályok kialakítása megtörtént volna. Különösen nem képes kezelni a rendszer a közvetlenül szabályozott, valamint a közvetetten szabályozott és a befolyásolt agrárpiac szabályozási sajátosságaiból adódó eltéréseket, nem vonja le az ebből adódó következtetéseket a versenykorlátozás feletti felügyelet vonatkozásában. Kétségtelen, hogy a terméktanácsokra vonatkozó jogszabályok részletesnek tekinthető rendelkezéseket tartalmaznak, azonban ma már nyilvánvaló, hogy a jelenleg működő rendszer nem képes biztosítani a hatékony beavatkozási lehetőséget a terméktanácsok esetlegesen káros versenykorlátozó döntéseibe, mert hiányzik ennek végiggondolt rendje. Néhány ebből származó probléma:

Egyes terméktanácsok alapszabályai átruházott jogként kezelik az irányár-alakítást, mennyiségi korlátozást; az átruházás formája, a miniszteri mérlegelés hiányának következményei, a felülvizsgálati eljárás módjai nem tisztázottak akkor, ha az átruházott jogkörökben a terméktanácsok mérlegelését bárki vitatni akarná.

A terméktanácsok működésének mögöttes jogi hátterét az egyesülési jogi szabályok adják, amiből következően az ügyészség a törvényesség öre egyes versenykorlátozást megvalósító esetekben (például terméktanácsba való felvétel megtagadása, kizárás) is - az ügyészség eljárása azonban természetéből adódóan általában alkalmatlan arra, hogy egy jogellenes versenykorlátozás esetén gazdaságilag ésszerű határidőn belül nyújtson reparációt.

A miniszter eljárására az általános államigazgatási jogi eljárási szabályok vonatkoznak, ugyanakkor ha nincs rendelettel kihirdetett versenykorlátozás, és nincs eljárásjogilag értelmezhető közigazgatási határozat sem, akkor nem létezik olyan jogi aktus, ami ellen a sértett felléphetne.

Az agrárszektor versenykorlátozásai feletti felügyeleti jogkörök kuszasága, az eljárási szabályok átláthatatlansága mielőbb felülvizsgálatra szorul, különös tekintettel arra, hogy az Európai Unió a versenyjogi harmonizáció fontos elemének tekinti az eljárási szabályok, a jogorvoslati rend tisztázottságát abban az esetben is, ha a versenyfelügyeletet nem GVH, hanem más hatóság gyakorolja.

Az erőfölénnyel való visszaélés tilalmának érvényesülése szempontjából érdemel említést a **Polgári Törvénykönyv** módosítása a laikus fogyasztókkal előre nem egyeztetett általános szerződési feltételek, szerződési blanketták alkalmazásával kötött szerződések tisztességtelen kikötéseinek megtámadását illetően. Kétségtelen, hogy nincs teljes átfedés a piaci erőfölénnyel rendelkezők és a blankettaszerződéseket alkalmazó piaci szereplők között, azonban egyértelmű, hogy nagyon nagy a közös rész (gondoljunk csupán a közszolgáltató szektorra), ezért amennyiben – még ha önkéntes alapon is – az általános szerződési feltételeket előzetes kontrollnak vetik alá, ahol az eladónak egyoldalú előnyököt biztosító szerződéses kikötések kiszűrése megtörténhet, akkor egyúttal a piac jelentős szegmensén csökkenhet az erőfölénnyel való visszaélés ezen formája, megvalósulási módja is. Jelentős

segítséget jelentene a jogalkalmazáshoz továbbá, hogyha az eleve alkalmazhatatlan szerződéses kikötésekről szóló kormányrendelet is megjelenne, s a megjelenést késleltető jogdogmatikai problémákra megoldást találnának a szakemberek.

Előrelépést jelenthet a már hatályba lépett **fogyasztóvédelmi törvény**, mely egy kerettörvénybe foglalta az eddig törvényi szinten vagy nem is létező, vagy elszórtan megjelenő általános fogyasztóvédelmi szabályokat, emellett a fogyasztóvédelmi jog érvényesülését biztosító intézményrendszerre, eljárásrendre vonatkozó rendelkezéseket. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy ezentúl minden fogyasztóvédelmet érintő szabály egy törvényben jelenik meg, hiszen más törvények is tartalmaznak általános és speciális fogyasztóvédelmet szolgáló rendelkezéseket, normákat (pl. a versenytörvényen túl a Ptk., élelmiszerekről, gyógyszerekről szóló törvények, termékfelelősségi törvény, hitelintézeti, biztosítóiintézeti törvények, gázszolgáltatásról, villamos energiáról szóló törvények stb.). Jogalkalmazási problémákat, hatásköri vitákat vethetnek fel a későbbiekben a hatáskörökre, szankcionálásra vonatkozó – véleményünk szerint – nem igazán végiggondolt rendelkezések (pl. nem igazán érthető, hogy mely versenytörvénybe ütköző magatartások esetén indokolt üzletbezárást is elrendelni; miért kellene fogyasztóvédelmi bírságot kiszabni, ha más szakhatóság azért nem szabott ki bírságot, mert nem talált jogsértést stb.). Reményeink szerint ezek a problémák részben megfelelő jogértelmezéssel, részben az eljáró hatóságok közötti egyeztetésekkel, együttműködésekkel feloldhatók lesznek.

A verseny érvényesülése szempontjából fontos, hogy a piaci szereplők leggyengébbike, a laikus fogyasztó számára biztosítsa a jog azokat a garanciákat, hogy egyedi döntéseit választási szabadsága birtokában hozza meg, amihez hozzátartoznak a pontos információk, az erőszakos befolyástól mentes döntési helyzetek. Ennek biztosítása már a versenytörvényben tilalmi szabályokkal megtörtént, de fontos a tilalmak mellett az is, hogy a fogyasztóvédelmi jog pozitív módon is megfogalmazza ezen információk minimális tartalmát (címkézésre, használati kezelési útmutatóra, árfeltüntetésre vonatkozó előírások stb.), hiszen a versenyben a fogyasztó döntése az, ami a tőkeallokációt irányítja.

Mindenképpen eredménynek tekintjük a **gazdasági reklámtevékenységről szóló törvény** hatálybalépését, mivel a GVH a versenytörvényi rendelkezésekből következő tilalmakon túli szabályok megszegése esetén fokozott nyomásnak volt kitéve a tiltott reklámra vonatkozó szankciórendszer elégtelensége miatt. A gazdasági verseny alakulása szempontjából a reklámkorlátozások, reklámtilalmak versenykorlátozó hatásúak, de ez a versenykorlátozás fontos más közérdek miatt esetleg ésszerűnek, arányosnak minősülhet. Fontos hiányossága maradt a reklámtevékenységre vonatkozó jogi szabályozásnak, hogy nincs elrendezve egyértelműen a szakmai önszabályozások, ezen belül különösen a szakmai szervezetek, köztestületek által alkalmazott – az általános tilalmakon túlmenő – reklám tilalmak, korlátozások megengedhetőségének határa. A törvényi szintű szabályozás azért lenne nélkülözhetetlen, mert egyes sajátos reklám tilalmak, reklám korlátozások esetén különböző súlyú, eltérő alkotmányos jogokat, célokat érintő közérdekek ütköznek, s ebben az esetben a piacgazdaság működésével komform határok meghatározása a törvényalkotás kompetenciájába tartozik. Jelenleg, bár a reklámtörvény preambuluma elismeri az önszabályozás gyakorlatának jelentőségét, emellett például a kamarai törvények a kamarák feladatává teszik etikai szabályzatok megalkotását, ez azonban nem jelenti azt, hogy akár a reklámszakma önszabályozásai, akár más szakmai, hivatásrendi önszabályozások a versenykorlátozás törvényi tilalmába ütköző módon alkothatnának, alkalmazhatnának speciális szabályokat. Fontos felhívni ezért arra a figyelmet, hogy a hatályos versenytörvényi szabályok alapján például a kamarai etikai szabályzatokban foglalt – esetenként a reklámozás teljes megtiltásáig terjedő – reklámtilalmak, korlátozások 1998. január 1-e után már

engedélyköteles versenykorlátozó megállapodásoknak minősülnek, hiszen a kamarákra vonatkozó törvények nem adnak tételes felhatalmazást e szervezeteknek speciális reklám tilalmak előírására, ezáltal nincs külön felmentésük a versenytörvényben foglalt szabályok hatálya alól. A GVH a versenytörvény alkalmazása során a versenyhez fűződő közérdeken túli más közérdekeket nem mérlegelhet a döntése során, ezért ha egyéb közérdekek alapján a jelenleginél tágabb körben fontosak bizonyos speciális reklámozási tilalmak, korlátozások, azokat törvényi szinten kell meghatározni.

Az Alkotmánybíróság versenyt közvetlenül érintő határozatai

1997 folyamán is az Alkotmánybíróság több határozatában foglalkozott a gazdasági verseny szabadságát, diszkriminációmentességét érintő kérdésekkel, szabályozási problémákkal. Figyelmet érdemel e döntések közül az Orvosi Kamaráról hozott döntés kapcsán annak kinyilvánítása, hogy a foglalkozás szabad megválasztásának joga a magyar Alkotmányban az emberi jogok között deklarált olyan alapjog, amely alapján nem megengedett az, hogy állampolgárság alapján diszkrimináljon a jogalkotó az egyéb normatív feltételeknek megfelelő személyek között. Véleményünk szerint e döntés nyomán felülvizsgálatra szorulnak más jogszabályokban is az állampolgárságra vonatkozó előírások e döntésen túl amiatt is, mert az Európai Megállapodásban vállalt kötelezettségeinkkel is ez van összhangban.

Fontos tanulsággal szolgálhat a jogalkotók számára az az alkotmánybírósági döntés is, amely egy önkormányzati rendelet kapcsán fejtette ki azt, hogy bár az állam és az önkormányzat döntési szabadsága tág határok között van a tekintetben, hogy kit, hogyan adóztat, milyen adómentességeket, milyen feltételekkel, kinek ad, az azonban már nem megengedett, hogy nem normatív módon, hanem nevesítve határozzanak meg konkrét adóalanyokat, mert ez már egyenlőtlen versenyhelyzetet teremt a piacon, s diszkriminatív.

II. A GAZDASÁGI VERSENYHIVATAL ELJÁRÁSAI

A korábbi versenytörvény alapján indult versenyfelügyeleti eljárások közül 95 ügy befejezése húzódott át 1997-re, míg az év során az új törvény szabályai alapján 630 bejelentéssel kellett foglalkozni. A bejelentések nyomán összesen 112 versenyfelügyeleti eljárás indult el, ezen túl 2 eljárás folyt a hivatal saját észlelései alapján, 47 pedig kérelemre. A bíróság két ügyet a tett át bírság kiszabásra, további két esetben pedig új eljárás lefolytatására kötelezte a hivatalt. Az 1996-ról áthúzódó eljárások egy kivételével befejeződtek az év során, a bejelentések közül 15 bejelentés ügyében a döntés áthúzódott 1998-ra, míg a versenyfelügyeleti eljárásokból 48 volt folyamatban az év végén. Az 1996-ról áthúzódó eljárások közül 24 már a vizsgálati szakaszban befejeződött, további 70 ügyben (egyesítés miatt) 61 versenytanácsi határozat született. 1997 során az új versenyfelügyeleti eljárások kisebb hányadban szüntek meg vizsgálati szakaszban (117 befejezett eljárásból nyolc eset), egyúttal nagyobb arányban végződtek versenytanácsi határozattal (109 döntés).

Az előző évek adataival összevetve 1997 folyamán a magas bejelentésszám ellenére lényegesen kevesebb versenyfelügyeleti eljárás indult meg, ami egyértelműen az eljárási szabályok módosulása miatt következett be. A magyarázat az, hogy ha nem a törvény hatálya alá vagy a GVH hatáskörébe tartozik egy ügy, akkor ez többnyire már a bejelentés kivizsgálásakor kiderül és nem kell a versenyfelügyeleti eljárást lefolytatni, míg a korábbi eljárási szabályok alapján az ilyen ügyekben is eljárás indult. Ez a vizsgálati munka

átstrukturálódását eredményezte, több munkaráfördítást igényelt a releváns esetek kiszűrése, ugyanakkor az, hogy valamilyen ügy a bejelentés kivizsgálása után relevánsnak bizonyult, nem jelentette egyúttal azt, hogy a bejelentés nyomán elinduló versenyfelügyeleti eljárásokban a korábinál magasabb lenne a marasztaló határozatok aránya, hanem csupán azt, hogy a megszüntető versenytanács határozatok alapvető indoka az, hogy a részletes vizsgálat során nem bizonyosodott be a – kevesebb információ birtokában előzetesen ki nem zárható – törvénysértés.

Annak ellenére, hogy 1997-ben kevesebb versenyfelügyeleti eljárás indult (az 1996. évi 290-nel szemben 165) a Versenytanács összességében több érdemi határozatot hozott, mint a korábbi években (az áthúzókat is figyelembe véve pl. az 1996 évi 165-tel szemben 170-et), ezentúl a bejelentés elutasítással összefüggő jogorvoslati ügyekben (90 eset), az eljárások szünetelésének elrendelésével (16 ügy), valamint a határozatok végrehajtásával, utóvizsgálatokkal összefüggésben is számos eljárási határozatot kellett hozni. A több érdemi döntésnek részben az a magyarázata, hogy mind a hivatalból, mind a kérelemre folytatott eljárásoknál az ügyek jellegéből adódóan (hivatalból indult eljárások esetén: fennáll a törvénysértés lehetősége; kérelmes eljárásoknál: az ügyfélnek érdeke fűződik a határozathozatalhoz) kevesebb oka lehet az eljárás közbeni megszüntetésnek, míg a sok eljárási döntés oka a megváltozott eljárásrend.

Az érdemi döntések közül az áthúzó esetekből 19-nél, az év folyamán indultakból pedig 20-nál állapított meg jogsértést a Versenytanács, ebből 36 esetben szabott ki bírságot 48,01 millió forint összegben (az új eljárási szabályok alapján a csekély súlyú jogsértéseknél mellőzhető a bírságolás). A bírságot is kiszabó döntésekből 12 emelkedett jogerőre 21,72 millió forint összértékben, ezekből kilencnél a bírságot befizették a marasztaltak, egynél pedig részteljesítés történt (összes hátralék 35 ezer forint). Az 1997-ben indult eljárásoknál lehetősége van a Versenytanácsnak a bírság azonnali végrehajtását elrendelni. Két alkalommal élt ezzel a jogával a tanács egy sorozatosan törvénysértő vállalkozóval szemben, ebből egy esetben volt sikeres a beszédés (20 millió forint).

Új lehetősége a Versenytanácsnak a szünetelés elrendelése azokban az esetekben, amikor a jogsértés csekély jelentőségű és a vállalkozó vállalja, hogy tartózkodik a kifogásolt magatartás további folytatásától valamint kárveszély esetén a szükséges intézkedéseket megteszi. Ezzel az eszközzel 16 esetben élt a Versenytanács. A szüneteltetési döntésekből tíz esetben a versenyre gyakorolt hatás szempontjából csekély jelentőségű fogyasztó megtévesztés illetve fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolása, öt esetben erőfölénnyel való visszaélés és egy esetben a szerződésekben alkalmazott tiltott versenykorlátozást megvalósító kikötés alkalmazása veszélyeztette a verseny szabadságát, illetve tisztaságát. A fogyasztó megtévesztési esetkörben 5 ügyben az év során az utóvizsgálat lefolytatása, s annak megállapítása után, hogy az eljárás alá vont betartotta vállalásait, jogkövető magatartást folytatott, az eljárás már megszüntetéssel le is zárult. Fontos hangsúlyozni, hogy a szünetelés érdekében a cégek által vállalt – jellemzően visszamenőleges – reparációk a fogyasztók szempontjából előnyös megoldását jelentették a felmerült problémáknak.

A következőkben külön beszélünk a bejelentésekről és ezzel összefüggésben a meghallgatások, továbbá a versenyfelügyeleti eljárások tapasztalatairól. Ennek során nem említjük meg tételesen valamennyi határozatot, de a jogsértést megállapító – marasztaló illetve a szünetelést elrendelő – határozatok főbb adatait a melléklet tartalmazza. Ügyeink közül azokkal foglalkozunk részletesen, amelyekben a jogalkalmazás tanulságai elvi jelentőségűeknek tekinthetők, vagy amelyek tipikus, visszatérő, esetleg új piaci jelenségeket, anomáliákat mutatnak.

1. A bejelentések

Az új versenytörvény a jogsértés megállapítására irányuló eljárások körében megszüntette a kérelem intézményét, vagyis azt a korábbi versenytörvény szerinti rendszert, hogy minden a Versenyhivatalhoz érkező – valamely piaci magatartást sérelmező –, eljárási díj befizetésével érkező kérelmet automatikusan versenyfelügyeleti eljárás követ. A jelenlegi szabályok szerint kérelemre csak engedélyezésre illetve mentesítésre irányuló versenyfelügyeleti eljárás (versenykorlátozó megállapodás mentesítése, összefonódás-, áremelés engedélyezése) indulhat (ez az áremelés engedélyezése kivételével eljárási díj köteles), jogsértés megállapítására irányuló eljárások bejelentés vagy a hivatal saját észlelése alapján a törvényi feltételek teljesülése esetén kizárólag hivatalból indulnak. A versenyfelügyeleti eljárást akkor kell hivatalból elrendelni, ha a sérelmezett magatartás, tevékenység vagy állapot a versenytörvény rendelkezéseit sértheti, feltéve hogy az eljárás a GVH hatáskörébe tartozik, és a közérdek védelme az eljárás lefolytatását szükségessé teszi. Arról, hogy ezek a törvényi feltételek fennállnak-e a hivatalnak a bejelentés alapján, vagy ha a bejelentés a döntéshez szükséges tényeket, adatokat nem tartalmazza, az érdekeltek bevonásával folytatott meghallgatások alapján harminc napon belül dönteni kell. Bejelentő bárki lehet, aki az adott ügyben személyesen érdekelt. A bejelentés benyújtásakor nem kell eljárási díjat fizetni.

1997. folyamán 630 bejelentés érkezett a GVH-hoz, ami jelentősen meghaladja a régi versenytörvény alapján érkezett jogsértés megállapítására irányuló, eljárási díj köteles kérelmek számát. Ez utóbbi a legmagasabb 1996. évben volt, de még akkor sem érte el a háromszázat, és annak is mintegy fele a díj meg nem fizetése vagy a tartalmi hiánypótlás elmulasztása miatt nem vezetett versenyfelügyeleti eljáráshoz. A megnövekedett ügyszám miatt egyértelmű, hogy a Versenyhivatal hatékony működésének egyik lényeges feltétele a bejelentések megfelelő elbírálása, annak a rendszernek a kialakítása, amely által kiválasztódnak a bejelentések közül azok, amelyek alapján a Versenyhivatal – hivatalból – versenyfelügyeleti eljárást indít.

Az év folyamán érkezett bejelentésekből 397 esetben nem indult eljárás, 15 bejelentés intézése áthúzódott 1998-ra, 218 bejelentés nyomán pedig 112 versenyfelügyeleti eljárás indult meg. Ez utóbbinak az oka az, hogy ugyanarra a magatartásra sok esetben több bejelentés is érkezik az első bejelentést követően. A közel négyszáz elutasított bejelentés legjelentősebb hányadában már a bejelentés, illetve a meghallgatás alapján kiderült az, hogy nem volt valószínűsíthető a GVH eljárási hatáskörébe tartozó versenytörvényt sértés. Magas arányban utasítottuk el a bejelentéseket közérdek hiánya miatt is, ezeknek legnagyobb hányadát azonban azok az bejelentések tették ki, amikor a sérelmezett magatartás miatt már az adott bejelentést megelőzően lefolyt vagy éppen folyamatban volt a versenyfelügyeleti eljárás. Kisebbségi arányt képviseltek az időbeli hatály, illetve elévülés miatti elutasítások, legkevesebb pedig a személyes érdekeltség hiánya miatti elutasítás volt.

A bejelentést elutasító döntések ellen sajátos jogorvoslati rend működését írja elő a törvény. A bejelentő első lépcsőben a Versenytanácshoz fordulhat jogorvoslatért, elutasító versenytanácsai határozat esetén pedig a bíróság dönt arról, hogy le kell-e folytatni a versenyfelügyeleti eljárást, ha a bejelentő nem fogadja el a versenytanácsai döntést. Az év folyamán a vizsgálói határozatot 95 esetben nem fogadták el a bejelentők, ebből 19 esetben a versenytanácsai határozat nyomán lefolytatódott a versenyfelügyeleti eljárás. A 76 versenytanácsai elutasításból 10 esetben kértek a bejelentők bírói felülvizsgálatot, ebből két esetben kötelezte eljárássra a bíróság a hivatalt.

Összességében megállapítható, hogy a meghallgatás intézménye alkalmas arra, hogy megfelelően kiszűrje a versenytörvény érvényesítése szempontjából nem releváns bejelentéseket. Meg kell azonban jegyezni, hogy a kézbeveendő ügyek megduplázódása önmagában is érdemi munkateher-többletet jelent a vizsgálóknak, hiszen az esetek nagyobb részében a bejelentés nem tartalmazza a döntéshez szükséges információkat, ezért a szükséges meghallgatásokat le kell folytatni. További rutinok kialakítása szükséges emiatt, hogy az egyszerűen elintézhető ügyek gyorsan, kis munkaráfordítással legyenek lezárhatók. A meghallgatási szakasz hozzájárul ahhoz, hogy az ügyek gyorsan a hatáskörrel, illetékességgel rendelkező hatóságokhoz kerüljenek, emellett alkalmas arra is, hogy a piac működéséről, a szabályozás hiányosságairól, a jogalkalmazás problémáiról értékes információkhoz jusson a GVH, hiszen nem csupán a versenyfelügyeleti eljárások lefolytatása fontos munkája a hivatalnak, hanem a piacgazdaság működése szempontjából fontos szabályozási gondok versenykomform megoldásában való közreműködés is.

2. A versenyfelügyeleti eljárások

Generálklauzula

Az 1996. december 31-ig hatályban volt régi versenytörvény 3.§-a olyan általános tilalmi szabályt tartalmazó törvényhely volt, amely jellegéből adódóan csupán kiegészítő módon került alkalmazásra akkor, ha a törvény egyetlen konkrét rendelkezése sem volt alkalmazható az adott tényállásra. Az 1996-ról áthúzódó összesen 61 ügyből 16 esetben vizsgálta meg a Versenytanács azt, hogy szükséges-e a generálklauzula alkalmazása.

A Versenytanács a megvizsgált esetekből háromnál látott okot az általános tilalom alapján történő marasztalásra, egy további esetben pedig a fogyasztó megtévesztés mellett talált e tényállásba ütköző egyéb tisztességtelenséget is. A kizárólag generálklauzula alapján jogsértés megállapítással végződő három ügyben összesen 34,2 millió forint bírságot szabott ki a Versenytanács. Ebből egy döntés emelkedett jogerőre, amelynél a 600 ezer forintos bírság befizetésre került. A másik két döntést bíróság előtt megtámadták a marasztaltak.

Az új versenytörvény alapján az 1996-ról áthúzódott és marasztalással zárult esetek a törvény egyes tényállásainak módosítása miatt ma már a generálklauzula nélkül is megítélhetők lennének a GVH hatáskörében, az elutasított ügyekben pedig vagy nem történt versenyjogsértés vagy pedig korábban is a bíróságnak volt hatásköre az eljárásra.

Fogyasztók megtévesztése, fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolása

A régi versenytörvény II. fejezete és az új versenytörvény III. fejezete is tiltja a fogyasztók megtévesztését, ezen kívül az új versenytörvény tiltja a fogyasztók döntéseinek tisztességtelen befolyásolását.

A GVH-ban folyó versenyfelügyeleti eljárások legnagyobb hányadát évek óta a fogyasztó megtévesztések, illetve a fogyasztó döntési szabadságának tisztességtelen korlátozásával kapcsolatos magatartások kivizsgálása teszi ki.

1996-ról összesen 25 ügy húzódott át 1997-re, amelyet fogyasztó megtévesztésre hivatkozva indítottak a kérelmezők, ezek közül 12 esetben találta a fogyasztó megtévesztés tilalmába ütközőnek a vállalkozók magatartását a Versenytanács, összesen 7,01 millió forint bírságot szabva ki. Ebből öt döntés jogerős, s a bírságot is (összesen 850 ezer forintot) befizették az eljárás alá vontak.

A **marasztalással zárult ügyek** alapján figyelmet érdemelnek azok a jelenségek, amelyek az ingyenes hirdetési újságok megjelenésével függnek össze. Ezek egy része maguk az újságok közötti, a hirdetőkért folyó, néha tisztességtelen eszközöket is felhasználó harc megnyilvánulásai, más részük pedig a hirdetők közötti verseny jelenségei. Az újságoknál többször is előfordult, hogy a példányszámukra, elterjedtségükre, versenytársakhoz viszonyított ismertségükre vonatkozóan közölnek túlzó állításokat (ez a jogsértés típus más lapoknál is előfordul, ideértve akár az országos napilapokat is), hogy a reklámozni szándékozók őket válasszák. A hirdetőknél tipikusnak tekinthető jogsértés, hogy különösen előnyös vásárlás hamis látszatát keltik azzal, hogy az egyébként esetleg valóban alacsony árakat úgy hirdetik, mintha egyedi, alkalmi árengedményekről – „akció” „vásár”, „kiárusítás” – lenne szó, s ezzel a vevő becsalogató reklámozás megtévesztő elemekkel is párosul, ami már nem jogszerű. Az adott vállalkozás ismertségére, elismertségére vonatkozó túlzások más tevékenységeknél, piacoknál is megjelennek, ahol egy-egy megrendelés elnyerésénél a megrendelő szempontjából ennek fontos, esetleg döntő szerepe van. Megjegyzésre érdemes, hogy az ilyen jellegű jogsértések inkább a kisvállalkozói szférában voltak tipikusak 1996-ban, amit mutat az is, hogy a jellemző bírság összeg ezeknél 50-100 ezer forint volt.

Egy millió forintot elérő vagy meghaladó bírságot az áthúzódó ügyek közül négy esetben szabott ki a Versenytanács. Ezek közül egyik esetben különösen durvának tekinthető az a félrevezetés, amelyet a **Merényi Könyvkiadó** (Vj-279/1996.) követett el, amikor különböző kurrens szótárakat (angol, német, szinonima, idegen szavak) a valóban legújabb kiadásokhoz hasonló külsővel és árakkal, legújabb kiadásúnak is feltüntetve, ugyanakkor század eleji-középi tartalommal, s ezt a könyveken meg nem jelenítve jelentetett meg, s látszólag – a könyvön feltüntetett árakhoz képest – nagy árengedménnyel értékesítette, ezzel feltűnően kedvező vásárlás hamis látszatát keltette a fogyasztókban.

Többszörös jogsértést követett el a **WÉS Tejipari és Szolgáltató Rt.** (Vj-289/1996.) az „IQ energiatital” piacra való bevezetése során, amikor energiatalként szakhatósági engedéllyel nem rendelkező terméket, iskolákban diákok és tanárok felé közvetlen módon hirdetve, az egészségre, az intelligenciára gyakorolt hatás tekintetében nem igazolt képzeteket keltve reklámoztak. Fontos, hogy az egészséges életmód fontosságára építő, valamint a kiszolgáltatókban lévő vásárlói csoportokat (például: betegek, gyermekek) megcélzó reklámok esetén a megtévesztés törvényi tilalmán túl, az ennél szigorúbb reklám tilalmi, reklámetikai szabályok is betartásra kerüljenek. Néhány esetben (ld. az említetten túl 1997-ben az édesítőszeres reklámja) a megtévesztés is megvalósult. Ilyenkor a Versenytanács szigorú szankciókat alkalmaz, mert figyelembe veszi azt, hogy a kiszolgáltatók védtelenebbé tesz a megtévesztéssel szemben. Ezekben az esetekben a versenyhez fűződő közérdeken túli közérdekek is sérülnek. Fontos szerep hárul tehát más szakhatóságokra, ezeken túl a kamarai és más szakmai önszabályozásokra, etikai bizottságokra a tekintetben, hogy a verseny a fogyasztók veszélyeztetése nélkül folyjon.

Széles befektetői kört érintett a „Polgári jegy” reklámozása során a **Polgári Bank Rt.** (Vj-221/1996.) által annak elhallgatása, hogy legmagasabb hozam elérésére csak különleges körülmények együttes fennállása esetén van esély, s ez csak utólag derülhetett ki az ügyfél számára, azaz a reklám összességében nagyobb hozamot sejtetett, mint amit a befektető ténylegesen elérhetett.

Az 1997-ben indult vizsgálatok már az új versenytörvény módosult tényállásai, eljárási szabályai alapján folytak. Az év folyamán e törvényhelyekre alapozva 48 versenyfelügyeleti eljárás fejeződött be, ebből 14 esetben talált jogsértést a Versenytanács, ebből 12 eset zárult

bírság (összesen 44,05 millió forint) kiszabásával is, amiből 4 döntés jogerős, s ezekre a bírságot is befizették a marasztaltak, egy esetben pedig behajtottuk azt (20,2 millió forint).

Ez évben is visszatérő problémát jelentettek a **Royal Ambassador Kft.** (Vj-5, 79/1997.) csomagküldő kereskedelemmel foglalkozó vállalkozás (korábbi versenyfelügyeleti eljárásokban Euro Direct Service Kft, Swiss Ambassador Kft, Top Trading Kft, Biotonic Kft néven ismert a vállalkozáscsoport) ismétlődő fogyasztó megtévesztő akciói, mely minden alkalommal arra alapozva ér el sikereket, hogy látszólag nagy értékű ajándékokkal, nyereményekkel hitegeti a fogyasztók tömegeit, amennyiben azok tőle rendelnek. Az év folyamán két eljárás folyt le e cég ellen, kétszer húsz millió forint bírság kiszabásával zárulva. Jellemzője még az elmúlt évek e „testvér” vállalkozásokkal kapcsolatos történéseinek, hogy amire a bírósági felülvizsgálatok után a kiszabott több tíz milliós bírságok jogerőre emelkedtek, addigra már nem volt végrehajtható vagyona egy adott néven jegyzett vállalkozásnak, vagy nem létezett maga a vállalkozás sem, de megfigyelhető az is, hogy a működés során is minimális likvid tőkével gazdálkodnak. 1997 folyamán egy alkalommal sikerült a bírságbefizetés azonnali végrehajtásának elrendelésével eredményt elérni (20 millió forintot inkasszáltunk). Csalás miatt folyik büntetőeljárás a korábbi ügyvezető ellen, amitől várható annak tudatosulása, hogy az ilyen magatartást folytató vállalat vezetésében való részvétel kockázatos, de ez a jelenlegi jogrendszerben a vállalkozás valódi tulajdonosaira, irányítóira nem terjedhet ki, ezért annak semmi akadálya nincs, hogy néhány hét alatt új céget alapítva tovább folytassák a jövedelemszerzésnek ezt a bevált módját. A versenyjognak, a társasági jognak, sőt a büntetőjognak is – különféle okokból, de – megvannak a korlátai az olyan vállalkozásokkal szemben, amelyekből a jogkövetésnek még a szándéka is hiányzik. Az ilyen magatartások eltűnése – a folyamatos fellépésen túl – attól várható, hogy az állami és társadalmi szervezetek más eszközökkel – rendszeres tájékoztatás, figyelemfelhívás stb. – elérik azt, hogy a fogyasztók a megváltozott, s bizonyos részeiben agresszívebb eladási módszerekhez alkalmazkodnak, tapasztaltabbá válnak, kellő körültekintéssel hozzák meg döntéseiket. A csomagküldő kereskedelemben speciális reklámtilalmak bevezetése is szóba jöhet (például a külföldi szabályozások mintájára megtiltani az ajándék és ráadás adást, a nyereményakciók szervezését stb.), minden ilyen megoldásnak azonban az a hátránya, hogy nem csak a néhány tisztességtelen módszereket alkalmazó vállalkozást sújtja, hanem valamennyi e tevékenységet folytatót.

Terjedőben lévő jelenség az ingatlan címközvetítők megjelenése, szaporodása. A hirdetések útján lakást keresők közül sokan szívesen áldoznak arra, hogy a lakás kínálatról, keresletről az igényeiknek megfelelően leválogatott információt kapjanak. Elvileg tehát jó szolgáltatás, ha a címközvetítő egy folyamatosan karbantartott megbízható adatbázisból a fogyasztó szempontjai szerinti szűkített címlistát állít össze, ad el, a további utánjárást pedig rábízza az őt megkeresőre. A fogyasztói tapasztalatokból, panaszokból azonban az derül ki, hogy ennek a szolgáltatásnak a kialakulása sok anomáliával terhelt. (Erre volt a példa a **Jókai Center Bt.** ügye (Vj-39/1997.) - 500 ezer forint bírság). Az erre vállalkozók némelyike alapvető piacra lépési feltételeket nem teljesít (cégjogilag, adójogilag nem is létezik a vállalkozás), azaz a feketegazdaság, az illegális piac résztvevője, emellett az általa nyújtott szolgáltatás is megbízhatatlan. Míg az ingatlanközvetítési tevékenység szabályozott és azok közé a szakmák közé tartozik, ahol szigorú piacra lépési korlátok vannak, az ingatlan címközvetítés nem szabályozott, s az általános szabályokon túli garanciák nincsenek a fogyasztók részére a szolgáltatás minőségére, a szerződések teljesítésére. Mivel magának az adott tevékenységnek nincs túl nagy tökeigénye, ezért szabályozás hiányában az ilyen piaci anomáliák előfordulásának elég nagy a valószínűsége a jövőben is. Az is gond, hogy e vállalkozók tevékenysége nem csupán az ingatlanközvetítési piacon okoz zavarokat, hanem kihat a

hirdetési újságok piacára is, hiszen csökkenti a fogyasztói bizalmat a hirdetések valódiságát illetően.

Több, jellemzően versenytársi bejelentés érkezett az olyan reklámokra, amelyek valamilyen felsőfokú jelzővel illetik a reklámozott terméket, szolgáltatást vagy magát az eladót, szolgáltatót. Vannak szituációk, amikor a felsőfokú jelzőt használó kikiáltó típusú reklámok nem eredményezhetnek fogyasztó megtévesztést („*nem mi találtuk fel a melegvizet, de mi értünk hozzá legjobban*” – Quadriga Kft. vízmelegítő készülékeinek reklámja), más esetekben azonban az ilyen közlés mögött olyan tartalom lehet, ami a fogyasztói döntésekre érdemi befolyással bír, ezért ezekben az esetekben a felsőfok megalapozatlan használata már fogyasztó megtévesztést okozhat. A legnagyobb bírságot (600 ezer forint) ilyen reklám miatt a **Lakáskassza Első Általános Lakástakarékpénztár Rt.-re** (Vj-41/1997.) szabta ki a Versenytanács, ahol az új, a fogyasztók előtt még ismeretlen lakás-megtakarítási formára buzdító állításoknál a felsőfokú jelzők tartalmilag nem bizonyultak valósnak. Külön súlyosbító tényező volt az, hogy sokéves elkötelezéseket vállalnak e szerződések alapján a fogyasztók, ugyanakkor az alkalmazott konstrukciók összehasonlítása a laikusok számára szinte lehetetlen, ezért a pontos tájékoztatás különösen fontos.

Visszatérő problémát jelentenek a fogyasztóknak az időmegosztásos üdülőhasználati jogok („time sharing”) értékesítése és a vásárlói csoportok szervezése és működése során elszenvedett vélt vagy valós sérelmek, jogsértések. Közös jellemzője e két sajátos vásárlási formának, hogy nehezen átláthatók a konstrukciók, több szakértelemre, időre volna szükség a mérlegeléshez, a tájékozódáshoz. A versenyfelügyeleti eljárások során csak ritkán találni olyan bizonyítékot, ami egyértelművé teszi a fogyasztó megtévesztést, az alkalmazott módszer tisztességtelenségét. 1997 folyamán a **MARKETON Kereskedelmi Kft.** (Vj-4/1997.) time-share értékesítési gyakorlatáról bizonyosodott be, hogy különösen előnyös vásárlás hamis látszatát keltették a fogyasztókban az azonnali belépés esetére kilátásba helyezett látszólag nagy árkedvezmény adásával, hiszen az alkalmazott módszer lényege volt, hogy valójában az eredeti áron soha senkinek nem adtak el üdülési jogot. Mindkét speciális forma olyan, hogy elvileg működőképes és alkalmas eszköz a fogyasztói igények kielégítésére, emellett azonban olyan kockázati elemeket tartalmaz, hogy fogyasztóvédelmi okokból egyértelműen szükséges lenne a mielőbbi jogi szabályozás megalkotására, ez azonban még várat magára.

A környezetvédelem fontosságának felismerése is olyan tényező, amelyet a gyártók, a kereskedők igyekeznek kihasználni, s az ilyen létező, vagy vélt termék tulajdonságokra szeretnek építeni, hivatkozni a reklámozás során, hiszen létezik ma már olyan vásárlói réteg, amelyet a helyettesíthető termékek közötti választás során e tényező is motivál. Fontos érdek fűződik tehát a verseny szempontjából is ahhoz, hogy az e tulajdonságra vonatkozó állítások vitathatatlanok legyenek, s a megalapozottan hivatkozók felé áramoljon a fogyasztói kereslet (**Plusz Élelmiszer Diszkont Kft.** (Vj-290/1996.) műanyag bevásárló táskával, vagy a **PKL Hungária Csomagolórendszerek Kft.** (Vj-67/1997.) egyszer használatos csomagoló dobozaival kapcsolatos marasztalások). Kétségtelen ugyanakkor az is, hogy a környezetre gyakorolt hatás kimutatása komplex vizsgálatokat, elemzéseket igényel, ami önmagában is nagyon bonyolult, költségigényes feladat. Emiatt is csak üdvözölni lehet a reklámtörvény erre vonatkozó pozitív szabályozását, ami rendelkezik arról, hogy környezetvédelemre való hivatkozás csak akkor megengedett, ha a megkülönböztető jelzés használatára törvényes jogosultsággal rendelkező teszi azt.

Az év során 10 eljárásnál került sor **szünetelés** elrendelésére a verseny szempontjából csekély jelentőségű fogyasztó megtévesztés miatt illetve azért, mert fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolása veszélyeztette a verseny tisztaságát. Ebből öt esetben az év során

az utóvizsgálat lefolytatása, s annak megállapítása után, hogy az eljárás alá vont betartotta vállalásait, jogkövető magatartást folytatott, az eljárás megszüntetéssel le is zárult, a szünetelés súlyosabb szankció kiszabása nélkül is elérte célját. Ezen esetek jelentős részénél – jellemzően rövid ideig tartó, esetleg egyszeri megjelenésű – reklámozás során a fogyasztó választását nem döntően befolyásoló tényről adott félrevezető jellegű közlés volt aggályos. Így a magatartástól való tartózkodás is csupán annyit jelentett, hogy nem ismételték meg az adott reklámot, elhagyták belőle a kifogásolt részt. További esetcsoport volt, amikor a vevői tájékoztatások (csomagoláson vagy címkén stb.) tartalmaztak hamis állításokat, vagy ellentmondásosságuk folytán okozhatták a fogyasztó félrevezetését. Ezekben az esetekben a tájékoztatók lecserélése, kijavítása elegendő volt a többnyire nem különösen jelentős megtévesztési lehetőség kiküszöbölésére.

Mind a régi, mind az új versenytörvény alapján lefolytatott versenyfelügyeleti eljárásoknál magas a kérelmet **elutasító** (13 eset), illetve az eljárást **megszüntető határozatok** (35 eset) száma. Az esetek többségében nem történt jogsértés, de a versenytörvény alapján a GVH-nak egyébként is csak akkor van eljárási jogosultsága, szankcionálási joga, ha az elődleges jogsértések a verseny szempontjából is érdemi jelentőséggel bírnak. Önmagában a nem szerződészerű teljesítés, az árfeltüntetés elmaradása, a túlszámlázás, a hamis mérés, a minőségi előírásoktól való eltérés, vagy más szakhatósági előírások be nem tartása elsődlegesen a közvetlenül fogyasztóvédelmi célzatú jogszabályokat vagy a polgári törvénykönyv vonatkozó szabályait sértheti, s ekkor az eljárásra jogosult szervezet az erre hatáskörrel rendelkező szakhatóság vagy a bíróság, de nem a GVH. Ezekben az esetekben a hatáskörrel rendelkező szakhatósághoz kell áttenni az ügyet, vagy kioktatni a jogorvoslatot keresőt. Szintén nem védheti meg a versenyjog azokat a fogyasztókat, akik saját hibájukból – nem értenek a termékhez és nem elég körültekintőek, vagy az információk birtokában is rosszul mérik fel a kockázatokat – hozzák meg később helytelennek bizonyuló döntésüket. Olyan, a fogyasztók szempontjából szokatlan eladási módozatoknál, nehezen átlátható vásárlási konstrukciónál, ami az átlagfogyasztót a mindennapos vásárlásaihoz képest külön veszélyeknek teszi ki, a fogyasztóvédelmi célú jogalkotás feladata, hogy a fogyasztó kiszolgáltatottságát a lehetséges mértékben csökkentse (előírja például az információnyújtási kötelezettség minimális tartalmát, indoklási kötelezettség nélküli elállási időt biztosítson a fogyasztó számára, biztosítékadást követeljen meg a vállalkozástól.), ezen túl pedig kiemelkedően fontos a fogyasztók folyamatos tájékoztatása, oktatása, amiből az állami és civil szervezeteknek egymást erősítve kellene szerepet vállalniuk.

Versenyt korlátozó megállapodások

Az új versenytörvény IV. fejezete szerint minden versenyt korlátozó megállapodás tilos és semmis, hacsak nem esik kivétel alá (csekély jelentőségű, vagy egymástól nem független vállalkozások között jön létre). Ezen kívül a versenyt korlátozó megállapodás mentesülhet is a tilalom alól, ha eleget tesz a törvényben foglalt mentesülési feltételeknek. Ez utóbbi esetben a megállapodásra vagy alkalmazható valamelyik csoportmentességi kormányrendelet, vagy előzetes egyedi mentesítést kell kérni a GVH-tól. Ezen kívül kérhető a GVH-tól annak megállapítása is, hogy egy adott megállapodás nem esik a tilalom alá (mert nem versenykorlátozó, vagy mert kivétel alá esik), vagy hogy egy adott megállapodásra valamely csoportrendelet alkalmazható. A GVH mentesítési döntéseihez feltételeket is szabhat.

1997-ben 5 döntés született versenyt korlátozó megállapodásokkal kapcsolatban. Mindegyik döntés az új versenytörvény alapján született. Az öt ügy közül 4 indult kérelemre, 1 pedig hivatalból. A 4 kérelemre indult ügy közül a Versenytanács 1 esetben állapította meg, hogy a

megállapodás nem esik a törvényi tilalom alá, két esetben egyedileg mentesítette a megállapodást, és egy esetben feltételhez kötötte a megállapodás egyedi mentesítését. A hivatalból indult eljárás esetében a Versenytanács úgy találta, hogy a szóban forgó megállapodás nem esett tilalom alá. Az 5 esetből 2 volt horizontális (versenytársak közötti), és 3 vertikális (forgalmazási) megállapodás. Ezen kívül 1 esetben szüneteltetést rendelt el a Versenytanács, ez az eljárás még nem ért véget.

A hivatalból indított **Sooters** ügyben (Vj-88/1997.) a Versenytanács arra a következtetésre jutott, hogy a szóban forgó forgalmazási megállapodás-hálózat – bár nyilvánvaló versenykorlátozási elemeket tartalmaz (továbbeladási ár megkötés) – a piacnak mintegy 3-4%-át érinti, ezért csekély jelentőségűnek minősül, s így nem esik a törvény tilalma alá.

A **Humán Rt/Humán Trade Kft** ügyében (Vj-20/1997.) az egyik vállalkozás meghatározó befolyással rendelkezett a másik felett (részvényeinek 100%-át birtokolta). A kizárólagos szerződés így egymástól nem független résztvevők között jött létre, vagyis nem esett tilalom alá, mivel ilyen esetben az azonos irányítás alatt lévő vállalkozások magatartását egységesen kell megítélni.

Az **Opel Hungária forgalmazási hálózatával** kapcsolatos ügyben (Vj-30/1997.) a Versenytanács egyedi mentesítő határozatot hozott. A szóban forgó Opel és az Opel márkakereskedők közötti szerződések több olyan elemet is tartalmaztak, amelyekkel kapcsolatban felmerülhet, hogy versenykorlátozóak. Ilyen volt az, hogy a márkakereskedők, ha más márkák elkülönítése nem volt megoldható, kizárólag Opel autókat és alkatrészeket forgalmazhattak és Opel autókat szervizelhettek; hogy a garanciális időn belül csak Opel alkatrészeket használhattak fel, és a garanciális idő után is csak az Opel alkatrészekkel azonos minőségű alkatrészeket használhattak fel az Opel engedélyével; hogy a márkakereskedőnek különböző számviteli és tőkekövetelményeknek kellett eleget tenniük; és hogy a szerződés szerint az Opel ajánlott továbbeladási árat tesz közzé.

Az ajánlott továbbeladási árat a Versenytanács nem tekintette versenykorlátozásnak. A többi korlátozás révén a Versenytanács döntése szerint az Opel forgalmazó hálózata hatékonyabban képes működni, a márkakereskedők nagyobb értékesítési erőfeszítésekre ösztönöztek. A korlátozások nem lépik túl azt a mértéket, ami a cél eléréséhez szükséges, így például, ha a versenytárs márka elkülönítése megoldható, akkor a szerződés annak forgalmazása elé nem gördít akadályt, ha valamely független alkatrészgyártó független minőségvizsgáló intézet vizsgálatával igazolja, hogy alkatrésze az Opel alkatrészekével azonos minőségű, az alkatrészek felhasználhatók a garanciális idő után. Az autóforgalmazásban meglévő erős verseny miatt a megállapodásból származó előnyök méltányos része a fogyasztóhoz kerül, és a megállapodás az autómárkák közötti versenyt nem zárja ki. Mivel így teljesültek a mentesítés törvényi feltételei, a Versenytanács egyedileg mentesítette a megállapodásokat.

A Versenytanács foglalkozott néhány más szerződéses ponttal is. Egyrészt megállapította, hogy néhány olyan szerződéses kikötés, amely esetleg hátrányos lehet a márkakereskedőre nézve (az Opel módosíthatja a márkakereskedő fő ellátási körzetét, és a fő ellátási körzetben más márkakereskedővel is köthet szerződést) nem tárgya a versenyt korlátozó megállapodásokkal kapcsolatos megfontolásoknak. Másfelől, a forgalmazási hálózat mellett működő úgynevezett Franchise Tanács létrehozásával kapcsolatban megállapította, hogy az is versenytársak közötti megállapodás (a tanácsnak valamennyi márkakereskedő és az Opel a tagja), amely önmagában nem versenykorlátozó, de későbbi döntései minősülhetnek versenykorlátozónak, és ezekre az esetleges későbbi döntésekre nem vonatkozik a mentesítés.

E megállapodással kapcsolatban még nem merülhetett fel csoportmentességi rendelet alkalmazása, mivel az eljárás lefolytatásának idején a gépjármű forgalmazási megállapodások egyes csoportjairól szóló csoportmentességi rendelet nem létezett.

A **Caola/Unilever megállapodások** ügyben (Vj-1/1997) egy szerződés-csomagról volt szó. A szerződés-csomag három szerződést, a felek közötti együttműködési, termeltetési és szellemi tulajdon vásárlási szerződést tartalmazott. Az együttműködési szerződés a másik két szerződés általános kereteit jelölte ki és túl általános volt ahhoz, hogy érdemben vizsgálni lehessen, vagy hogy versenykorlátozó elemeket lehessen felfedezni benne. Ezért a Versenytanács úgy döntött, hogy ez a megállapodás mint keret-megállapodás nem minősül versenyt korlátozó megállapodásnak. (Ez természetesen nem jelenti azt, hogy a megállapodás alapján megkötött más konkrét megállapodás nem minősülhet versenyt korlátozó megállapodásnak, vagyis a Versenytanács nem állított ki „blanketta engedélyt”.)

A termeltetési és a szellemi tulajdon vásárlási megállapodások lényege az volt, hogy az Unilever néhány márkát megvásárol a Caolától, miközben azokat meghatározott ideig továbbra is a Caola kapacitásain termelteti. Ezek a megállapodások versenyt korlátozó megállapodásnak minősültek, mivel a termékek (márkák) egymás közötti allokációja piacfelosztás, továbbá a szerződések alapján a Caola az Unilever versenytársaitól nem fogadhat el hasonló termeltetési megbízást, és a Caolának jövőbeli beruházásait illetően is meg kell egyeznie az Unileverrel.

A Versenytanács mentesítette e megállapodásokat, mivel azok megfeleltek a törvényben foglalt mentesítési feltételeknek. A megállapodás hatására ugyanis a Caola kapacitásai az Unilever fejlettebb és hatékonyabb marketing és értékesítési módszereivel párosultak, az ebből származó haszon méltányos része a piacon tapasztalható erős verseny révén a fogyasztókhoz kerül, a korlátozás nem aránytalan az elérni kívánt célokkal, mert a versenyt csak annyiban korlátozza, amennyiben az nélkülözhetetlen a célok eléréséhez, és végül a szóban forgó piacon nem szünteti meg a versenyt.

Az **Atompool** ügyben (Vj-100/1997) egy olyan keret-megállapodás volt a vizsgálat tárgya, amelyet magyar biztosítók (Hungária Biztosító, Ahico, Argosz, Atlasz, Colónia, Európa Gan, Garancia, Generáli, Providencia, Signál, Zürich) kötöttek egymással valamennyi jelenlegi és a jövőben nukleáris létesítményekkel kapcsolatosan nyújtandó biztosításra. A Versenytanács a megállapodást egyedileg mentesítette, de a mentesítést ahhoz a feltételhez kötötte, hogy az csak az indokolt biztosítási fajtákra terjedjen ki. A megállapodás lényege az, hogy résztvevők a nukleáris létesítményekkel kapcsolatos biztosításokra nem külön-külön, hanem együtt (a kockázatokat együtt vállalva) szerződnek a potenciális biztosítottakkal. A nukleáris létesítményekhez kapcsolódó nukleáris kockázat speciális, mert a kár valószínűsége alacsony, a kár bekövetkezése esetén annak mértéke azonban szélsőségesen magas lehet. Az ilyen kockázatok biztosítására a biztosítók világszerte pool-okba tömörülnek, vagyis közösen kötnek biztosítást, mert csak így képesek vállalni a kockázatot, és csak így képesek viszontbiztosításokat kötni.

A magyar atompool esetén is erről volt szó, és ennek alapján a Versenytanács úgy találta, hogy a megállapodás korlátozza a versenyt, de az általa szabott feltétellel mentesül a törvényben foglalt tilalom alól. A megállapodás tette ugyanis lehetővé, hogy a nukleáris létesítmény engedélyese – törvényi köteletségének eleget téve – biztosítást köthessen nukleáris kockázatokra. Ez a fogyasztók számára is előnyös, ugyanakkor a verseny kizárásáról sem lehet beszélni, hiszen a nukleáris kockázatokkal kapcsolatban a biztosítók egyenként egyébként sem lehetnének piaci szereplők. A megállapodásban foglalt versenykorlátozás az alapcél eléréséhez szükséges mértéket eredeti formájában meghaladta,

mivel valamennyi a nukleáris létesítménnyel kapcsolatba hozható biztosításra kiterjedt. A Versenytanács szerint azonban az, hogy a kockázatok vállalása csak pool létrehozásával (az egymás közötti verseny kizárásával) oldható meg, csupán a nukleáris létesítményekhez kapcsolódó vagyongárokra és az üzemelésükhöz kapcsolódó felelősségi károkra igaz. A Versenytanács tehát azt szabta a mentesítés feltételül, hogy a pool megállapodás is csak erre a két biztosítás fajtára terjedjen ki. A szabott feltétel mellett a cél eléréséhez szükséges mértéket már nem haladta meg a verseny korlátozása.

A megállapodással kapcsolatban felmerült az együttbiztosításokra vonatkozó csoportmentességi kormányrendelet esetleges alkalmazása is. Erre azonban nem volt lehetőség, mivel a pool megállapodás résztvevői együttes piaci részesedése meghaladta a rendeletben foglalt küszöbszámot.

Szüneteltetést rendelt el a Versenytanács a **Budapesti Fürdő** ügyben (Vj-49/1997.) a Budapest Gyógyfürdői és Hévízei Rt. ellen a bérlőivel kötött szerződéseiben alkalmazott versenykorlátozó kikötések miatt indult eljárásban. A szerződéses kikötések alkalmazásának az lett volna a következménye, hogy a fürdők és strandok területén üzemelő büfék és más vendéglátók csak az Rt-vel szerződést kötő szállítótól szerezhetnék volna be a kurrens termékeket (például üdítőitalokat, jégkrémeket, sört). A vizsgálat idején a megállapodásokat még nem kötötték meg, hanem csak szerződéses ajánlatok léteztek, a szüneteltetés feltétele pedig az volt, hogy a Budapest Gyógyfürdői és Hévízei Rt. elálljon a szerződésekben található kizárólagossági kikötésektől.

Erőfölénnyel való visszaélés

A régi versenytörvény III. fejezete, illetve az új versenytörvény V. fejezete foglalkozik a gazdasági erőfölénnyel való visszaéléssel. A szabályozás mindkét esetben a visszaélési elvet követi, vagyis erőfölényes pozícióban lenni nem tilos, az ilyen pozícióval visszaélni viszont már igen. A tilalom mind a kizsákmányoló típusú, mind a korlátozó típusú visszaélésekre vonatkozik. Az első esetben az erőfölényben lévő vállalkozó közvetlenül a fogyasztóknak vagy a szállítóknak okoz veszteségeket saját hasznára, a második esetben pedig az erőfölényes pozíció révén a verseny korlátozását, illetve a már létező erőfölény további erősítését igyekszik elérni (például a versenytársak kizárásán keresztül).

A Versenytanács az elmúlt év során 46 esetben hozott határozatot erőfölénnyel való visszaélés ügyében. Ebből 8 esetben **marasztaló határozat** született, melynek keretében a Versenytanács összesen 17,8 millió Ft. bírságot szabott ki. A marasztaló határozatok közül csak egy határozat jogerős, jellemzően az az egy, amelyben a Versenytanács a bírságtól eltekintett. A marasztaló határozatok közül négy az előző évről áthúzódó ügyben született, ezeket tehát még a régi versenytörvény szerint hozták. A nyolc marasztaló határozatból öt valamely szolgáltató magatartását találta versenysértőnek, közülük három már több esetben volt eljárás alá vont.

Az erőfölénnyel való visszaélés legjellemzőbb megnyilvánulása az indokolatlan egyoldalú előny kikötése és/vagy érvényesítése volt a fogyasztóval vagy az üzleti partnerrel szemben, függetlenül attól, hogy az 1996-ban még hatályban volt, vagy az 1997-ben hatályba lépett versenytörvény alapján bírálták el.

Az **1996**-ról áthúzódó, az akkor hatályos versenytörvény alapján elbírált ügyek:

A **MATÁV Rt.** (Vj-157/1996.) ellen érkezett bejelentés nyomán feltárt magatartás tipikus esete volt a hálózattal és annak nyomvonalával rendelkező vertikálisan integrált szolgáltató erőfölényével való visszaélésének, amikor potenciális versenytársát igyekezett kiszorítani az

érintett szolgáltatási (adatátviteli) piacról. Az adott ügyben egy kábeltelevíziós szolgáltató került volna abba a hátrányos helyzetbe, hogy a MATÁV aléptírányében levő cső bérletéért olyan magas díjat kellett volna fizetnie, amely a MATÁV hálózatépítés beruházási költségeit egy hónap alatt megtérítette volna. A MATÁV ugyanis attól tette függővé a cső bérleti díját, hogy a kábeltelevíziós szolgáltató milyen szolgáltatást nyújt a saját hálózatán: a cső bérlete aránytalanul drágább lett volna, ha a műsorszétoosztáson kívül a MATÁV számára konkurenciát jelentő adatátviteli szolgáltatás is bonyolódott volna az adott kábelen. Az igen súlyos versenyjogsérelem azért nem vont maga után az 5 millió Ft-nál sokszorta nagyobb bírságot, mert a MATÁV még a vizsgálat idején újabb, nem diszkrimináló ajánlatot tett a panaszosnak. Az eset tanulságait összegezve rá kell mutatni, hogy a hálózat nyomvonala szűkös erőforrásnak minősül, (hasonlóan a frekvenciatartományhoz vagy a számmezőhöz), amely egy bizonyos határon túl tetszőlegesen nem bővíthető. Ezért a hozzáférés módja bizonyos fokig szabályozásra szorul. A távközlési törvény 1997. évi módosítása egyértelműbb helyzetet teremtett a nyomvonálhoz való hozzáférés feltételeit illetően, amennyiben kimondta az aléptírányben való használati jog alapításának lehetőségét.

A **Rába Magyar Vagon- és Gépgyár** (Vj-187/1996.) esetében az az érdekes, hogy a bejelentő vállalkozás (Kovax Kft.) és az eljárás alá vont között sem fogyasztói, sem versenytársi kapcsolat nincs, a Rába Rt. erőfölénye és erőfölénnyel való visszaélést mégis megállapította a Versenytanács. A két piacot (a diesel motor és a gázolaj adalékanyag gyártását, értékesítését) közös fogyasztói kötik össze. A Kovax Kft. sérelmezte a Rába Rt. fogyasztói tájékoztatását, miszerint a Kovax gázolaj adalékanyag használatát gyártmánya tekintetében garancia időben „nem engedélyezi”, azon túl pedig nem javasolja. A Rába Rt. nyilatkozata miatt fontos üzleti partnerek (Volán vállalatok) szüntették be az egyébként szabványnak megfelelő minőségű adalékanyag vásárlását, ami érzékenyen érintette a Kovax Kft.-t. A Versenytanács igazolva látta a piacra lépés akadályozásának tényállását, ezért a jogsértő magatartás folytatásától eltiltotta a Rába Rt.-t.

A Versenytanács a **Szentendre Városi Szolgáltató Rt.-t** (Vj-235/1996.) a pomázi hulladéklerakó telepre történő hulladék befogadására vonatkozó szerződés kötés indokolatlan megtagadása miatt marasztalta el. Igazolást nyert, hogy a szerződési ajánlat visszautasításának sem jogszabályi, sem gazdasági indoka nem volt. Nem merült fel ugyanis semmilyen olyan körülmény, amely az ajánlat elfogadása esetén bármilyen hátrányt okozott volna a Városi Szolgáltató Rt.-nek.

A **Hungária Casco** ügyben (Vj-261/1996.) született marasztaló határozat megállapította, hogy a Hungária Biztosító (HB) erőfölényével visszaélt akkor, amikor szerződéskötési gyakorlatát nem igazította a fogyasztók érdekeihez ugyanis, a hónap első felében biztosított gépkocsik esetében a Casco biztosítási szerződés létrejötte előtti időtartamra a hónap első napjáig visszamenően is díjfizetést kért. Bár a bejelentő magánszemély visszavonta kérelmét, miután a HB Rt. egyéni sérelmét orvosolta, az eljárás hivatalból mégis folytatódott.

A Versenytanács megállapította, hogy a HB Rt. szerződéskötési gyakorlata a szolgáltatás-ellenszolgáltatás egységét bontja meg, amivel a fogyasztók egy csoportjának a másik csoport előnyére többletköltséget okoz. A HB Rt. saját kényelmi szempontjait érvényesíti, ellentétben újonnan piacra lépő versenytársaival, akik igazságosabb díjfizetési rendszer kialakítása érdekében vállalták a többletköltségeket.

A Versenytanács az indokolatlan, egyoldalú előny szerződésben való kikötését bizonyítottan látta és a HB Rt.-t eltiltotta a kifogásolt magatartás folytatásától.

Az 1997. január 1-től hatályos új versenytörvény szerint elbírált esetek:

A **Kábeltel Budapest Kft.** (Vj-7/1997.) ellen a tárgyévet megelőzően már két esetben marasztalt és újból elkövetett magatartása miatt indult – számos bejelentés alapján – vizsgálat. Megállapítást nyert, hogy a vállalkozás a Versenytanács által már kifogásolt általános szerződési feltételeket változatlan tartalommal széleskörűen felhasználta azokon az új területeken is, ahol időközben megszerezte a szolgáltatási jogosultságot. A Versenytanács 3 millió Ft pénzbírsággal sújtotta az eljárás alá vont vállalkozást ismételt jogsértése miatt.

Az év folyamán az **OTP Rt.** (Vj-15/1997.) ellen is indult újabb vizsgálat, ezúttal a kisösszegű devizaszámlák kezelésének hátrányosan változtatott feltételei miatt. A Versenytanács elismerte, hogy az alacsony összegű devizaszámlák megszüntetésére való ösztönzés gazdaságilag indokolt lehet, de ennek realizálása során hátrányos feltételek elfogadását nem lehet kikényszeríteni, hanem a számla eredeti feltételek szerinti megszüntetésével választási lehetőséget kell felajánlani az érintett fogyasztók számára.

Az új versenytörvény 76.§ alapján utóvizsgálat indult a jogsértő cselekmény abbahagyásának ellenőrzésére, melynek során megállapítást nyert, hogy az OTP a bírósági felülvizsgálatra hivatkozva nem hajtotta végre önként a versenytanácsi határozat eltiltásra vonatkozó részét, holott arra nézve a felülvizsgálat tényének nincs halasztó hatálya. A Versenytanács az igazolás napjáig napi 5.000 Ft végrehajtási bírságot szabott ki. A végrehajtási bírság fizetését azonban a bíróság felfüggesztette. Ezt követően az OTP Rt. 1997. decemberében lehetővé tette ügyfeleinek, hogy a versenytanácsi határozatban jogsértőnek minősített díjak befizetése nélkül megszüntethessék devizaszámláikat.

Közös gazdasági erőfölénnyel való visszaélés miatt született marasztaló határozat a **Humán Oltóanyagtermelő és Gyógyszergyártó Rt.**, valamint a **Humán Trade Gyógyszernagykereskedelmi Kft.** (Vj-63/1997.) ellen. A vizsgálat megállapította, hogy a Humán Gyógyszergyártó Rt. által gyártott és kiszerezelt gyógyszereket a Humán Trade Kft.-n kívüli nagykereskedők nem vásárolhatják meg termelői áron, miközben a Kft. nem képes az ország egész területére kiterjedően a kiskereskedők kiszolgálására.

Itt említünk meg egy szintén a gyógyszerkereskedelemmel kapcsolatos **nem marasztaló** határozatot is (Vj-10/1997, **Chinoïn** áralkalmazása), mert az előző esethez hasonlóan ennek hátterében is a gyógyszer forgalmazás és árszabályozás hiányosságai és a gyógyszer-nagykereskedelemben kialakult sajátos piaci szerkezet és helyzet állt. A Chinoïn a megegyezéssel, emelt gyógyszerárakat a nagykereskedőkkel szemben már január 1-től alkalmazta, holott 1997-ben az árak meghirdetése a támogatási terhek csökkentése érdekében csak január közepén történt meg. Az árak az ártörvény alapján szabad árak, bár az Országos Egészségbiztosítási Pénztár és a gyártók közötti évenkénti megegyezés alapján évek óta „kötött ár” jelleggel működtek. Mivel azonban e megegyezéssel mechanizmus garantált működéséhez a jogi háttér hiányzik, a szereplők egyetértésének megbomlása esetén - ahogy ez 1997-ben nyilvános vitákban megmutatkozott - komoly, s jogilag nem feltétlenül kezelhető problémák állnak elő. Megjegyezzük, hogy a gyógyszertörvény 1999. január 1-től esedékes hatálybalépése a nagykereskedelmet - nem pontosan előre látható módon - átrendezi, az árszabályozásban azonban nem hoz előrelépést.

A Versenytanács egyoldalú szerződésmódosítás és visszamenőleges áremelés miatt marasztalta el a **SzEB Gáz Kft.-t** (Vj-77/1997.), amely propán-bután gáz szolgáltatást végez kizárólagos joggal egy adott földrajzi területen; a terület azonban a bírság kiszabásától eltekintett, mivel a vizsgálat indulása után az eljárás alá vont azonnal korrigált, a fogyasztóknak visszafizette a jogellenesen felszámított díjkülönbözetet.

Erőfölényes ügyként indult esetek közül öt alkalommal került sor az **eljárás szüneteltetésére**. Az ügyek szereplői az érintett piacon nagyrészt monopol helyzetű szolgáltatók voltak.

A **MATÁV RLL** ügyben az érintett előfizetők többlet költségek viselésére kényszerültek - a hagyományos vezetékes telefonhoz képest - csökkent értékű szolgáltatást biztosító RLL rádiótelefonok használata során, miközben azonos előfizetési díjat fizettek.

A **DIGITEL 2002 Rt.** (helyi távközlési koncessziós társaság) aránytalanul megemelte egyes szabad áras „digifon” szolgáltatások (tartós és jelszavas híváskorlátozás) díjait.

A **Fővárosi Gázművek** fogyasztói túlfizetés esetén nem írt jóvá kamatot, míg elmaradásnál felszámította azt.

Az **EFC Szigetvár Kft.** (távhőszolgáltató) a díjhátralékok miatt átmenetileg felfüggesztette szolgáltatását, ami viszont a rendszeresen fizető fogyasztókat is sújtotta.

Az **AB AEGON Rt.** az idős korúakat érintő CSÉB biztosítások megváltása során, valamint a díjfizetés rendszerében a fogyasztókra nézve hátrányos feltételeket szabott.

A felsorolt esetek némelyikében a jogsértésre a szabályozás hiányosságai adtak lehetőséget, az érintett fogyasztói réteg és a nekik okozott hátrány a magatartás jellegétől függően nagyon különböző volt.

Az 1996-ról áthúzódó erőfölényes ügyekben született 13 **elutasító határozatból** 6 a bíróság hatáskörét, egy pedig a cselekmény elévülését állapította meg. Két ügyben az erőfölény ténye nem volt megállapítható, négy másik esetben pedig – bár az erőfölény vitathatatlan volt – a jogsértés nem igazolódott.

Az új versenytörvény alapján a 24 **megszüntető határozatból** hét az erőfölény tényét nem látta igazoltnak, 17 esetben viszont a Versenytanács nem találta jogsértőnek az eljárás alá vont magatartását.

A megszüntető határozatok tanulságait összegezve megállapítható, hogy az egyik félnek a szerződéses kapcsolatban megnyilvánuló kiszolgáltatottság érzése még nem alapozza meg a másik fél erőfölényének létét, még akkor sem, ha egy fontos vevő vagy szállító további szerződéskötéstől való elállása érzékenyen érinti a vállalkozót, vagy az új szerződési feltételek az előző időszakhoz képest kedvezőtlenebbek a számára. Ilyenkor ügydöntő az érintett piac körütekintő meghatározása.

Az eljárás alá vont erőfölényes pozíciójának bizonyítása után a **visszaélés** tényét kell megállapítani. Az esetek többségében a bejelentő – fogyasztói minőségében – a túlzottan magas áremelést, vagy – versenytársként – a feltűnően alacsony árat kifogásolta. Azonban még az első látásra rendkívül magasnak tűnő áremelés sem feltétlenül tekinthető visszaélésnek, ha indokoltsága bizonyítható a megnövekedett költségekkel. Erőfölényben levő vállalkozó sem kényszeríthető ráfizetési tevékenységre.

A feltűnően alacsony ár akkor kifogásolható, ha azt az erőfölényes vállalkozó a versenytárs kiszorításának célzatával és a versenytársnál nagyobb hatékonyság hiányában érvényesíti. A Versenytanács elvi élel kimondta egyik határozatában, hogy az ár indokolatlanul alacsonynak akkor tekinthető, ha az tartósan nem fedezi a változó költséget. Mivel ennek gazdasági ésszerűsége megkérdőjelezhető, valószínűsíthető az eljárás alá vont piackiszorító szándéka.

Megszüntető versenytanácsi határozat ellen 6 ügyben indult jogorvoslati eljárás a Fővárosi Bíróságon. Egy ügy kivételével – melyben helyben hagyó ítélet született – még nem döntött a bíróság.

Összefonódások ellenőrzése

A régi versenytörvény V. illetve az új versenytörvény VI. fejezete foglalkozik az összefonódások ellenőrzésével. A küszöbszámokat meghaladó vállalati összefonódások megvalósulásához a GVH engedélyére van szükség, és az engedélyt kérni kell a hivattól. A cél az, hogy ne alakulhassanak ki olyan piaci pozíciók, amelyek aztán a verseny gátolnák.

Az elmúlt években a GVH elé kerülő vállalati összefonódások száma növekvő tendenciát mutat. Az 1994 évi négy ügygel szemben 1995-ben 24, 1996-ban 25 és 1997-ben 30 engedélykérelmet bíralt el a hivatal. A GVH elé került ügyekben az összefonódás egyetlen gazdasági területen sem vetítette előre a gazdasági versenyt érintő káros folyamatok veszélyét. A tervezett fúziók révén hatékonyabban szervezhetőek meg, hangolhatók össze a jövőben a különböző tevékenységek és alakíthatók ki a gazdaságos méretű vállalkozások. Ezért a GVH mindegyik esetben engedélyezte az összefonódásokat.

A **régi versenytörvény** alapján 1997-ben öt áthúzódó kérelem került elbírálásra. A Versenytanács négy ügyben hozott engedélyező határozatot, egy esetben pedig az engedélykérés kötelezettségének hiányát állapította meg.

Az engedélyezett négy eset közül háromban a szervezeti egyesülés érdemben nem változtatta meg a versenyviszonyokat. Az anyavállalatba olvadó vállalkozások gazdasági döntéseire, üzletpolitikájára az anyavállalat már korábban is meghatározó befolyással bírt, így a változás a gazdasági versenyt nem érintette. (**PLUS/TEPLU** (Vj-233/1996.), **STRABAG Hungária/SEIDL+MAYER/STUAG Magyarország/STUAG** (Vj-186/1996.), **PERFAG/GABO SEMA** (Vj-278/1996.) ügyek.) (Az új versenytörvény alapján már nem lennének engedélykötelesek ezek az ügyek.) Egy esetben a versenytárs feletti irányításszerzés a piacvezető **Hungaropharma** részéről részvényvásárlás formájában valósult meg (Vj-270/1996.). A Versenytanács engedélyezte a létrejövő összefonódást, mivel a beolvadó versenytárs alacsony (2,7%-os) piaci részesedése miatt a koncentráció nagyon enyhe volt, ami a gazdasági verseny szempontjából olyan csekély hátrányt jelentett, hogy azt kompenzálták az összefonódás gazdasági előnyei (pl. a sok éves szakmai tapasztalatokra támaszkodó magasabb színvonalú szolgáltatás nyújtásának lehetősége).

Az **új versenytörvény** alapján 1997-ben 25 engedélykérelmet bíralt el a hivatal. Két esetben az engedélykérési kötelezettség hiányát állapította meg a Versenytanács. Ezek közül az egyik esetben a Versenytanács azt állapította meg, hogy az összefonódás nem független vállalkozások között (hanem vállalkozás csoporton belül) jött létre (az engedélyt a Konzumbank- Kereskedelmi Rt.-t kérte (Vj-115/1997.)). A másik ügyben a kérelem az összefonódás speciális esetét érintette. A kérelmezők koncentratív közös vállalatot kívántak létrehozni a plakáthirdetések piacán. Az adott ügyben a Versenytanács megállapította, hogy a törvényben előírt engedélykérési küszöbértéket (10 milliárd Ft) a vállalkozók előző évi együttes nettó árbevétele nem érte el (Vj-70/1997.).

További 23 engedélyezett összefonódás közül nyolc eset kapcsolódott a privatizációhoz. Ezeknek a privatizációs ügyeknek a gyorsítását segíti elő az 1997. októberében az ÁPV Rt. és a Versenyhivatal vezetői által aláírt – technikai jellegű – együttműködési megállapodás. Ennek keretében gyorsított eljárással hozza meg a Versenyhivatal – a versenytörvényben foglalt előírások megtartása mellett – döntését, amennyiben a vizsgálat gyorsított lefolytatásához a feltételek egyébként biztosítottak, és nem merül fel a versennyel kapcsolatos aggály. Ezekben az ügyekben elsősorban az ÁPV Rt. érdeke ahhoz fűződik, hogy a fúziós eljárás lebonyolításához valamennyi – a döntést elősegítő – adat időben rendelkezésre álljon. Ez biztosítja ugyanis az ügylet anyagi konzekvenciájának gyors lezárását (a vételárhoz való mielőbbi hozzájutást).

Az irányítás megszerzésének többféle módja is felmerült a kérelmekben, így például a szavazati többség megszerzése a részvények több, mint 50%-nak megvásárlásával, vagy 50%-nál kisebb részvénycsomag megvásárlása mellett jogosultság a vezető tisztségviselők többségének kijelölésére (ez utóbbira a **Fővárosi Vízművek** és a **Fővárosi Csatornázási Művek** privatizációja szolgál például) (Vj-53/1997. és a Vj-137/1997.). A nyolc kérelemből négy esetben olyan külföldi vállalkozó (szakmai befektető) lett az irányítás megszerzője, aki korábban semmilyen formában nem volt érdekelt az adott hazai piacon. Az összefonódást, a Versenytanács mindegyik esetben engedélyezte, mivel nem jártak együtt koncentráció növekedésével és ugyanakkor a vertikális kapcsolatokon keresztül sem érintették hátrányosan a gazdasági versenyt. Ezekben az ügyekben a Versenytanács nem tartotta indokoltnak, hogy a kérelmezett összefonódás esetleges előnyeit vagy hátrányait mérlegelje. A többi – hazai szereplőkkel kapcsolatos – ügyekben az összefonódásokat követően az összefonódás utáni alacsony piaci részesedésre és az érintett piacon jelenlévő nagyszámú versenytársra tekintettel a Versenytanács megadta az engedélyt.

A pénzügyi szolgáltatások piacán bekövetkezett fúziók esetén a piaci szereplők együttes részesedése egyetlen termék esetében sem haladta meg a 20%-ot, ami azt valószínűsítette, hogy az irányításszerzés nem hoz létre és nem is erősíti meg a gazdasági erőfölényt az érintett piacon, figyelembe véve azt is, hogy a pénzügyi szolgáltatások piacán nagyszámú versenytárs (42 kereskedelmi bank) működik.

Az élelmiszer-, a ruházati- és a gyógyszer kiskereskedelem területén megvalósult összefonódások kínálati piacokat érintettek. A túlkínálat az érintett termékekből az összefonódás engedélyezése mellett szólt, mert általa az egyes tevékenységek (pl. ügyvitel, logisztika, import beszerzés) összehangolásának eredményeként bekövetkezett költségmegtakarításokból várhatóan a fogyasztó is részesül az árak kedvező alakulásán keresztül.

Az **Inotai Alumínium Kft.** üzletrész átruházás révén kívánt irányítást szerezni az Ajkai Alumíniumipari Kft. felett (Vj-87/1997.). Az összefonódás nem azonos piacon tevékenykedő vállalkozások között jött létre, az egyik vállalkozás a saját fő alapanyag szállítója felett szerzett irányítást. A vizsgált esetben a koncentráció nem növekedett, azonban egy ilyen vertikális összefonódás is rejthet magában veszélyeket a gazdasági versenyt illetően. A konkrét esetben tiltásra alapot adó aggály azonban nem merült fel.

A közös irányítás egyik lehetséges módja, amikor a vállalkozás irányítója megosztja az irányítást egy másik vállalkozással. Az áramszolgáltatás területén az ÉDÁSZ Rt. irányításában az Elektricité de France International S.A. (a továbbiakban: EDFI) mellett a Bayernwerk AG (a továbbiakban: BAG), **ÉDÁSZ/EDFI/BAG** (Vj-26/1997.) is szerepet kapott, létrehoztak egy Egyeztető Bizottságot, amelynek feladata a vállalatok magatartásának koordinációja, a döntési fórumokon történő egységes fellépés kialakítására. A Versenytanács engedélyezte a kérelmezők közös irányítás szerzését, mivel az érdekmérlegben nem befolyásolta az érintett vállalkozások közötti versenyt. Felhívta ugyanakkor a figyelmet arra, hogy a természetes monopóliumok területén, így az energiaszektorban is lehetnek káros nemzetgazdasági hatásai az egymással jelenleg nem versenyző vállalkozások (helyi-regionális monopóliumok) összevásárlásának. A jövőt tekintve a szabályozás liberalizálásával, a későbbiekben kialakulhat olyan helyzet, amelyben a mai összevásárlások eredményeként a piaci koncentrációt is nő jelent. Mindezek mérlegelésére a Versenytanács véleménye szerint az adott körülmények között a versenytörvény alapján nem volt mód. E mérlegelés a szabályozó hatóság (a Magyar Energia Hivatal) hatáskörébe tartozik.

Összefonódásnak számít az is, ha valamely vállalkozás része olvad be egy másik vállalkozásba. A Versenytanács ezekben az esetekben arra az álláspontra helyezkedett, hogy

minden olyan vállalkozások közötti akció, amelynek során valamely vállalkozás áruk gyártását és forgalmazását – mint vállalkozása részét – olymódon engedi át egy tőle független vállalkozásnak, hogy saját maga az adott (vagy azzal versenyezni képes) termékek gyártására való képességét megszünteti – az adott áruk piacán növeli a koncentrációt, ezért az összefonódásnak minősül. A Versenytanács ennek alapján összefonódásnak minősítette a **Dunapack Rt. Eszközvásárlási Szerződését** (Vj-86/1997.) és mérlegelve, hogy az összefonódás a méretgazdaságosság révén elősegíti az új szervezet export piacon folytatott gazdasági versenyét, valamint jobb hatékonysággal vehet részt – a hazai piacon – az importőrökkel folytatott versenyben, engedélyezte azt.

Összefonódás a koncentratív közösvállalat létrehozása is, amikor több vállalkozás olyan új vállalkozást hoz létre, amelyben a korábban végzett azonos vagy egymást kiegészítő tevékenységeiket egyesítik. Ennek révén az érintett tevékenységek vonatkozásában növekszik a koncentráció. Ilyen eset volt a **BP/ MOBIL** ügy (Vj-71/1997.), eszerint a jövőben a két cég az üzemanyag forgalmazását az Üzemanyag PJT, a kenőanyag forgalmazást pedig a Kenőanyag PJT keretében végzi, a két új vállalkozást pedig az anyacégek magyarországi leányvállalatai közösen irányítják. A Versenytanács engedélyezte a közös vállalkozás alapítását, mivel az érdemi hatással nem bír az érintett piacon működő vállalkozások közötti versenyre.

Bíróságtól bírság kiszabására áttett ügyek

Két kisebb jelentőségű ügyet tett át bírság kiszabásra a bíróság 1997 folyamán, melyekben a Versenytanács 10-10 ezer forint bírságot szabott ki a régi versenytörvény generálklauzulájának (tisztességtelen névhasználat), illetve 7.§-ának (szolgai utánzás) megsértése miatt. Az egyik érintett vállalkozás időközben végelszámolással meg is szűnt, a másik a bírságot befizette.

3. A bírósági felülvizsgálat tapasztalatai

A régi versenytörvény alapján 1991-97. években meghozott 778 versenytanácsi határozat közül 286-nak kérték a bírósági felülvizsgálatát. E mérték értékelésénél figyelembe kell venni azt, hogy a határozatok egy részénél (hivatalból indított eljárás megszüntetése, kérelem visszavonása, az áremelés tudomásulvétele, versenyt korlátozó megállapodás feltétel nélküli mentesítése és fúzió engedély feltétel nélküli megadása) nem volt az ügynek olyan szereplője, amelynek érdeke lenne a határozat felülvizsgálata. A határozat megtámadásának csak marasztalás (ideértve a bíróság által áttett ügyekben bírság kiszabását), a kérelem elutasítása, vagy az engedély részbeni vagy egészbeni megtagadása, illetve feltételhez kötése esetén volt gyakorlati jelentősége. Ezt is figyelembe véve a határozatok felülvizsgálatáról a melléklet VI/1. táblázata ad összefoglaló képet.

A határozatok felülvizsgálati arányát tekintve az állapítható meg, hogy a marasztaló (s így a korábban szükségszerűen bírság kiszabásával együttjáró) határozatok nagyobb hányada (mintegy kétharmada) ellen keresettel fordultak a bírósághoz, míg a kérelmek elutasítása esetén a bíróságon megtámadott határozatok aránya lényegesen alacsonyabb (az időszak egészét tekintve csak minden harmadik elutasító határozatot támadtak meg).

Amögött, hogy az elutasított kérelmezők viszonylag ritkán fordultak a bírósághoz vélhetőleg az is meghúzódik, hogy - a későbbiekben részletezettek szerint - a jogalap tekintetében a versenytanácsi határozatok elenyészően csekély hányadát változtatta meg a bíróság. Ez a

nagyfokú jogalkalmazási harmónia - ha valami egyéb nyomós ok nem szól közbe - nyilvánvalóan arra ösztönözte az elutasított ügyfelet, hogy ne verje magát felesleges munkába és költségbe. Ez a hatás különösen erős azokban a - nem csekély számú - esetekben, amikor az elutasítás nem érdemi, hanem annak oka a hatáskör, a hatály vagy az ügyfélképesség hiánya volt. Ezt nyilvánvalóan önmagában is könnyebben veszik tudomásul a kérelmezők, mint amikor érdemben van elutasításban részük, s az eddigi versenytanácsi határozatok és bírósági ítéletek precedens teremtő hatása is közvetlenebbül érvényesülhet ilyen esetekben.

A marasztaló határozatok magasabb arányú megtámadása abból a szempontból szükségszerű, hogy - szemben az elutasítással - a marasztalás mindig érdemi. A két típusú határozat megtámadása közötti aránykülönbség mögött azonban vélhetőleg az is meghúzódik, hogy a bírósági keresetnek a bírság megfizetésére halasztó hatálya van. A bírság későbbi időben történő megfizetése pedig - különösen az egész időszak magas inflációja mellett - olyan előny, amely ellensúlyozhatja azokat az egyébként sem túl jelentős költségeket, amelyek a bírósági felülvizsgálat során felmerülnek. Nyilvánvaló, hogy a határozat ilyen megfontolásból történő megtámadásához fűződő érdek annál nagyobb, minél magasabb a kiszabott bírság. Az összefüggés a gyakorlatban természetesen nem ilyen egyértelműen jelentkezett. Nem egyszer nyújtottak be felülvizsgálati keresetet olyan határozat ellen, amelyben minimális (10.000 Ft-os) bírság került kiszabásra, ugyanakkor volt olyan eset is, amikor több tízmilliós bírság esetén sem élt felülvizsgálati keresettel a marasztalt fél.

Néhány marasztaló határozat bírósági megtámadását inspirálhatta a közbeszerzési törvény azon szabálya is, amely jogerős marasztaló versenytanácsi határozat esetén a vállalkozót meghatározott időre eltiltott a közbeszerzési pályázat benyújtásától, a jogerőre emelkedés ideje pedig bírósági felülvizsgálat esetén évekre eltolódhat. A benyújtott 286 felülvizsgálati kereset kétharmada (188 ügy) 1997. végéig jogerősen lezárult, s ugyenezen időpontig további 38 versenytanácsi határozat esetében már megszületett az I. fokú bíróság ítélete. Az eddigi keresetek bírósági sorsáról a melléklet VI/2. táblázata ad összefoglaló képet.

A versenyfelügyeleti ügyek átfutási ideje a Fővárosi Bíróságon egy-másfél év, míg ha az ítélet ellen a Legfelsőbb Bírósághoz fellebbeznek akkor átlagosan három év. Ezt jelzi, hogy az 1991-1994. években hozott versenytanácsi határozatok felülvizsgálata – néhány kivétellel – lezárult. A fenti időszakban hozott, és még el nem bírált határozatok többsége nagy jelentőségű kartell- és gazdasági erőfölényes ügy (az 1994. évi kávékartell ügyben még a Fővárosi Bíróság sem hozott döntést, az erőfölényes ügyek közül még nem zárult le a rendszámtábla túlzottan magas árát 1991-ben megállapító, illetve a napraforgómag felvásárlási árának túlzottan alacsony voltát kifogásoló – a kérelmet 1993. évben elutasító – határozat bírósági felülvizsgálata), illetve a dohány és alkohol termékek tiltott reklámozásához kapcsolódik.

Az I. fokú bíróság ítéletét általában csak több tárgyalást követően hozza meg. Ez adódik egyrészt abból, hogy a versenytanácsi határozat megtámadója gyakran olyan új körülményekre hivatkozik, amelyek az I. fokú bíróságot szinte a tényállás újbóli felderítésére, de legalábbis kiegészítésére kényszerítik, másrészt viszont a versenyjog újszerűségéből szükségszerűen adódik, hogy gyakran a jogkérdések elvi tisztázása sem egyszerű feladat. Ezen alapos és sokoldalú bírósági munka fényében különösen pozitívnak minősíthető, hogy a versenytanácsi határozatok túlnyomó részét a bíróság helybenhagyta. A felülvizsgálatok eredményéről összefoglaló képet a melléklet VI/3. táblázata mutat.

A táblázatból az is látható, hogy míg a jogalap (anyagi jogi kérdések) tekintetében meglehetősen nagyfokú a jogalkalmazási harmónia a GVH és a bíróságok között, addig a

bírság összegét viszonylag gyakran változtatja meg (jellemzően csökkenti) mind az I. fokú, mind pedig a II. fokú bíróság.

Az 1997. évben hozott bírósági ítéletek közül kiemelkedő jelentőséggel bír, hogy a Fővárosi Bíróság után a Legfelsőbb Bíróság is helyben hagyta a még 1993. évben hozott, a cukorgyárak közötti árkartelt megállapító versenytanácsi határozatot.

Lényeges változást jelent a korábbiakhoz képest, hogy a GVH több esetben nem fellebbezett a Fővárosi Bíróság megváltoztató (a jogsértést és a bírságot eltörlő) ítélete ellen. Ezek általában olyan csekély jelentőségű ügyek voltak, amelyekhez a hatályos versenytörvény alapján vélhetően nem is lehetne hivatalból eljárást indítani, illetve a korábbi versenytörvény generálklauzulájának megsértését állapította meg a megváltoztatott határozat, ami a hatályos szabályok alapján már kizárólag bírósági hatáskörben kerül elbírálásra. Ily módon a fellebbezést nem indokolta sem a Versenytanács által jogsértésnek minősített cselekmény súlya, sem pedig a jogkérdések elvi tisztázásának igénye.

Az új versenytörvény egyik leglényegesebb eljárásjogi változása, hogy a jogsértés megállapítására irányuló eljárások minden esetben hivatalból indulnak. Az eljárás indítását kezdeményező bejelentő – szemben a korábbi versenytörvény kérelmezőjével – nem minősül ügyfélnek, így a versenytanácsi határozatban biztosított (a határozat kézhezvételétől számított 30 napon belüli, a GVH-hoz benyújtható) megtámadási lehetőség rá nem vonatkozik. Ily módon a jogsértés megállapítása nélkül záruló (megszüntető) határozatok esetében nincs olyan ügyfél a versenyfelügyeleti eljárásban, akinek érdeke fűződne a határozat megtámadásához. Mindez azonban nem jelenti azt, hogy az ilyen típusú határozatok ne kerülhetnének bíróság elé. A Polgári Perrendtartásról szóló törvény értelmében ugyanis a közigazgatási szerv határozatát bárki megtámadhatja, akinek jogát vagy törvényes érdekét az eljárás alapjául szolgáló ügy érinti.

A bejelentő e feltételnek szükségszerűen megfelel (ti. a versenytörvény alapján csak az élhet bejelentéssel, akit a kifogásolt magatartás érint). Emellett, ha nem is ügyfél a bejelentő, de a versenytörvény biztosít számára olyan jogokat (pl. a határozat meghozatala után betekinthet az ügy irataiba), amelyek növelik annak esélyét, hogy megtámadja a számára értelemszerűen sérelmes határozatot.

A hatályos versenytörvény alapján 1997. évben hozott 20 jogsértést megállapító határozat közül tizenháromnak (65 százalék) kérte a marasztalt vállalkozás a bírósági felülvizsgálatát. Ez a megtámadási arány pontosan megegyezik azzal a mértékkel, amilyen arányban a korábbi versenytörvény alapján hozott marasztaló határozatokat - hat év átlagában - megtámadták. Az is változatlan, hogy elsősorban a csekély bírságot megállapító határozatokat fogadták el az érintettek. A nem megtámadott hét határozat közül 3 esetben a jogsértés megállapítása ellenére – annak csekély súlyára tekintettel – a Versenytanács nem szabott ki bírságot (erre a hatályos versenytörvény lehetőséget biztosít); 4 esetben pedig 10-10 ezer, illetve 100-100 ezer forint bírság került megállapításra.

A Fővárosi Bíróság eddig egy ügyet zárt le: a csomagküldő tevékenységet folytató Royal Ambassador Kft fogyasztó megtévesztési ügyét. A többszörös visszaeső vállalkozással szemben a Versenytanács – élve a hatályos versenytörvény adta új lehetőséggel – a kiszabott 20 millió forintos bírság azonnali befizetését rendelte el. A Kft ennek felfüggesztését kérte a Fővárosi Bíróságtól, amelyet az elutasított, és egyben érdemben is döntött a Versenytanács határozatáról, helybenhagyva azt.

Az 59 eljárást megszüntető határozat közül eddig 6 esetében fordultak bírósághoz. (Amint arról szó volt ilyen esetben a keresetet nem a GVH-hoz, hanem közvetlenül a bírósághoz kell

benyújtani, így a GVH azokról csak akkor szerez tudomást, amikor a Fővárosi Bíróság kéri az ügy iratait. Ezért a közölt érték még növekedhet.) Mind a hat esetben a bejelentés – és ebből adódóan a hivatalból indult versenyfelügyeleti eljárás is – gazdasági erőfölénnyel való visszaélés megállapítására irányult. Az eljárás során azonban az esetek többségében még a gazdasági erőfölény ténye sem igazolódott. Valójában a bejelentő az eljárás alá vonttal fennálló szerződéses vitáját kísérelte meg eldöntetni a GVH-val. Erre azonban a versenyfelügyeleti eljárás természetesen nem alkalmas eszköz.

A hat eset közül eddig egyben hozott döntést a Fővárosi Bíróság, helybenhagyva a Versenytanács eljárást megszüntető határozatát.

4. Bírságbeszedési gyakorlat

A Versenytanács által kiszabott egyik legfontosabb versenyfelügyeleti szankció a bírság. A bírság általános szabályként a versenytanácsi határozat jogerőssé válásával válik befizetendővé. A hatályos versenytörvény különleges esetben azonban megengedi azt is, hogy a határozatot hozó Versenytanács a bírság azonnali befizetését is elrendelje.

A bírságok befizetését a határozatok jogerőre emelkedésekor az eljárás alá vontaknak haladéktalanul meg kellene tenni. A gyakorlati tapasztalatok alapján azoknál a döntéseknél, ahol a versenytanácsi határozatot nem támadták meg a marasztaltak, ott a bírság befizetés önkéntes teljesítése is jónak mondható, s az esetek szinte mindegyikében ilyenkor külön intézkedés nélkül megtörtént a befizetés. Azoknál a versenytanácsi döntéseknél, amelyet azonban nem fogadnak el az eljárás alá vontak, ott a bírósági felülvizsgálat többnyire évekig is eltart, amiből következően a bírságfizetés jogerőre emelkedése a jogsértés elkövetéséhez képest időben távoli. Ezek a gyakorlati gondok, tetézve azzal, hogy az eljárás alá vontak és a GVH számára is nehezebb a jogerőre emelkedés megállapítása, oda vezetnek, hogy a bírósági határozatok nyomán jogerőssé váló esetekben sokkal kisebb arányú a bírságok önkéntes befizetése, ezen kívül az időmúlás következtében nagyon gyakran ekkorra már nincs meg, nem létezik az a cég, amelyen a bírságot be lehetne hajtani.

1997-től a módosított versenytörvény alapján a versenyfelügyeleti eljárásban kiszabott és a teljesítési határidőn belül be nem fizetett bírság adók módjára behajtandó köztartozásnak minősül, amelyet a GVH megkeresésére az illetékes állami adóhatóság szed be. Ennek érvényesítése érdekében együttműködési megállapodás jött létre az APEH és a GVH között a határidőben be nem fizetett versenyfelügyeleti bírságok behajthatóságához szükséges együttműködési rend kialakításáról. A két hatóság közötti együttműködés folyamatos, így az APEH végrehajtói hathatósabb eszközeik révén már több ügyben is sikeresen léptek fel a jogerős bírságok beszedése érdekében. 1997 folyamán összesen 131,5 millió forint bírság folyt be a jogerőssé vált határozatok nyomán, ebből 27,1 millió forint beszedésében működött közre az APEH.

1997. év végéig az előző versenytörvény alapján a hét év során kiszabott versenyfelügyeleti bírságok (1.861,5 millió forint) mintegy harmada (620,9 millió forint) emelkedett csupán jogerőre, s ennek mintegy 40%-ában (244,8 millió forint) történt meg a bírság befizetése. A jogerőssé vált bírságok befizetések elmaradásában legnagyobb szerepe az érintett cégek felszámolása, megszűnése miatti behajthatatlanságnak van (294,7 millió forint), ezért ezeket a bírságokat le kellett írni. A fennmaradó összeg felében az APEH folytatja le a végrehajtást, másik felében pedig a már korábban elkezdődött, de még véget nem ért felszámolási, vagy büntető eljárások miatt vannak függőben a végrehajtások.

III. EGYÉB VERSENYPOLITIKAI TEVÉKENYSÉG

1. Véleményalkotás a versenyt érintő kérdésekben

Az 1996. évi tapasztalatokról szóló beszámolóunk foglalkozott **egyes regulált szektorok versenypolitikai kérdéseivel**, és számos tekintetben kritikát fogalmazott meg, főleg az energiaszektorra és a távközlésre vonatkozó szabályokat illetve azok érvényesülésével kapcsolatban. A beszámoló főbb megállapításai között szerepelt, hogy míg reguláció alapkonceptiója a fejlett országokéhoz képest is korszerűnek mondható, addig a részletszabályok sokszor hiányoznak vagy ellentmondanak a koncepciónak, illetve érvényesülésük időnként nem megfelelő. Ebből következően bár a szabályozásnak igen fontos versenypolitikai funkciói vannak, ennek jelenleg csak igen tökéletlenül felel meg, mert ahol a verseny elméletileg kizárt vagy nem kívánatos ott nem közvetít kellő hatékonysági kényszert; mert ahol a verseny elméletileg lehetséges ott nem bátorítja és védi azt kellően; s végül, mert a szabályozás következtében a valódi versenypiacokon is megjelenhetnek torzulások, versenyproblémák. A beszámoló foglalkozott az árszabályozás és a hálózatfejlesztési hozzájárulás problémáival, és hangsúlyozta, hogy a kérdéskörrel kapcsolatban az EU-ban is jelentős (a versenynek kedvező) változások zajlanak, amihez Magyarországnak is alkalmazkodnia kell. A végső következtetés az volt, hogy a kormánynak a versenypolitikai szempontok figyelembe vételével felül kellene vizsgálnia az említett területek szabályozását.

A GVH kritikája élénk visszhangot váltott ki, és az **Országgyűlés Gazdasági Bizottsága** (GB) a beszámoló meghallgatásakor a versenytörvény 36.§ (2) b) pontja alapján felkérte a GVH elnökét, hogy készítsen részletesebb elemzést a GB részére. Az 1997. júniusában elkészült elemzés (Egyes természetes monopóliumok vagy kizárólagosságok versenypolitikai kérdései) a beszámolóban felvetett problémákat részletesebben mutatta be.

A GB megvitatta a jelentést (amellyel kapcsolatban nyilvános ülésén támogató és ellenző vélemények is elhangzottak), és felkérte a kormányt, hogy tekintse át és fontolja meg a hálózattal rendelkező regulált szektorokkal kapcsolatos szabályozások felülvizsgálatát és erről adjon tájékoztatást az Országgyűlésnek.

A felkérésre két minisztérium, az Ipari, Kereskedelmi és Idegenforgalmi Minisztérium, és a Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium adott tájékoztatást. Az előbbi lényegében elveti a versenypolitikai szempontok megjelenítését a szabályozásban és a versenyt bevezetését az érintett területek erre alkalmas részében. Az utóbbi részben elismerve a kritikákat, úgy értékeli a folyamatokat, hogy hosszú távon alapvetően a GVH által is kívánatosnak tartott irányba mozdul el a magyar szabályozás.

A GB 1998. márciusában tartott záró ülésén újra foglalkozott a GVH elemzésével és az GB felkérésére érkezett válaszokkal. Ezen az ülésen a GVH elnöke fenntartva az elemzésben foglaltakat külön hangsúlyozta, hogy a verseny nem öncél, hanem a hatékonyság növelésén, az árak kordában tartásán keresztül hasznot hajt a társadalomnak; hogy az érintett szektorok hatalmas méretűek, ezért az ott kikényszerített, akár viszonylag szerény arányú hatékonyságnövekedés/megtakarítás is számottevő nagyságrendű lehet; hogy az érintett szektorok hatékonysága az egész magyar gazdaság versenyképességét befolyásolja; hogy a fentiek alapján a verseny és a versenypolitikai szempontok minél erősebb érvényesülése az érintett szektorokban nemzeti érdek és nem pusztán az EU-val szemben vállalt kötelezettségek miatt fontos; hogy a GVH nem azonnali és mindenre kiterjedő versenyt sürget, hanem egy verseny modell irányába való középtávú elmozdulás koncepcionális megalapozását és meghirdetését, valamint az ennek ellentmondó döntések elkerülését; felhívta a figyelmet

továbbá arra a veszélyre, hogy a kormányzat ilyen koncepció nélkül hosszú távú elkötelezettségeket vállalva, jelenlegi döntéseivel megnehezítheti a későbbi változtatásokat is. A GB a témával kapcsolatban állásfoglalást fogadott el, amelyet a mellékletek között közlünk.

A GVH az ÁPV Rt-vel több éve folytatott együttműködése révén 1997-ben is figyelemmel kísérte a privatizációt. A GVH így már a döntéselőkészítési fázisban értékelte a kiírandó privatizációs pályázatokat valamint a versenyt érintő stratégiai privatizációs döntéseket és kifejtette ellenvéleményét olyankor, amikor a tervezett lépések a versenyt várhatóan károsan érintenék.

2. Jogszabályvéleményezési tevékenység

Az új versenytörvény 36.§ (3) bekezdése szerint a GVH elnökével egyeztetni kell minden olyan jogszabály tervezetet, amely érinti a hivatal feladatkörét, így különösen, ha a tervezett jogszabály korlátozza a versenyt, valamely tevékenység gyakorlását vagy a piacra lépést, kizárólagossági jogokat biztosít, esetleg előírásokat tartalmaz az árakra vagy az értékesítési feltételekre.

Az elmúlt év folyamán közel 400 jogszabály tervezet (törvény, kormány- és miniszteri rendelet) érkezett véleményezésre, ennek kb. fele érintette a versenyt, tehát befolyásolta a piacra lépés, a piacon maradás, a piacról való kilépés körülményeit, vagy szabályozta az árat.

Az önkormányzati rendelet-tervezetek közül három készülő jogszabályt véleményeztünk, a Fővárosi Önkormányzat által megküldött, a köztisztasággal, a településtisztasággal, valamint az élet -és vagyónbiztonsággal foglalkozó rendeletek tervezetét.

Mivel évről-évre összegezzük a jogszabály-véleményezés során szerzett tapasztalatainkat, a jogszabályok előkészítéséről, az egyeztetési gyakorlatról, a szabályozást jellemző szemléletről átfogó kép rajzolódik ki. Az előző évi beszámolónkban leírt megállapítások többsége jelenleg is érvényes, közülük a legjellemzőbbek az alábbiak:

Változatlanul általános jelenség, hogy a jogszabály-tervezetek kormányhatározatban előírt **hatáselemzés és deregulációs vizsgálat nélkül** készülnek. Miniszteri rendeletek módosítási javaslataihoz a legritkább esetben készülnek az újraszabályozás szükségességét magyarázó, bizonyító indoklások. Ilyenkor csak a hatályos és a javasolt norma szövegek gondos összehasonlítása után lehet következtetni az újraszabályozás céljára, értelmére, de a körülmények változása miatti valós indokok rejtve maradnak.

Az elmúlt évben is előfordult, hogy fontos jogszabály-tervezeteket **nem kaptunk meg**, a jogszabályok államigazgatási egyeztetési folyamatának egészéből vagy egyes szakaszaiból kimaradtunk. Hiányérzetünk elsősorban a Földművelésügyi Minisztérium, valamint a Munkaügyi Minisztérium és a Népjóléti Minisztérium irányában van. (1997-ben a mintegy száz FM rendeletből mindössze egy rendelet tervezetet véleményeztettek hivatalunkkal.) Előfordult, hogy fontos törvények előkészületeiről, államigazgatási egyeztetési fordulóiról (pl. fogyasztóvédelmi, reklám törvény) a sajtóból vagy egyéb informális úton értesültünk és ezek alapján „bejelentkeztünk” az egyeztetésre. Egyre nagyobb gondot jelent, hogy a társadalombiztosítással kapcsolatos jogszabályok is elkerülnek bennünket, pedig nyilvánvaló, hogy a járulékok nagysága, befizetésének rendszere és ennek gyakori módosítása közvetlenül és a vállalkozás nagyságától függően eltérő módon érinti a piaci szereplők versenyfeltételeit. Hasonlóan megengedhetetlen gyakorlat, hogy időnként a GVH feladat- és hatáskörét érintő törvény módosítási javaslatokról sem fejthetjük ki álláspontunkat, így megtörtént, hogy új

feladatunkról a jogszabály közzétételekor értesültünk. (A Gazdasági Kamaráról szóló törvény a GVH értesítési kötelezettségét mondja ki a Versenytanács jogerős határozataival kapcsolatban.) Több alkalommal sérelmeztük, hogy a hivatal által képviselt, de figyelembe nem vett véleményt az előterjesztésben nem tüntetik fel, így az a kormány tudomására sem jut, a vélemény mellőzésének okára érdemi választ nem kapunk. Az elmúlt évben is igen gyakori volt a „Sürgős” jelzéssel ellátott, jogszabály egyeztetésre megküldött anyag valamint előterjesztés. A jogszabály előkészítés kapkodó gyakorlata bizonyíthatóan a minőség rovására megy és sérti a jogalkotásról szóló törvény vonatkozó rendelkezéseit.

A közfeladatok ellátásának szabályozási kérdései között visszatérő probléma az úgynevezett **igazgatási szolgáltatási díj** meghatározása, módosítása. A verseny (piacra lépés, piacon maradás) feltételeinek szempontjából nem elhanyagolható tényező az egyre nagyobb költségeket jelentő hatósági, engedélyeztetési, felügyeleti díjak nagysága. Az illetéktörvény 1997. jan. 1-ével hatályba lépett új rendelkezése szerint az igazgatási jellegű szolgáltatás igénybe vételéért fizetendő díj mértéke nem haladhatja meg az adott eljárással felmerülő költségeket. Ezen megváltozott szabály feltételezi, illetve megköveteli, hogy a díjtételek mögött konkrét költségszámítások legyenek. Tapasztalatunk szerint azonban ezek rendszerint hiányoznak, feltehetően azért, mert a költségvetési szervek számviteli rendje csak igen korlátozottan alkalmas az egyes szolgáltatások közvetlen költségeinek számbavételére illetve kimutatására. Itt tehát azt kell látni, hogy az illetéktörvény szabályrendjének a gyakorlatban alig-alig lehet érvényt szerezni, a költségalapúság elve pusztán deklaráció marad mindaddig, amíg a számviteli rend nem igazodik a változó követelményekhez. Ugyancsak az illetéktörvény módosítása teremtette meg az igazgatási szolgáltatási díjra az ÁFA felszámíthatóságának lehetőségét. Véleményünk szerint ez nem szerencsés intézkedés, főlegesen növeli a vállalkozók költségeit és közvetve gyengíti a kormány inflációt mérséklő erőfeszítéseinek eredményét. Bár ezt az álláspontunkat az érintett jogszabályok véleményezése során rendszeresen kifejtettük, az előterjesztő minisztériumok nem vették figyelembe. Úgy tűnik, hogy a költségvetési bevételek rövidtávú növeléséhez fűződő érdek még mindig erősebb a hosszabb távra tekintő stratégiai szempontok érvényesítésénél.

A közigazgatás korszerűsítésének egyik igen fontos célja a miniszteriális szintű irányítás hatósági, végrehajtási feladatoktól való mentesítése, ezen feladatok alsóbb szintre való telepítése. Egyes esetekben azonban az adott hatósági jellegű szakmai feladatot olyan szervezet látja el, amely társasági formában működik és az adott vagy szomszédos piacon vállalkozóként is jelen van, illetve jelen kíván lenni. Tapasztaltuk, hogy egyes minisztériumok (pl. a KTM) ezt a piaci zavart okozó problémát kezdik felismerni, észrevételeinknek néhány esetben már helyt adtak.

A hatósági, szabályozói, tulajdonosi, vállalkozói érdekek intézményeken belüli keveredését az országos jelentőségű, több szegmensében immár privatizált közszolgáltatások esetében formailag kiküszöböltnek tekinthetjük. Véleményünk szerint a szabályozó hatóságok (Hírközlési Főfelügyelet, Magyar Energia Hivatal) nagyobb önállóságát, a napi politikától való függetlenségét kell biztosítani a jövőben, például vezető állású köztisztviselők kinevezési rendszerének változtatásával. Az érdekek és funkciók keveredése leginkább a helyi piacok szabályozásában figyelhető meg. Semmiképpen nem tekinthető optimális megoldásnak az, amikor az önkormányzat a saját tulajdonában levő vállalat tevékenységi területét, piacát szabályozza. Szinte törvényszerű, hogy az önkormányzat által kiadott rendelet az önkormányzati tulajdonú vállalatnak kedvez, igyekszik annak privilegizált helyzetét megőrizni, a verseny kialakulását megakadályozni. A tevékenység árszabályozása során pedig a tulajdonosi érdek gyakran a közérdek elé kerül. Ezekkel a problémákkal a Fővárosi Önkormányzat bevezetőben említett rendeleteinek tervezetében is szembesültünk.

Az önkormányzat egyes közszolgáltatások végzését olyan pályázati feltételekhez kívánta kötni, melyeket a jelenlegi szereplők közül kizárólag saját vállalata lett volna képes teljesíteni, a szolgáltatási jogot pedig 15 évre egyetlen vállalkozás kapta volna meg. Ezt a megoldást természetesen kifogásoltuk. Információink szerint a pályázati feltételek módosultak, a kizárólagossági időszak 10 évre csökkent.

3. Nemzetközi kapcsolatok

Az előző évekhez hasonlóan a Versenyhivatal nemzetközi kapcsolatai két fő irányának 1997-ben továbbra is az **Európai Bizottság IV. (Verseny) Főigazgatóságával**, valamint az **OECD Versenyjogi és Versenypolitikai Bizottságával** folytatott együttműködés bizonyult. Emellett folytatódott az **UNCTAD** keretében folyó munka, valamint új elemként jelent meg, hogy a **WTO** a kereskedelem és a versenypolitika kapcsolatával foglalkozó munkacsoportot hozott létre.

1997. január 1-én, az új versenytörvénnyel egyidejűleg lépett hatályba a 230/1997.(XII. 26) Korm. rendelet, amely az Európai Megállapodás (EM) vállalatokra vonatkozó verseny rendelkezéseivel kapcsolódó végrehajtási szabályokat hirdeti ki. A végrehajtási szabályok a közösségi és a magyar versenyhatóságnak az EM hatálya alá eső ügyekben történő együttműködését szabályozzák.

Az év során két alkalommal került sor az EM végrehajtásáért operatív szinten felelős EU/magyar Társulási Bizottság Versenyjogi Albizottságának ülésére. 1997. januárjában magyar részről az új versenytörvény hatályba lépése voltak napirenden, valamint a törvényhez kapcsolódóan tervezett csoportmentesítő rendeletek. A csoportmentesítő rendeletek kidolgozása volt az egyik témaköre a december 10-i ülésnek is, amikor már három rendelet márciusi hatályba lépéséről, valamint további két rendelet várhatóan közeli elfogadásáról adtunk tájékoztatást. (A franchise-ra valamint a gépjármű forgalmazásra és szervizelésre vonatkozó csoportmentesítő rendeletek 1998. január 1-től valóban hatályba is léptek.)

A decemberi ülés másik központi kérdése egy konkrét, a Versenyhivatal által a hazai helyi telefonszolgáltató vállalkozások kontra MATÁV ügyben lefolytatott versenyjogi eljárás volt. Az ügyben olyan határozatot hozott a Versenytanács, majd a versenytanácsi határozat megtámadását követően a Fővárosi Bíróság is, hogy az helyi koncessziók által kifogásolt magatartás a MATÁV érdekvégyesítési gyakorlata – lobbyzása – a tarifa rendelet módosítása során nem tartozik a versenytörvény tárgyi hatálya alá. Az helyi telefonszolgáltatók bejelentésük másolatát megküldték a IV. Főigazgatóságnak is, ez indokolta, hogy a Főigazgatóság tájékoztatást kért a magyar versenyfelügyeleti eljárásról. Az albizottsági ülésen tárgyaló partnereink elfogadták, hogy a kérdéses magatartás nem képezheti a magyar versenytörvény alapján a versenyfelügyeleti eljárás tárgyát, hanem alapvetően a távközlés szabályozási kérdéseként kell kezelni a problémát. Az ügy kapcsán felvetették, hogy célszerű lenne olyan szabályozásról gondoskodni, amely a Versenyhivatalt feljogosítaná arra, hogy a versenyjogi elveket az állami vállalatok és a különleges és kizárólagos joggal felruházott vállalkozások tekintetében a magyar hatóságokra is alkalmazhatná. Ez a gyakorlatban azt jelentené, hogy a Versenyhivatal olyan joggal rendelkezne, mint amit az EK Szerződés 90. cikke biztosít a Bizottság számára, abban a tekintetben, hogy a tagállamok kormányait megakadályozhatja a versenyszabályokba ütköző normákat megfogalmazó jogszabályok érvényesítésében. Ez a megoldás véleményünk szerint sem a magyar jogrendbe, sem pedig az államigazgatási hierarchiába nem illene bele. Az ügy arra hívja fel a figyelmet,

hogy a kizárólagos joggal végzett tevékenységek szabályozása során a jövőben nem lehet figyelmen kívül hagyni az EU-val kötött társulási megállapodás versenyszabályait.

A versenyjogi albizottsági üléseken csakúgy, mint az Európai Bizottság 1997. nyarán „Magyarország Európai Unióba történő jelentkezéséről” megfogalmazott véleményében a magyar versenyjog GVH-t érintő részének harmonizációjának igen pozitív megítélést adtak a brüsszeli szakértők. Két olyan észrevétel található a dokumentumban, amely további tennivalókról tesz említést, a fűzőszabályozást és az eljárásjogot illetően. A decemberi versenyjogi albizottsági ülésen az e témában felvetett kérdésre kapott válasz alapján az a következtetés vonható le, hogy a felvetések miatt a jelenleg hatályos versenytörvényünk nem szorul változtatásra.

A csatlakozási tárgyalásokra való felkészülésre alakult Európai Integrációs Tárcaközi Bizottság munkacsoportjai (EITB munkacsoportok) közül a vállalatokra vonatkozó versenypolitika kérdéseivel foglalkozó 6/1-es munkacsoport tevékenységét a Versenyhivatal koordinálta. A munkacsoport megfogalmazta a csatlakozással kapcsolatos feladatokat, valamint kidolgozta a csatlakozási tárgyalásokon képviselni javasolt, a szakterületre vonatkozó tárgyalási pozíciót. A felméréseink szerint a csatlakozást követően, éppen az új versenytörvénnyel és a csoportmentesítő rendeletekkel megvalósult nagyfokú jogközelítés következtében vállalni tudjuk majd, hogy a közvetlen hatályú közösségi versenyjogi szabályok vonatkoznak a magyar üzleti világ szereplőire. Javasolnunk kell a csatlakozási tárgyalásokon egyes tanácsi és bizottsági rendeletek módosítását, ezek a módosítások viszont annyiban technikai jellegűek, hogy rájuk minden eddigi új csatlakozáskor sor került. Javaslatunk így várhatóan találkoznak majd az EU elképzeléseivel.

Folyamatban van a vállalatokra vonatkozó közösségi versenyjogi szabályok adatlapos jellegű feldolgozása, a közösségi joganyag teljességét felölelő, a Külügyminisztérium Integrációs Államtitkársága által működtetendő adatbázis keretében. (Az ezekhez kapcsolódó rendkívül nagyszámú (a versenykorlátozó magatartások és erőfölényes visszaélések tekintetében 500 feletti, a koncentráció kontrollt illetően 1000 feletti) bizottsági határozat szakmai feldolgozása ugyancsak kívánatos lenne, ennek pénzügyi fedezetét azonban – feltehetően Phare-forrásokból – még meg kell teremteni.) A Versenyhivatal munkatársai a 6/1-esen kívül további 18 olyan munkacsoport tevékenységében működnek közre, amelyeknél a verseny szempontja relevánsnak mutatkozik (pl. energia, távközlés és postai szolgáltatások, banki szolgáltatások, biztosítási szolgáltatások, fogyasztóvédelem).

Az **OECD** Versenyjogi és Versenypolitikai Bizottságában, valamint annak három munkacsoportjában aktív tevékenységet folytattunk. Az év során több témakörhöz kapcsolódóan került sor magyar részanyag kidolgozására és megvitatására. Külön kiemelés érdemel, hogy a Bizottság október 24-i ülésén részletes beszámolót adtunk a Versenyhivatal 1996. évi és 1997. I. félévi tevékenységéről, az új versenytörvény bevezetéséről, a régi törvény módosításának háttérében lévő jog- és gazdaságpolitikai megfontolásokról.

A Versenyhivatal tagja az OECD Magyar Nemzeti Bizottságának, amelynek ülésein rendszeresen részt veszünk.

Munkatársaink részt vesznek a Nemzetközi Beruházási Egyezmény, a MAI (Multilateral Agreement on Investment) létrehozását célzó, a Pénzügyminisztérium által irányított hazai előkészítő munkában.

A GVH 1997-ben is képviseltette magát az **UNCTAD** TDB Beruházási, Technológiai és velük Kapcsolatos Pénzügyi Kérdések Bizottságának Versenyjogi és Versenypolitikai Szakértői találkozáján. A szakértői csoport tevékenységével összefüggésben az UNCTAD Titkársága egymást követő kötetekben kiadja az egyes országok meghatározott szempontok

szerint kommentált versenytörvényeit, ez a munka évek óta folyik („Handbook on Restrictive Business Practices Legislation” sorozat). A sorozat köteteként 1997-ben előkészítettük és 1998 elején megjelent a magyar versenytörvény.

A GVH képviselője részt vett továbbá a **WTO** a Kereskedelem és a Versenypolitika Kölcsönhatásával Foglalkozó Munkacsoportjának. A szeptemberi ülésen írásban és szóban is tájékoztatást adtunk a magyar versenyjogról és versenypolitikáról.

Az év során együttműködési megállapodást kötöttünk az Orosz Föderáció Állami Monopolelles Bizottságával. Az együttműködés kiterjed egymás kölcsönös tájékoztatására a versennyel kapcsolatos jogalkotás változását és a joggyakorlatot illetően, egymás rendezvényein történő részvételre, valamint szakértők cseréjére. Konkrét együttműködési eseményre a dokumentum aláírása óta nem került sor.

V. EGYÉB INFORMÁCIÓK

1. Ismeretterjesztő tevékenység

1997-ben is nagy figyelmet fordítottunk a versenyszabályozással kapcsolatos ismeretek minél szélesebb körű terjesztésére. Az új versenytörvény hatálybalépésével kapcsolatos – a szabályok változásával összefüggő – új információk nyújtása amely már 1996-ban elkezdődött de 1997-ben csúcsondott ki.

A GVH munkatársai 32 **cikket** publikáltak különböző gazdasági vagy jogi folyóiratokban és szakmai periodikákban, és 41 alkalommal tartottak a versenypolitika, versenyjog kérdéseivel foglalkozó **előadást** különböző hazai és külföldi, tudományos, szakmai és laikusoknak szóló fórumokon.

Emellett több munkatársunk tanít különböző felsőfokú oktatási intézményekben versenyszabályozási vagy ahhoz kapcsolódó témájú **tantárgyakat**. Öröndetes, hogy az ilyen iskolarendszerű ismeretterjesztési formák arányaikban nőttek számukban pedig szaporodtak 1997-ben, így munkatársaink a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetemen, a Szolnoki Kereskedelmi és Gazdasági Főiskolán, a Kereskedelmi Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Főiskolán, az Eötvös Lóránt Tudományegyetemen, a József Attila Tudományegyetemen és a Pázmány Péter Tudományegyetemen is lehetőséget kaptak arra, hogy a diákokkal megismertessék a versenyszabályozás alapjait.

Gyakorta segítünk érdeklődő kutatóknak vagy diákoknak a versenyjoggal foglalkozó tanulmányok, diplomamunkák elkészítésében, és említésre méltó, hogy több külföldi érdeklődővel is kapcsolatba kerültünk így.

Változatlan az ELTE Állam- és Jogtudományi Karával való együttműködésünk, amelynek során a nemzetközi szakirodalomban megjelenő versenyjoggal foglalkozó publikációk figyelését és regisztrációját végezzük. **Versenyismeret** c. belső szakmai kiadványunk magyar nyelven közli külföldi szócikkek fordításait és magyar szerzők írásait, ezzel is hozzájárulva a hivatal szakmai tájékozottságának fenntartásához.

A szakmai ismeretek biztosítását szolgálja és kívülről érkezettek előtt nyitott házi **könyvtárunk** is, melynek legtöbb kötetét szűkös anyagi lehetőségeink miatt külföldi intézményektől kaptuk ajándékba. Néhány munkatársunk rendszeresen vesz részt a

versenyszabályozással vagy annak határterületeivel kapcsolatos elméleti **kutatásokban**, konferenciákon.

Hivatalunk alapító tagja a **Magyar Versenyjogi Egyesületnek**. Részt vesz az itt folyó munkában, és ismeretszerzésben, valamint ismeretterjesztésben.

Kiadásunkban jelenik meg a **Versenyfelügyeleti Értesítő**, a GVH hivatalos lapja, amelyben a versenytanács, és adott esetben a jogerős bírósági határozatokat, valamint elemzéseket közlünk.

A hivatal dolgozói folyamatosan látják el a **sajtot** háttérinformációkkal, illetve adnak interjúkat azokban az ügyekben, ahol ez összefér a GVH titoktartási kötelezettségeivel és amelyekre a sajtó szelektív érdeklődése kiterjed.

1997-ben kezdte el működését **ügyfélszolgálati** irodánk, amely a magyar versenyjoggal és hivatalunk működésével kapcsolatos konkrét kérdések megválaszolásával segíti a hozzánk fordulókat, valamint szükség esetén azok technikai kiszolgálását végzi.

2. A hivatal működési feltételei

A GVH a versenytörvényben foglalt feladatait 106 fő átlagos állományi létszámmal teljesítette. A hivatal 335 millió forint intézményi-működési és 5,3 millió forint fejezeti kezelésű előirányzattal rendelkezett. Ez az összeg mintegy 40 millió forinttal módosult év közben, az összes hasonló szervezetet érintő kormány hatáskörben meghozott technikai jellegű döntés nyomán.

Természetesen 1997-ben sem tudtuk elkerülni, hogy a dologi kiadásokra előirányzott pénzeszközeink csökkenjenek (5 millió Ft-tal). A hivatal részére biztosított költségvetés csak szűkösen volt elegendő a feltétlenül szükséges feladatok megoldásához, különös tekintettel arra, hogy az EU integrációval kapcsolatosan jelentősen megnövekedett egy-egy kiadási tétel. (Ezek elsősorban a külföldi értekezletekkel, megbeszélésekkel kapcsolatos kiadások, a külföldi joganyagok fordítási költségei.)

A GVH, miután egyre több EU integrációs feladatot kapott, ezek sikeres teljesítésére – adott esetben még létszámtöbbletet is vállalva, többlettámogatás nélkül – fiatal szakembereket alkalmazott.

Szükség szerint felügyeleti, illetve saját hatáskörű előirányzat átcsoportosítások is történtek, jogszabályi előírások figyelembevételével.

Anyagi lehetőségeink szűkössége miatt sajnos nem volt módunk a hivatal informatikai bázisának megújítására. Ez 1997-ben még nem okozott technikai fennakadásokat, a hardver és szoftvercserék rendszeres elhalasztása azonban csak a probléma időbeli kitolására (és egyben felhalmozására) alkalmas, megoldást a tényleges csere jelentene.

Évről évre visszatérően, így 1997-ben is többször napirenden volt a GVH-nak (is) helyet biztosító Lánchíd Irodaház sorsa. Jelenleg sem ismerjük a kormány ezzel kapcsolatos álláspontját, ami a hivatal jövőbeli elhelyezésével kapcsolatos bizonytalanság folytatódását eredményezi.

1997-ben ellenőrzést tartott az Egészségbiztosítási Pénztár a járulék-elszámolás tárgykörében. Hibát nem állapítottak meg.

A Magyar Államkincstárral kapcsolatos kezdeti ügyintézési nehézségek és az év folyamán ezek csökkenése hivatalunkra is kihatott. Ugyancsak nem GVH specifikus dolog, de a hivatalt is érinti, hogy a gyorsan és állandóan változó számviteli-költségvetési, és társadalombiztosítási szabályok miatt már-már a pontos és tévedések nélküli költségvetési működés is komoly erőfeszítéseket kíván.

Budapest, 1998. március 30.

Vissi Ferenc
a Gazdasági Versenyhivatal elnöke

MELLÉKLETEK

Táblázatok¹

I. Az 1997. évi bejelentések jellemző adatai:

1. A bejelentések száma:	630
ebből:	
magánszemély	415
vállalkozás	181
érdekvédelmi szervezet	13
egyéb	21
2. Az elutasított bejelentések száma:	397
3. Versenyfelügyeleti eljárás alapjául szolgáló bejelentések száma	218
ezek alapján indult versenyfelügyeleti eljárások száma	112
4. 1998. évre átmenő bejelentés	15
Jogorvoslati kérelem (bejelentésre)	
1. Versenytanácsnál:	95
ebből:	
– jogorvoslati kérelemnek helyt adó határozat	19
– jogorvoslati kérelemnek helyt nem adó határozat	76
2. Fővárosi Bíróságnál:	10
ebből:	
– jogorvoslati kérelemnek helyt adó határozat	9
– jogorvoslati kérelemnek helyt nem adó határozat	1

¹ A régi versenytörvény (1990. évi LXXXVI. tv.) és az új versenytörvény (1996. évi LVII. tv.) közötti különbségek miatt a táblázatokban szereplő 1996. és 1997. évre vonatkozó számok nem összehasonlíthatóak.

II. Az 1996. évről áthúzódott és az 1997. évben indult versenyfelügyeleti eljárások jellemző adatai

	1996-ról áthúzódó (régi versenytörvény alapján)	1997-ben indult (új versenytörvé ny alapján)
a) A versenyfelügyeleti eljárások száma:	95	165
Az összes eljárásból:		
kérelemre indult	95	47
hivatalból indult	–	114
egyéb	–	4
b) A befejezett eljárások száma:	94	117
Ebből:		
a vizsgálati szakaszban határozattal lezárva	24	8
versenytanácsi határozattal lezárva a vizsgálati szakaszban más üggyel egyesítve	61	109
	9	–
c) A folyamatban lévő eljárások száma (1997. december 31-én)	1	48
Ebből:		
vizsgáló szakértőknél	–	32
Versenytanácsnál	1	5
szünetel	–	11
d) Az érdemi versenytanácsi határozatok ügytípus szerinti összesítése:		
Generálklauzula	14	–
Fogyasztók megtévesztése (fogyasztók tiszteletlen befolyásolása)	25	49
Versenyskorlátozó megállapodás iránti mentesítés	–	4
Versenyskorlátozó megállapodás	–	1
Gazdasági erőfölénnyel való visszaélés	17	28
Fúzió (összefonódás iránti engedélyezés)	5	25
Bíróságról áttett ügy	–	2
Összesen:	61	109

e)	A Versenytanács által az 1996. évről áthúzódó eljárásokban a régi versenytörvény alapján hozott határozatok:	61
	Ebből:	
	Jogsértés megállapítása:	19
	3.§ (generálklauzula) alapján	3
	11.§ (fogyasztók megtévesztése) alapján	12
	20.§ (erőfölénnyel való visszaélés) alapján	4
	Engedély megadása:	4
	fúzióra, illetve meghatározó befolyásszerzésre	4
	Eljárás megszüntetése:	1
	nem engedélyköteles fúzió miatt	1
	Kérelem elutasítása:	37
	Vtv. I. fejezetébe tartozás véelme miatt	4
	jogsértés hiánya, illetve megalapozatlanság miatt	33
f)	A Versenytanács által az új versenytörvény alapján hozott érdemi határozatok:	
	1. Jogsértés megállapítására irányuló eljárások:	80
	Ebből:	
	Jogsértés megállapítása:	20
	fogyasztók tisztességtelen befolyásolása (III. fejezet)	14
	gazdasági erőfölénnyel való visszaélés (V. fejezet)	4
	bírság kiszabás (bíróasztól áttett ügy)	2
	Eljárás megszüntetése:	60
	fogyasztók tisztességtelen befolyásolásának vélelmezése (III. fejezet)	35
	tiltott versenykorlátozás vélelmezése (IV. fejezet)	1
	gazdasági erőfölénnyel való visszaélés vélelmezése (V. fejezet)	24
	2. Kérelemre indult eljárások	29
	Ebből:	
	Versenykorlátozó megállapodás iránti mentesítés, illetve nemleges megállapítás (IV. fejezet)	4
	ebből:	
	nem esik tilalom alá	1
	egyedi mentesítés	2
	egyedi mentesítés feltétellel	1
	Összefonódás ellenőrzése (VI. fejezet)	25
	ebből	
	nem minősül összefonódásnak	1
	nem engedélyköteles az összefonódás	1
	engedélyezett	23

III. 1990. évi LXXXVI. törvény alapján hozott, az 1990-1997. évek közötti versenytanácsi határozatok összefoglaló adatai

a) A Versenytanács által hozott határozatok ügytípusok szerinti száma

Az ügy jellege	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	Összesen
Generálklauzula	11	24	35	23	24	21	14	152
ebből: marasztaló és tiltó	7	12	18	9	7	4	3	60
Fogyasztó megtévesztés	6	24	29	50	52	56	25	243
ebből: marasztaló és tiltó	6	19	14	29	24	26	12	130
Erőfölénnyel visszaélés	28	32	26	28	46	52	17	229
ebből: marasztaló és tiltó	12	11	7	6	8	8	4	56
Kartell	18 ²	3	3	1	1	7	–	33
ebből: marasztaló és tiltó	4	2	1	1	0	6	–	14
Kartell előzetes véleményezése	3	2	–	–	4	2	–	11
Fúzióengedélyezés	5	8	3	4	24	25	5	74
Áremelés előzetes bejelentése ³	5	6	4	7	2	–	–	24
Egyéb	1	3	1	6	3	1	–	15
ebből: marasztaló és tiltó	1	1	–	3	3	1	–	9
Összesen	77	102	101	119	157	164	61	781
ebből: marasztaló és tiltó	30	45	40	48	42	45	19	269

² A versenyhivatal 1991-ben 13 esetben indított kartellelles eljárás a törvény 65.§-a alapján, amely lehetővé tette a törvény hatályba lépése előtti kartellszerű szerződések rendkívüli és egyszeri vizsgálatát.

³ A részbeni áremelés-tiltás, nem tekinthető marasztalásnak

b) Az 1996. december 31-ig hatályos törvény alapján a Versenytanács által kiszabott bírságok (ezer Ft-ban)

Az ügy jellege	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	Összesen
Generálklauzula	205	18938	37980	10200	30300	5400	34200	87223
Tisztességtelen verseny	10	700	–	450	7600	100	–	8860
Fogyasztók megtévesztése	6190	104985	163935	204465	530490	40236	8010	106311
Kartell	8680	2110	96000	388000	–	3240	–	498030
Erőfölénnyel való visszaélés	46659	3650	6250	24350	8900	62507	6800	159116
Összesen	61744	130383	304165	627465	577290	111483	49010	1861540
Egy ügyre vetítve	2129	2897	7604	13072	13745	2477	2528	6920

IV. Versenyfelügyeleti eljárások indításának adatai

	a régi						az új
	versenytörvény alapján indult eljárások						
Eljárás indítás éve	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Versenyfelügyeleti eljárások	176	255	284	291	305	345	165
ebből: kérelemre indult	136	236	267	276	288	323	47
hivatalból indult	38	17	17	10	14	21	114
egyéb	2	2	–	5	3	1	2
Befejezett eljárások XII.31.	144	223	245	230	250	250	117
Folyamatban lévő eljárások XII.31.	32	32	39	61	55	95	48

V. A Versenytanács által bírságkiszabással zárt esetek 1997-ben

Az ügy jellege	Esetszám	Kiszabott bírság (eFt)	Jogerős		Befizetve		Hátralék	
			eset	(eFt.)	eset	(eFt.)	eset	(eFt.)
1996-ról áthúzódó eljárások								
Generálklauzula	3	34.200	1	600	1	600	-	-
Fogyasztók megtévesztése	12	8.010	5	850	5	850	-	-
Erőfölénnyel való visszaélés	4	6.800	-	-	-	-	-	-
Összesen	19	49.010	6	1.450	6	1.450	-	-
1997-ben indult eljárások								
Fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolása	12	44.050	4	20.250	4	20.225 ⁴	1	25
Erőfölénnyel való visszaélés	3	11.000	-	-	-	-	-	-
Bíróságtól bírságkiszabásra áttett	2	20	2	20	1	10	1	10
Összesen	17	55.090	6	20.270	4	20.235	2	35
Mindösszesen	36	104.080	12	21.720	10	21.685	2	35

⁴ Ebből egy esetben a bírságbefizetés azonnali elrendelésével 20 mFt-ot behajtottunk.

VI. Versenytanácsi határozatok a bíróságon

1. A versenytanácsi határozatok bírósági megtámadása

A határozat jellege		Összes	Felülvizsgálni kért	A felülvizsgálni kért határozatok aránya (%)
1.	Marasztalás			
	1991.	30	11	36,7
	1992.	45	30	66,7
	1993.	40	33	82,5
	1994.	48	34	70,8
	1995.	42	25	59,5
	1996.	45	30	66,7
	1997.	19	12	63,1
	Összesen	269	175	65,1
2.	Elutasítás			
	1991.	13	6	46,2
	1992.	35	11	31,4
	1993.	42	10	23,8
	1994.	50	23	46,0
	1995.	76	24	31,6
	1996.	81	23	28,4
	1997.	36	13	36,1
	Összesen	333	109	32,7
3.	Engedély (részbeni) megtagadása			
	1991.	–	–	–
	1992.	1	–	–
	1993.	2	–	–
	1994.	4	1	25,0
	1995.	1	–	–
	1996.	1	–	–
	1997.	–	–	–
	Összesen	9	1	11,1
4.	Együtt			
	1991.	43	17	39,5
	1992.	81	41	50,6
	1993.	84	43	51,2
	1994.	102	58	56,8
	1995.	119	49	41,1
	1996.	127	53	41,7
	1997.	55	25	45,5
	Összesen	611	286	46,8

2. A felülvizsgálati keresetek állása a bíróságon

A megtámadott határozat közül		1991. évi	1992. évi	1993. évi	1994. évi	1995. évi	1996. évi	1997. évi	Ősz-szes
1.	Jogerősen befejezett	16	41	37	51	25	16	2	188
	a) I.fokú (Fővárosi Bíróságon)	11	22	19	36	20	16	2	126
	b) II.fokú (Legfelsőbb) Bíróságon	5	19	18	15	5	–	–	62
2.	Nem jogerős I. fokú ítélet van	–	–	2	4	12	15	5	38
3.	Folyamatban van az I. fokú bíróságon	1	–	3	3	11	22	18	58
4.	Új eljárásra utasítás	–	–	1	–	1	–	–	2
	Összesen	17	41	43	58	49	53	25	286

3. A bírósági felülvizsgálat eredményei

Elbírált felülvizsgálati kérelmek közül	Összesen	Ebből: megváltoztatva		
		a jogalap	a jogalap részben	a bírság összege
1. Jogerősen befejezve	188	11	3	32
a.) I. fokon	126	5	1	15
b.) II. fokon	62	6	2	17
2. Nem jogerős ítélet (I. fok)	38	3	0	4
Együtt (1+2)	226	14	3	36
(%)	(100)	(6)	(1)	(16)

VII. Marasztaló versenytanácsi határozatok

A jogsértő magatartás megnevezése (előtte: Vj-szám) ⁵	A marasztalás alapja	A marasztalt vállalkozó neve	A kiszabott bírság összege eFt
1. A generálklauzula alapján jogsértőnek minősített piaci magatartások			
1996. évről áthúzódó ügyekben (a régi versenytörvény alapján)			
179. Vízonteladói szerződésekben diktált fogyasztói árak kikényszerítése (Vf.É. 5/1997.)	3.§ (2)	Magyar Suzuki Rt.	30.000
223. Fólia utózsugorodás elhallgatása (Vf.É. 4/1997.)	3§ (2)	Dr-Pack II Kft.	600 (jogerős, befizetve)
276. Fólia utózsugorodás elhallgatása (Vf.É. 6/1997.)	3.§ (2)	Róta Pakk Kft.	3.600
Összesen: 3 határozat		Bírság:	34.200
2. A fogyasztók megtévesztése tilalmába ütköző magatartások			
1996. évről áthúzódó ügyekben (a régi versenytörvény alapján)			
180. Jelíges hirdetésekre küldött levelek meg sem érkezhettek a hirdetés feladójához (Vf.É. 3/1997.)	11. § (2) a)	Bakator Kereskedelmi és Termelő Szolgáltató Kft.	50 (jogerős, befizetve)
194. „Családi Ház” című kiadvány példányszámáról megtévesztő adatközlés (Vf.É. 3/1997.)	11. § (2) a)	Családi Ház Építészeti Kft.	500 (jogerős, befizetve)
206. A vállalkozás ismertségének piaci lehetőségeinek szédelő feldicsérése a reklámanyagokban (Vf.É. 4/1997.)	11. § (2) a)	Inter-Duna Kereskedelmi és Marketing Iroda Bt.	50
221. Értékpapír lehetséges hozamának megtévesztő reklámozása (Vf.É. 4/1997.)	11. § (1)	Polgári Bank Rt.	1.000
237. Hirdetési újság ismertségére megtévesztésre alkalmas áruösszehasonlítás közzététele (Vf.É. 5/1997.)	11. § (1) b)	Grátis Kft.	100 (jogerős, befizetve)

⁵ A megadott Vj-szám alatt a teljes határozat megjelent a Versenyfelügyeleti Értesítőben

A jogsértő magatartás megnevezése (előtte: Vj-szám)⁵	A marasztalás alapja	A marasztalt vállalkozó neve	A kiszabott bírság összege eFt
239. Bútorvásárlási „akció” félrevezető hirdetése (Vf.É. 5/1997.)	11.§ (2) a)	Ro La Bu Kft.	100 (jogerős, befizetve)
241. „Bútorvásár” félrevezető hirdetése (Vf.É. 5. 1997.)	11.§ (2) a)	Kerzán Bútorszalón Kft.	100 (jogerős, befizetve)
274. „Árverések Mindenkinék” című lap félrevezető feldicsérése (Vf.É. 4/1997.)	11.§ (2) a)	NovaRico Kereskedelmi és Szolgáltató Bt.	10
275. „Garancia” vállalás megtévesztő hirdetése (Vf.É. 6/1997.)	11.§	Magyar Suzuki Rt Compack Auto Kft.	1.000 100
279. Régi szótárak, könyvek kiadása legújabb, modern kiadásként feltüntetve (Vf.É. 5/1997.)	11.§	Merényi Könyvkiadó Kft.	1.000
289. IQ energiatalként való hirdetés fogyasztó megtévesztő tartalmú (Vf.É. 6/1997.)	2.§ (2) 11.§ (1) (2) a)	WÉS Tejipari és Kereskedelmi Rt.	3.000
290. Műanyag bevásárló táskák környezetvédő termékként való megalapozatlan hirdetése (Vf.É. 5/1997.)	11.§ (2) a)	Plusz Élelmiszer Diszkont Kft.	1.000
Összesen: 12 határozat		Bírság:	8.010
A fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolásának tilalmába ütköző magatartások 1997. évben indult ügyekben (az új versenytörvény alapján)			
3. A munkaerőpiacon értékes oklevelet biztosító tanfolyam hamis állítása (Vf.É. 6/1997.)	8.§	Európai Levelező Oktatás Kft.	100 (jogerős, befizetve)
4. Time-sharing üdülési jog értékesítése során különösen előnyös vásárlás hamis látszatának keltése (Vf.É. 7-8/1997.)	8.§ (2) d)	MARKETON Kereskedelmi Gazdasági és Szolgáltató Kft.	500
5. Fogyasztóknak közvetlenül küldött küldeményekben árurendelés esetére értékes nyereményekhez jutás látszatának keltése (Vf.É. 7-8/1997.)	8.§ (2) d)	Royal Ambassador Kft.	20.000 (behajtva)
12. Hamis állítás az újság olvasottságáról hirdető megnyerése érdekében (Vf.É. 7-8/1997.)	8.§ (2)	Magyar Hírlap Könyv- és Lapkiadó Rt.	400
39. Ingatlan címközvetítésben többféle jogsértés	8.§, 10.§	Jókai Center Bt.	500

A jogsértő magatartás megnevezése (előtte: Vj-szám)⁵	A marasztalás alapja	A marasztalt vállalkozó neve	A kiszabott bírság összege eFt
41. Felsőfokú jelzők megalapozatlan használata a hirdetésekben (Vf.É. 9/1997.)	8.§ (1), (2)	Lakáskassza Első Általános Lakástakarékpénztár Rt.	600
59. Különösen előnyös vásárlás hamis látszatának keltése (Vf.É. 12/1997.)	8.§ (2) d)	PRO-COOP Iparcikk Integráció	0 (jogerős)
62. Felsőfokú jelzők megalapozatlan használata (Vf.É. 9/1997.)	8.§ (2)	Mészáros Tamás	50 (jogerős, történt részfizetés: 25)
65. Motorolajak származási helyéről hamis állítás (Vf.É. 9/1997.)	8.§ (2)	CASTROL Hungária Kereskedelmi Kft.	500
67. Környezetbarát jelző használatának megalapozottsága nem bizonyított (Vf.É. 9/1997.)	11.§ (1)-(2)	PKL Hungária Csomaglásrendszerek Kft.	100 (jogerős, befizetve)
79. Fogyasztóknak közvetlenül küldött küldeményekben árurendelés esetére értékes nyereményekhez jutás látszatának keltése (Vf.É. 12/1997.)	8.§ (2)	Royal Ambassador Kft.	20.000
81. Édesítőszer reklámozása során a versenytárs termékének hamis színben való feltüntetése alkalmas a fogyasztók megtévesztésére (Vf.É. 12/1997.)	8.§ (1), (2) a)	MONSANTO Kereskedelmi Kft.	1.000
85. Valótlan állítás a hirdetett termék beszerezhetőségéről (Vf.É. 12/1997.)	8.§ (1), (2) c)	ORBIT-SAT Kft.	300
111. Termék címkén nem tüntették fel a termék fontos tulajdonságát	8.§ (1), (2) b)	TEMAX Kft.	0 (jogerős)
Összesen: 14 határozat		Bírság:	44.050
3. Erőfölénnyel való visszaélés tilalmába ütköző magatartások			
1996. évről áthúzódó ügyekben (a régi versenytörvény alapján)			
157. Indokolatlan előnyszerzés (Vf.É. 5/1997.)	20.§ e)	MATÁV Rt.	5.000
187. Piacra lépés megakadályozása (Vf.É. 3/1997.)	20.§ d)	RÁBA Magyar Vagon- és Gépgyár Rt.	600
235. Szerződéstől való indokolatlan elzárkózás (Vf.É. 4/1997.)	20.§ b)	Szentendre Városi Szolgáltató Rt.	200

A jogsértő magatartás megnevezése (előtte: Vj-szám) ⁵	A marasztalás alapja	A marasztalt vállalkozó neve	A kiszabott bírság összege eFt
242. Indokolatlan egyoldalú előny kikötése	20.§ a)	Hungária Biztosító Rt.	1.000
Összesen: 4 határozat		Bírság:	6.800
1997-ben indult ügyekben (az új versenytörvény alapján)			
7. Egyoldalú díjmódosítási jog kikötése (Vf.É. 6/1997.)	21.§ a)	Kábeltel Bp. Kft.	3.000
15. Hátrányos feltételek elfogadásának kikényszerítése (Vf.É. 7-8/1997.)	21.§ a)	OTP Rt.	5.000 + napi 5 végrehajtási bírság
63. Tisztességtelen eladási ár megállapítása (Vf.É./11/1997)	21.§ a)	Humán Oltóanyag és Gyógyszer-gyártó Rt. és Humán Trade Gyógyszer-nagykereskedelmi Kft.	3.000
77. Egyoldalú szerződésmódosítás és az áremelés visszamenőleges érvényesítése	21.§ a)	SzEB Gáz Kft.	0 (jogerős)
Összesen: 4 határozat		Bírság:	11.000
4. Bírószágtól bírság kiszabásra áttett ügyek			
1997-ben áttett ügyek (a régi versenytörvény alapján)			
33. Kaparós sorsjegy szolgálai utánzása (Vf.É. 7-8/1997.)	20.§ e)	MATÁV Rt.	10 (jogerős)
93. Tisztességtelen névhasználat (Vf.É. 11/1997.)	20.§ d)	RÁBA Magyar Vagon- és Gépgyár Rt.	10 (jogerős, befizetve)
Összesen: 2 határozat		Bírság:	20
Mindösszesen:	1996-ról áthúzódó:	19 marasztalás	49.010 e Ft bírság
Mindösszesen:	1997-ről áthúzódó:	20 marasztalás	55.070 e Ft bírság
Mindösszesen:		39 marasztalás	104.080 e Ft bírság

VIII. Kérelemre indult eljárások

1. A versenyt korlátozó megállapodásokkal kapcsolatos eljárások az új verseny törvény alapján

A megállapodás résztvevői (előtte Vj-szám)	A megállapodás típusa	A határozat
1. Caola/Unilever (Vf.É. 7-8/1997.)	gyártási jog átadás (horizontális)	Egyedi mentesítés 17.§ (1)
20. Humán Rt/Humán Trade Kft (Vf.É. 7-8/1997.)	forgalmazás (vertikális)	Nemleges megállapítás – nem független vállalkozások közötti 12.§ a)
30. Opel Hungária és márkakereskedői (Vf.É. 1-2/1998)	forgalmazás (vertikális)	Egyedi mentesítés 17.§ (1)
100. Hungária Biztosító és más biztosító társaságok (Vf.É. 1-2/1998.)	biztosítási pool (horizontális)	Egyedi mentesítés feltétellel 17.§ (1)-(2)

2. A vállalkozók szervezeti egyesülésének és meghatározó befolyásszerzésének ellenőrzése a régi verseny törvény alapján

A közvetlen résztvevők (előtte Vj-szám)	A szervezeti egyesülés típusa	A határozat
186. STUAG Magyarországi Építőipari Kft. STUAG Építéskivitelező Kft. STRABAG Hungária Építő Rt. (Vj.É. 3/1997.)	beolvadás (horizontális) 23.§ (1)	engedélyezve
233. PLUS Élelmiszer Diszkont Kft. TEPLU Kereskedelmi Kft. (Vf.É. 3/1997.)	beolvadás (horizontális) 23.§ (1)	engedélyezve
270. Hungaropharma Gyógyszerkereskedelmi Rt. Sanovita Gyógyszer-nagykereskedelmi Rt. (Vf.É. 5/1997.)	meghatározó befolyásszerzés (horizontális) 26.§ (2) a)	engedélyezve
278. PERFAG Perforált Lemezgyártó Kft. GABO-SEMA Perforált Lemezgyártó és Forgalmazó Kft.	beolvadás (vertikális) 23.§ (1)	engedélyezve

A közvetlen résztvevők (előtte Vj-szám)	A szervezeti egyesülés típusa	A határozat
283. Tchibo Holding Ag. Eduscho GmbH Eduscho GmbH and Co.KG. Eduscho Budapest Kft. Eduscho Trade Kft. Tchibo Budapest Kft. (Vf.É. 4/1997.)	meghatározó befolyásszerzés (horizontális) 26.§ (2) a)	nem engedélyköteles (Vtv. 1.§)

3. A vállalkozók összefonódásának ellenőrzése az új versenytörvény alapján

A közvetlen résztvevők (előtte Vj-szám)	Az összefonódás típusa	A határozat
16. a)Marga B.V. Unilever Élelmiszer- és Mosószer- gyártó Rt. b) Unilever Magyarország Beruhá- zási Kft. (Vf.É. 6/1997.)	a) irányítás megszerzése (veti kális) (23.§ (2) a) b) beolvadás (vertikális)	a) engedélyezve b) nem engedélyköteles 15.§ (1) b)
26. Bayernwerk Ag és az Elektricité de France Északdunántúli Áramszolgáltató Rt. (Vf.É. 7-8/1997.)	közös irányítás megszerzés (horizontális) 23.(2) b)	engedélyezve
27. Bank Austria AG. Creditanstalt-Bankverein AG. (Vf.É. 7-8/1997.)	irányítás megszerzés (horizontális) 23.§ (2) b)	engedélyezve
51. PHOENIX International Beteiligungs GmbH HESTAG Hungária Gyógyszer- nagykereskedelmi Kft. (Vf.É. 7-8/1997.)	irányítás megszerzése (horizontális, vertikális) 23.§ (2) b)	engedélyezve
52. Balaton Invest-96. Kft. Dunántúli Befektetők Konzorciuma Balaton Fűszért Rt. (Vf.É. 7-8/1997.)	irányítás megszerzése (horizontális) 23.§ (2) b)	engedélyezve
53. Lyonnaise des Eaux SA RWE Aqua GmbH Fővárosi Vízművek (Vf.É. 7-8/1997.)	közös irányítás megszerzése (horizontális) 23.§ (1) b)	engedélyezve
70. Europlakát Kft. Multireklám Kft. (Vf.É. 1-2/1998.)	közös vállalat alapítás (horizontális) 23.§ (1) c)	nem engedélyköteles 24.§ (1)

A közvetlen résztvevők (előtte Vj-szám)	Az összefonódás típusa	A határozat
71. BP-OIL Magyarország Kft. MOBIL Benzinkút Kft. MOBIL OIL Hungary Kereskedelmi Kft. (Vf.É. 9/1997.)	közös vállalat alapítás (horizontális) 23.§ (1) c)	engedélyezve
74. Metglobe Tanácsadó Kft. Metalloglobus Rt. (Vf.É. 5/1998.)	irányítás megszerzése (pénzügyi befektetés) 23.§ (1) b)	engedélyezve
78. Béres Export-Import Rt. Libra Gyógyszerkereskedelmi Rt. (Vf.É. 12/1997.)	irányítás megszerzése (horizontális) 23.§ (1) c)	engedélyezve
86. Neusidler-Szolnok Papírgyártó Rt. Dunaújvárosi Finompapírgyár Kft. Dunapromt Kft. (Vf.É. 9/1997.)	részbeolvadás (horizontális) 23.§ (1) a)	engedélyezve
87. Inotai Alumínium Kft. Ajakai Alumíniumipari Kft. (Vf.É. 7-8/1997.)	irányítás megszerzése (vertikális) 23.§ (1) b)	engedélyezve
89. Skála-Coop Kereskedelmi és Ipari Rt. Josephine Kereskedelmi Kft. Centrum Áruházak (Vf.É. 12/1997.)	irányítás megszerzése (horizontális) 23.§ (1) b)	engedélyezve
104. Hajdú-Bét Belkereskedelmi Rt. Dél-Pesti Közért Rt. (Vf.É. 11/1997.)	irányítás megszerzése (vertikális) 23.§ (1) b)	engedélyezve
108. Kredietbank N.V. British Life Assurance PLC Kereskedelmi és Hitelbank Rt. (Vf.É. 10/1997.)	közös irányítás megszerzése (horizontális) 23.§ (1) b)	engedélyezve
115. Konzumbank-Kereskedelmi Bank Rt. Corvinbank Ipari Fejlesztő Bank Rt. (Vf.É. 9/1997.)	beolvadás (horizontális) 23.§ (1) a)	nem engedélyköteles (15.§)
119. PICK Szeged Rt. RINGA Húsipari Rt. (Vf.É. 11/1997.)	irányítás megszerzése (horizontális) 23.§ (1) b)	engedélyezve
127. Láng Kiadó és Holding Rt. Állami Nyomda Rt. Atheneum Nyomda Rt. (Vf.É. 1-2/1998.)	közös irányítás megszerzése (horizontális) 23.§ (1) b)	engedélyezve

A közvetlen résztvevők (előtte Vj-szám)	Az összefonódás típusa	A határozat
128. Baranyatej Rt. Györtejt Rt. Bácsstejt Rt. CLASS Tejipari Rt. (Vf.É. 1-2/1998.)	beolvadás (horizontális) 23.§ (1) a)	engedélyezve
137. Compagnie Générale des Eaux Berliner Wasser Betrieben Fővárosi Csatornázási Művek (Vf.É. 12/1997.)	irányításszerzés (horizontális) 23.§ (2) b)	engedélyezve
144. General Kereskedelmi Kft. Szegedi Élelmiszerkereskedelmi Rt. (Vf.É. 1-2/1998.)	irányítás megszerzése (horizontális) 23.§	engedélyezve
146. a) Erste Bank der Österreichischen Sparkassen AG. Bank Austria Befektetési Rt. b) Erste Bank der Österreichischen Sparkassen AG. Mezőbank Rt. (Vf.É. 1-2/1998.)	a) irányításszerzés (horizontális) 23.§ (1) b) b) irányításszerzés (horizontális) 23.§ (1) b)	a) nem engedélyeköte- les 24.§ (1) b) engedélyezve
158. BP Oil Magyarország Kft. FLAGA Propán-Butángáz Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. (Vf.É. 1-2/1998.)	irányítás megszerzés (horizontális) 23.§ (1) b)	engedélyezve
159. Cornit Holding International Central-European International Bank Ltd. (Vf.É. 1-2/1998.)	irányítás megszerzése (horizontális) 23.§ (1) b)	engedélyezve
164. Thyssen Schulte GmbH Ferroglobus Kereskedőház Rt. (Vf.É. 1-2/1998.)	irányítás megszerzése (horizontális) 23.§ (1) b)	engedélyezve

IX. Szünetelést elrendelő határozatok az új versenytörvény alapján

A jogsértő magatartás megnevezése	Az eljárás alá vont vállalkozó neve	A szünetelés ideje (hónap)	Utóvizsgálatot követő határozat ⁶
1. Fogyasztók tisztességtelen befolyásolásának indult ügyekben (III. fejezet)			
35. Éjszakai telefon tarifa félrevezető reklámja	MATÁV Rt.	6	megszüntetés
37. Hiányos vevőtájékoztatók	Michelfeit Lakberendezési Áruház	3	megszüntetés
38. Referencia épületi valós tény - félrevezető üzenet	Laselsberger-Knauf Kft.	3	megszüntetés
45. CSOB 2000 lakásbiztosításokról megtévesztő szerződéses feltételek	ÁB AEGON Rt.	6	–
56. Ellentmondásos vevőtájékoztatók	MEDI-LINE	6	–
61. Eltiltás után is használt „IQ Energia-ital” elnevezés reklámfilmben	WÉS Tejipari és Kereskedelmi Kft.	4	megszüntetés
64. Megtévesztésre alkalmas kiragadott valós tények az összehasonlító reklámban	WHIRPOOL Magyarországi Kft.	6	–
75. Felsőfokú jelző megalapozatlan használata	Fejér Tej Parmalat Tejipari Rt.	1	megszüntetés
90. Ivólevelek megtévesztő címkéi	Vitapress Kft.	5	–
109. Fűnyírókések alapanyagának feldicsérése	Major János	6	–
2. Versenykorlátozó megállapodás miatt indított ügyekben (IV. fejezet)			
49. A fürdők területén árusító vállalkozók kizárólagos beszerzésre kötelezése	Budapest Gyógyfürdő és Hévízi Rt.	5	–

⁶ Ahol a *határozat* rovat üres, ott a szünetelés 1997. december 31-én még tartott.

A jogsértő magatartás megnevezése	Az eljárás alá vont vállalkozó neve	A szünetelés ideje (hónap)	Utóvizsgálatot követő határozat ⁶
3. Erőfölénnyel való visszaélés alapján indult ügyekben (V. fejezet)			
29. RLL rádiótelefonok fogyasztóra hátrányos szerződéses feltételek	MATÁV Rt.	5	–
31. CSÉB biztosítások fogyasztónak hátrányos felmondási feltételei	ÁB AEGON Rt.	6	–
73. Nem fizetők miatti szolgáltatás korlátozás a fizető fogyasztókra hátrányos	EFC Szigetvár Kft.	6	–
112. Túlfizetés esetén nem adott kamatot, míg elmaradás esetén felszámított	Fővárosi Gázművek Rt.	6	–
129. Egyes digifon szolgáltatások díjának egyoldalú, nagyfokú emelése	DIGITEL 2002 Rt.	6	–

Magyar Országgyűlés Gazdasági Bizottsága

Az Országgyűlés Gazdasági Bizottságának 2/1998. számú állásfoglalása az egyes természetes monopóliumok kizárólagosságok versenypolitikai kérdéseiről

A Gazdasági Bizottság – az érintettek széleskörű részvételével – vitát folytatott a Gazdasági Versenyhivatal által a természetes monopóliumok versenypolitikai kérdéseinek felülvizsgálatáról és a megfelelő szabályozás kialakításáról készített előterjesztésről. A Gazdasági Bizottság egyetértett az előterjesztővel abban, hogy **az elmúlt években a monopóliumok szabályozása területén fontos közérdekű versenypolitikai érdekek nem érvényesültek**, ezért 1997. október 1-jei ülésén hozott határozata alapján felkérte a Kormányt, hogy a vitatott kérdésekben foglaljon állást.

A Bizottság a kérdést az Ipari, Kereskedelmi és Idegenforgalmi, valamint a Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztériumtól kapott válaszok ismeretében 1998. március 11-i ülésén ismét napirendre tűzte. A lefolytatott vita **megerősítette a téma időszerűségét** és felhívta a figyelmet arra, hogy a tárgyalt szektorok **összességében 900-1000 milliárd forintos éves árbevételt jelentő piacot érintenek, amelyek egy részén természetes monopóliumok, más részén kizárólagos jogok jelentik a verseny objektív korlátját**. E szektorok mindegyikében kiemelt jelentőségű a szabályozás minősége és összehangoltsága, hiszen a piacok mérete alapján néhány százalékos hatékonysági kényszer változásának is jelentős az egész magyar gazdaság versenyképességét befolyásoló szerepe, a fogyasztókat és a cégeket érintő kedvező vagy kedvezőtlen hatása.

A Gazdasági Bizottság egyetértett továbbá a Versenyhivatallal abban, hogy a **versenypolitikai érdekek érvényesülése közérdek, amely a jelenleginél átláthatóbb szabályozást, a túlszabályozás megszüntetését indokolja**, s ezáltal a szolgáltatások bővülésére ösztönzést és lehetőséget teremt. A piac szabályozói és szereplői közötti érdekellentétek megoldására konszenzusos megoldást kell keresni.

Versenypolitikai érdek továbbá az is, hogy a korszerűbb szabályozás eredményeképpen a fogyasztók mindenkor hozzájussanak a területen bekövetkező hatékonysági javulás méltányos részéhez. Kiemelt cél fűződik ahhoz, hogy **a monopolizált szektorokra vonatkozó szabályok kikényszerítsék a termékek vagy szolgáltatások valós költségviszonyainak nyilvános megismerhetőségét**. Ilyen körülmények megteremtésével kiküszöbölhető, vagy jelentősen csökkenthető a monopolizált szektoroknak a más piacokra irányuló torzító hatása.

E versenypolitikai célok megvalósítása önmagában véve is nemzeti érdek, ezen túlmenően irányultságukban összhangban vannak az európai uniós normákkal és irányelvekkel.

Értékelve a kormányzatnak a versenypolitikai célok megvalósítása érdekében az elmúlt évben végzett munkáját, összegzésképpen az alábbi állásfoglalásról tartjuk szükségesnek tájékoztatni az Országgyűlést:

- 1. A Gazdasági Bizottság szükségesnek látja, hogy az energiaszektorban a Kormány 1999. végéig dolgozza ki és terjessze az Országgyűlés elé: milyen módon és ütemezésben kívánja – a versenyszempontokat figyelembe véve – a szabályozási**

rendet módosítani, beleértve a jogszabályi harmonizációra vonatkozó stratégiai koncepció kialakítását;

2. Az Országgyűlés elfogadta a Kormány előterjesztése nyomán a távhőszolgáltatásról szóló törvényt, amely fontos szerepet játszhat a szabályozási kérdések rendezésében, továbbra is szükség van azonban e szabályozás versenypolitikai szempontokat figyelembevevő módosítására.
3. A távközlés területén mind az európai uniós szabályozásra való felkészülés, mind a hazai piaci viszonyok javulása szempontjából kiemelt jelentőségű az úgynevezett összekapcsolási díjak témaköre, amelyben 1999-ben várható új szabályozás.

1997. második felében – részben a versenyhivatali előterjesztés megállapításaival összhangban – felülvizsgálatra került a távközlés árszabályozása. A felülvizsgált rendszer azonban még nem elégséges a versenypolitikai érdekek indokolt mértékű érvényesítésére. Előkészítés alatt áll az úgynevezett költségáramos árrendszer kidolgozása, amely újabb elemet jelenthet a program megvalósításában.

4. A törvényhozás és a Kormány felelőssége, hogy a jövőben további intézkedéseket tegyen a természetes monopóliumok és kizárólagosságok területén, hogy a gazdaság hatékonyabb működését szabályozással és ellenőrzéssel kikényszerítsék. Az elmúlt évek tapasztalatai arra is ráirányították a figyelmet, hogy a hosszabb távú versenypolitikai szempontok érvényesülését veszélyeztetik a rövid távú részérdekekre alapozott döntések.

Budapest, 1998. március 11.

Tardos Márton sk.
elnök

Mellékletek jegyzéke

TÁBLÁZATOK	46
I. Az 1997. évi bejelentések jellemző adatai	46
II. Az 1996. évről áthúzódott és az 1997. évben indult versenyfelügyeleti eljárások jellemző adatai	47
III. Az 1990. évi LXXXVI. törvény alapján hozott, az 1990-1997 közötti versenytanácsi határozatok összefoglaló adatai	49
IV. Versenyfelügyeleti eljárások indításának adatai	50
V. A Versenytanács által bírságkiszabással zárt esetek 1997-ben	51
VI. Versenytanácsi határozatok a bíróságon	52
1. A versenytanácsi határozatok bírósági megtámadása	52
2. A felülvizsgálati keresetek állása a bíróságon	53
3. A bírósági felülvizsgálat eredményei	53
VII. Marasztaló versenytanácsi határozatok	54
1. Generálklauzula	54
2. Fogyasztók megtévesztése, fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolása	54
3. Erőfölénnyel való visszaélés	56
4. Bíróságtól bírság kiszabására áttett ügyek	57
VIII. Kérelemre indult eljárások	58
1. Versenyt korlátozó megállapodások az új versenytörvény alapján	58
2. Vállalkozók szervezeti egyesülése és meghatározó befolyásszerzése a régi versenytörvény alapján	58
3. Vállalkozók összefonódása az új versenytörvény alapján	59
IX. Szünetelést elrendelő határozatok	62
1. Fogyasztók tisztességtelen befolyásolása	62
2. Erőfölénnyel való visszaélés	63
3. Versenyt korlátozó megállapodás	62

AZ ORSZÁGGYŰLÉS GAZDASÁGI BIZOTTSÁGÁNAK 2/1998.
SZÁMÚ ÁLLÁSFOGLALÁSA

ERROR!
BOOKMAR
K NOT
DEFINED.

